

Vai Latvijā tiek īstenota pārdomāta “zaļās” elektroenerģijas atbalsta politika?

Rīga 2020

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Revīzijas ziņojums

Vai Latvijā tiek īstenota pārdomāta "zaļās" elektroenerģijas atbalsta politika?

2020.gada 18.decembris.

Apvienotā (atbilstības/lietderības) revīzija "Vai Latvijā tiek īstenota mērķtiecīga atjaunojamās enerģijas politika?"

Revīzija veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles Pirmā revīzijas departamenta

2019.gada 16.maija revīzijas grafiku Nr. 2.4.1-17/2019.

Vāka noformējumā izmantota fotogrāfija no tīmekļa vietnes *Depositphotos*.

Cienījamais lasītāj!

Valsts kontrole piedāvā iepazīties ar apvienotās (atbilstības/lietderības) revīzijas “Vai Latvijā tiek īstenota mērķtiecīga atjaunojamās enerģijas politika?” rezultātiem.

Apvienoto Nāciju Organizācija visu pasauli ir aicinājusi līdz 2030.gadam būtiski palielināt atjaunojamās enerģijas īpatsvaru vispārējā energoresursu struktūrā un divkārtot energoefektivitātes uzlabošanas tempu, nodrošinot visiem piekļuvi uzticamai, ilgtspējīgai un mūsdienīgai enerģijai par pieejamu cenu. Eiropas Komisija Latviju ir slavējusi par augstiem rādītājiem šīs tā saucamās “zaļās” enerģijas īpatsvara enerģijas patēriņa bilanci palielināšanā, vienlaicīgi norādot uz dārgo atjaunojamo energoresursu atbalsta shēmu valstī.

Latvijā sabiedrības diskusija par atjaunojamo energoresursu enerģijas nozīmi un ietekmi ir sena un vērtējums par to – atšķirīgs un bieži vien kritisks vai pat aizspriedumains.

Valsts kontrole savā vērtējumā par Ekonomikas ministrijas īstenoto atjaunojamās enerģijas politiku ir skarba, norādot uz neefektīvu šīs politikas plānošanu un īstenošanu. Pēdējo 10 gadu laikā politikas īstenošanā vairāk esam “skatījušies atpakaļ, nevis uz priekšu”, fokusējoties uz esošā obligātā iepirkuma atbalsta mehānisma negatīvās ietekmes mazināšanu. Taču arī pilnveidotā obligātā iepirkuma atbalsta uzraudzība revīzijā ir kritizēta, akcentējot vēl

neizmantotās iespējas nepamatoti izmaksāto kompensāciju atgūšanā.

Sabiedrības uzticību atjaunojamās enerģijas politikai nepieciešams atjaunot ne tikai nozares attīstības un ilgtspējas dēļ, bet arī tādēļ, ka nozarē strādā vai varbūt darbību plāno uzsākt daudzi godīgi un mūsdienīgi uzņēmumi. Lai atjaunotu nozares reputāciju un veicinātu tās darbības ilgtspēju, Ekonomikas ministrijai izlēmīgi jārīkojas saistībā ar nepamatoti izmaksātā valsts atbalsta atgūšanu, nākotnē izsvērti jāpieņem lēmumi par nozares attīstību, kā arī uzskatāmi jādemonstrē sabiedrības ieguvumi no “zaļās” enerģijas izmantošanas.

Pateicamies par sadarbību revīzijas laikā Ekonomikas ministrijas darbiniekiem, nozares ekspertiem un speciālistiem, t.sk. Latvijas Elektroenerģētiķu un Energobūvnieku asociācijai, Latvijas Atjaunojamās enerģijas federācijai, Vēja enerģijas asociācijai un akciju sabiedrībai “Sadales tīkls”. Īpašu pateicību par kompetento sadarbību un atbalstu revīzijas laikā vēlamies izteikt Būvniecības valsts kontroles biroja vadībai un speciālistiem.

Ar cieņu
departamenta direktore

Inese Kalvāne

Saturs

Kopsavilkums	7
Galvenie secinājumi	8
Par AER enerģētikas politikas īstenošanas pasākumu ekonomisku pamatojumu un efektivitāti ilgtermiņā.....	9
Par ES fondu līdzekļu izlietojuma efektivitāti.....	10
Par atbalstu energoietilpīgajām nozarēm.....	11
Par OI atbalsta saņēmēju kontroles īstenošanu.....	11
Par OI atbalsta saņemšanas pamatotības pārbaudēm un nepamatoti izmaksātā atbalsta atgūšanu ..	13
Būtiskākie ieteikumi.....	13
Ziņojuma struktūra	15
Atjaunojamo energoresursu politikas ietvars un izaicinājumi	16
Latvijas mērķi atjaunojamo energoresursu jomā.....	16
Obligātais iepirkums un atjaunojamo energoresursu izmantošanas attīstība Latvijā	18
OI atbalsta sistēma un tai zaudētā uzticība	23
1. Vai Latvijā ir izstrādāta ilgtermiņā efektīva un ekonomiski pamatota AER enerģētikas politika, kas nerada pārmērīgu slogu sabiedrībai un valsts budžetam? ...	27
1.1. Vai Ekonomikas ministrija nodrošināja tāda AER attīstības atbalsta mehānisma ieviešanu, kas nodrošina AER mērķu sasniegšanu un respektē sabiedrības intereses – elektroenerģijas pieejamību par ekonomiski pamatotu cenu?	32
Vai OI atbalsts ir ekonomiski pamatots?	32
Vai bija iespējams samazināt OIK apjomu?	35
Atbalsts efektīvai koģenerācijai Igaunijā.....	41
Atbalsts vēja enerģijai Lietuvā	42
1.2. Vai Ekonomikas ministrijas īstenotā AER enerģētikas politika sekmē atjaunojamās enerģētikas efektīvu attīstību ilgtermiņā?	45
1.3. Vai Ekonomikas ministrija nodrošināja efektīvu 2014.–2020.gada ES fondu plānošanas perioda līdzekļu izlietojumu AER enerģētikas atbalstam?.....	48

Rezultāta un iznākuma rādītāju noteikšanas pamatprincipi.....	49
Vai Ekonomikas ministrija noteica atbilstošus rezultāta un iznākuma rādītājus?	50
Ekonomikas ministrijas noteikto rādītāju izpildes progress	52
1.4. Vai līdzšinējais atbalsta mehānisms energoietilpīgo nozaru atbalstam ir sekmējis šo nozaru konkurētspējas saglabāšanos?	53
Kas ir atbalsts energoietilpīgām nozarēm, un kam tas bija paredzēts?.....	53
Kas ir saņemis atbalstu samazināta OIK maksājuma veidā?	55
Kāpēc atbalsts nerasniedza atbalstāmo nozaru komersantus?	58
Vai energoietilpīgo nozaru atbalsts ir sniedzis gaidīto rezultātu?	60
2. Vai Ekonomikas ministrijas veiktās izmaiņas OI atbalsta saņēmēju kontroles stiprināšanā nodrošina iespēju savlaicīgi konstatēt elektrostaciju pašpatēriņa datu nekorektu norādīšanu un Ekonomikas ministrija nodrošina iepriekš nepamatoti izmaksātā atbalsta atgūšanu?	62
2.1.Vai Ekonomikas ministrijas veiktās izmaiņas OI mehānisma atbalsta saņēmēju kontroles stiprināšanā sniedz BVKB iespēju savlaicīgi konstatēt elektrostaciju pašpatēriņa datu nekorektu norādīšanu?.....	68
BVKB izstrādātā OI atbalsta saņēmēju uzraudzības un kontroles kārtība	68
BVKB veiktās darbības OI atbalsta saņēmēju darbības uzraudzībā.....	70
2.2. Vai Ekonomikas ministrija un BVKB izvērtē iepriekš sniegtā atbalsta pamatotību gadījumos, kad elektrostaciju darbības pārskatu pārbaudēs tiek konstatēti elektroenerģijas uzskaites pārkāpumi, un nodrošina nepamatoti izmaksātā OI atbalsta atgūšanu?	73
Vai Ekonomikas ministrija līdz 2019.gada beigām nodrošināja OI atbalsta saņēmēju uzraudzību? 73	
Vai Ekonomikas ministrija ir aktīvi rīkojusies, lai atgūtu nepamatoti izmaksāto OI atbalstu?	75
Ekonomikas ministrijas viedoklis	78
Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes	81
Termini un skaidrojumi	89
1.pielikums. OI atbalsta normatīvā regulējuma izveides pamatojuma izvērtējums....	91
2.pielikums. Koģenerācijas stacijās neuzskaitītās un lietderīgi neizmantotās siltumenerģijas vērtības aprēķins	95

3.pielikums. OI ietvaros samaksātā atbalsta modelēšana, AER koģenerācijas stacijās iegūto elektroenerģiju aizvietojo ar vēja elektrostacijās iegūto elektroenerģiju (Lietuvas OI atbalsta sistēmas struktūra)	98
4.pielikums. OI atbalsta efektivitātes ilgtermiņā novērtējums.....	100
5.pielikums. Ekonomikas ministrijas kā atbildīgās iestādes pārraudzībā esošie ES fondu 2014.-2020.plānošanas perioda specifiskie atbalsta mērķi un to rādītāji	104
6.pielikums. Elektroenerģijas pašpatēriņa principa kontrole (ierobežota pieejamība)	106
Atsauces.....	107

Kopsavilkums

Kopš 1997.gada Eiropas Savienība (turpmāk – ES) mērķtiecīgi strādā, lai samazinātu siltumnīcefekta gāzu emisijas, dažādotu energoapgādi un samazinātu atkarību no nedrošajiem un nepastāvīgajiem fosilā kurināmā, jo īpaši naftas un gāzes, tirgiem. Mērķa sasniegšanā būtiska loma ir atjaunojamiem energoresursiem (turpmāk – AER). AER izmantošana tiek saistīta ar pozitīvu ietekmi uz dalībvalstu enerģētiskās neatkarības stiprināšanu, reģionu tautsaimniecības attīstību un saimniekošanas klimata neitralitātes veicināšanu.

Eiropas Savienības stratēģijas “Eiropa 2020” (turpmāk – “Eiropa 2020” stratēģija) un tās **Klimata un enerģētikas paketē** iekļautā **Direktīva 2009/28/EK**¹ nosaka ES dalībvalstīm saistošus AER īpatsvara palielināšanas galapatēriņā mērķus, kas ir jāsasniedz līdz 2020.gada beigām. AER Direktīvā 2009/28/EK 2020.gadam definētais kopējais ES mērķis ir:

- AER īpatsvars bruto enerģijas galapatēriņā – 20% (Latvijai – 40%);
- AER īpatsvars transporta sektorā – 10% (Latvijai – 10%).

Attiecīgi arī Latvijā primāro energoresursu bilanci AER ir atvēlēta nozīmīga loma. Lai sekmētu AER jomā definēto mērķu sasniegšanu, Latvija 2005.gadā ir ieviesusi valsts atbalsta mehānismu atjaunojamās enerģijas veicināšanai – obligāto iepirkumu un garantēto maksu par uzstādīto elektrisko jaudu. Latvijā izmaksas, kas rodas, atbalstot no AER vai augstas efektivitātes koģenerācijā saražotu elektroenerģiju, sedz visi Latvijas elektroenerģijas galalietotāji proporcionāli to elektroenerģijas patēriņam, jo cenā ir iekļauta obligātā iepirkuma komponente jeb OIK².

Laika posmā no 2011.gada līdz 2019.gada beigām obligātā iepirkuma (turpmāk – OI) atbalsta ietvaros piecas elektrostacijas saņēma maksu par uzstādīto elektrisko jaudu **686,9 milj. euro** apmērā un vairāk nekā 400 elektrostaciju saņēma atbalstu virs tirgus cenas par OI pārdoto elektroenerģiju **1 015,6 milj. euro** apmērā³. 2019.gada beigās OI atbalstu kā kompensāciju virs tirgus cenas par saražoto un pārdoto elektroenerģiju **turpināja saņemt 359 elektrostacijas**.

OI atbalsta mehānisma izveide veicināja AER elektrostaciju būvniecību un palielināja AER izmantošanas intensitāti, tādējādi sekmējot “Eiropa 2020” stratēģijā definētā AER īpatsvara enerģijas galapatēriņā (vismaz 40%) sasniegšanu⁴. AER īpatsvars elektroenerģijas ražošanā pieauga no 44,69% 2011.gadā līdz 53,5% 2018.gadā⁵.

Eiropas Komisija ir secinājusi⁶, ka pašreizējā Latvijas AER enerģijas atbalsta shēma ir

OI atbalsts **veicināja**
“zaļās”
elektroenerģijas
apjoma pieaugumu, bet
deviņos gados Latvijas
iedzīvotājiem un
tautsaimniecībai tas
izmaksāja vienu
miljardu eiro

izrādījusies dārga. Tomēr OIK veido salīdzinoši nelielu elektroenerģijas rēķina kopsummas daļu (no 13% 1 fāzes pieslēgumiem, līdz 18% lielas jaudas 3 fāžu pieslēgumiem). Turklāt, pretēji bieži sabiedrībā kļūdaini lietotam vispārinājumam, ka OIK izmaksas ir cena par "zaļo" elektroenerģiju, **tikai 64% no atbalsta, ko ar OIK starpniecību apmaksā elektroenerģijas lietotāji, saņem AER elektrostacijas** (vēja enerģijas stacijas, hidroelektrostacijas un biogāzes vai biomasas koģenerācijas stacijas). Pārējos 36% no OIK atbalsta saņem dabasgāzes koģenerācijas stacijas par pārdoto elektroenerģiju un četras lielas jaudas dabasgāzes koģenerācijas stacijas garantētā jaudas maksājuma veidā.

Salīdzinot ar Latviju, Lietuvā un Igaunijā kopš 2010.gada ir notikusi daudz straujāka AER izmantošanas elektroenerģijas ražošanā attīstība, līdz 2018.gadam nodrošinot lielāku AER elektroenerģijas pieaugumu. No Latvijas AER attīstības virziena būtiski atšķiras arī Igaunijas un Lietuvas izvēlētās tehnoloģijas AER elektroenerģijas ražošanas attīstībā – ja Latvijā pēdējos 10 gados lielāko AER elektroenerģijas pieaugumu nodrošināja koģenerācijas stacijas (94% no visa 79,96 ktoe pieauguma), kas ir arī viena no dārgākajām tehnoloģijām OI atbalsta kontekstā, tad, piemēram, Lietuvā lielākā daļa no jaudu pieauguma nodrošināja vēja elektrostacijas (66% no visa 129,79 ktoe pieauguma) jeb šobrīd lētākā no pieejamajām AER elektroenerģijas ražošanas tehnoloģijām.

OI atbalsta sistēma un tās uzraudzība jau vairākus gadus tiek asi kritizēta. Strauji pieaugoši OI atbalsta maksājumu apjomi, pieaugoši iedzīvotāju elektroenerģijas rēķini, sabiedrībā izskanējušās aizdomas par neefektīvu saimniekošanu un krāpšanos AER un koģenerācijas stacijās, kā arī uzsāktie kriminālprocesi par pārkāpumiem OI atbalsta saņemšanā – tas viss kopumā ir būtiski mazinājis sabiedrības uzticību un atbalstu izveidotajai AER atbalsta sistēmai, AER izmantošanas idejai un ES zaļajam kursam.

Valsts kontrole šajā revīzijā vērtēja, vai Ekonomikas ministrija ir nodrošinājusi mērķtiecīgu atjaunojamās enerģijas politikas īstenošanu un atjaunojamās enerģijas atbalsta pasākumu īstenošanas uzraudzību, tādējādi sekmējot obligātā iepirkuma komponentes (turpmāk – OIK) līdzekļu atbilstošu izlietojumu un Latvijas uzņemto atjaunojamās enerģijas izmantošanas mērķu sasniegšanu.

Galvenie secinājumi

Lai gan Ekonomikas ministrijas izstrādātajos enerģētikas politikas plānošanas dokumentos ir noteikti AER enerģētikas attīstības mērķi, apzināti mērķu sasniegšanai īstenojamie pasākumi un to īstenošanas nepieciešamais finansējums, kā arī Ekonomikas ministrijas izveidotais AER elektroenerģijas ražošanas atbalsta mehānisms (OI) ir veicinājis Latvijas uzņemtā AER 40% īpatsvara enerģijas galapatēriņā mērķa sasniegšanu, tomēr Ekonomikas ministrija nav nodrošinājusi ekonomiski pamatota AER elektroenerģijas ražošanas mehānisma ieviešanu, jo:

- ieviešot OI atbalsta mehānismu, Ekonomikas ministrija nav vērtējusi alternatīvu atbalsta mehānismu iespējas. Latvijā izvēlētais OI atbalsta mehānisms neveicina efektīvu AER tehnoloģiju ieviešanu, un ar lielākām OI izmaksām nekā Igaunijā un

Lietuvā ir sasniegts vismazākais AER elektroenerģijas pieaugums (Latvijā laikā no 2010.gada līdz 2018.gadam pieaugums par 80 ktoe⁷, Lietuvā tajā pašā laikā pieaugums par 130 ktoe, bet Igaunijā – par 91 ktoe);

- visas Ekonomikas ministrijas no 2011.gada līdz 2019.gadam veiktās darbības ir bijušas vērstas uz esošā OI atbalsta mehānisma negatīvās ietekmes mazināšanu, nevis jauna atbalsta mehānisma ieviešanu. Tādējādi nav novērsta dārgu un neefektīvu tehnoloģiju atbalstīšana, un tas kavē tirgus apstākļos konkurētspējīgāku tehnoloģiju attīstīšanu elektroenerģijas ražošanā no AER, un OIK sloga samazināšanu elektroenerģijas lietotājiem.

Revīzijā secināts, ka vāja AER politika un nepilnības tās īstenošanas uzraudzībā ir radījušas konkrētas sekas un reālas izmaksas Latvijas tautsaimniecībai un visiem iedzīvotājiem, kas pierāda, ka politikas plānošana nedrīkst būt formāls un birokrātiski nenožīmīgs process, no kura var atteikties. Tieši pretēji – pieņemot politikas lēmumus ir svarīgi nodrošināt to ekonomiskā pamatojuma izvērtējumu, kā arī prognozēt to ietekmi uz tautsaimniecību ilgtermiņā.

Par AER enerģētikas politikas īstenošanas pasākumu ekonomisku pamatojumu un efektivitāti ilgtermiņā

Ekonomikas ministrija kopš 2011.gada nav spējusi definēt ekonomiski pamatotus atbalsta nosacījumus AER elektrostacijām. Lai gan, sniedzot skaidrojumus Satversmes tiesai, Ekonomikas ministrija pievienojās Ministru kabineta viedoklim⁸, ka grozījumi⁹, ar kuriem 2011.gadā uz laiku apturēja jaunu OI atļauju izsniegšanu, veikti, lai aizsargātu elektroenerģijas lietotāju tiesības saņemt elektroenerģiju par prognozējamu cenu un novērstu nesamērīgu OIK ietekmi uz elektroenerģijas kopējo cenu, un veiktos grozījumus var uzskatīt par pārejas regulējumu līdz jauna atbalsta mehānisma izveidei¹⁰, arī 2020.gadā OI atbalsta mehānisms pēc būtības nav mainījies.

Revidentu apkopotā informācija liecina, ka laika posmā no 2011. līdz 2019.gadam kopumā 81% no visa OI atbalsta ietvaros piešķirtā finansējuma AER elektrostacijām jeb 561,6 milj. *euro* tika samaksāti koģenerācijas stacijām, kurām tika maksāta vislielākā piemaksa virs tirgus cenas – 0,1143 *euro*/kWh.

Turklāt, Ekonomikas ministrijai nepietiekami kontrolējot lietderīgā siltuma izmantošanu koģenerācijas stacijās, pēc revidentu aplēsēm OI ietvaros pirtās elektroenerģijas cenas aprēķinā nav ņemti vērā katru gadu koģenerācijas staciju negūtie ieņēmumi no saražotās, bet nerealizētās siltumenerģijas, vismaz 8,5 milj. *euro* apmērā. Šādu koģenerācijas staciju neekonomisku saimniekošanu pieļāva valsts garantētā samaksa par pārdoto elektroenerģiju virs tirgus cenas, kas ir divreiz lielāka nekā līdzīga tipa AER koģenerācijas stacijām Igaunijā (Latvijā vidēji 0,1143 *euro*/kWh, Igaunijā vidēji 0,0536 *euro*/kWh).

Revidentu vērtējumā, Latvijā OI sistēma nepamatoti dārgi izmaksā elektroenerģijas lietotājiem, bet arī nesniedz stimulus AER nozares efektīvai attīstībai ilgtermiņā, jo 20 no 26 elektrostacijām jeb 76% pārtrauca elektroenerģijas ražošanu pēc atļaujas pārdot saražoto elektroenerģiju par paaugstinātu cenu OI ietvaros anulēšanas, bet 47 no 49 elektrostacijām jeb 96% pēc atļaujas anulēšanas ražošanu nemaz neuzsāka.

Ekonomikas ministrija kopš 2012.gada¹¹ ir vilcinājusies ar jauna tehnoloģiski neitrāla AER atbalsta mehānisma ieviešanu, lai gan iespējamie risinājumi jauna atbalsta mehānisma ieviešanai tika apzināti Ekonomikas ministrijas sagatavotajos informatīvajos ziņojumos¹² un jauna AER elektroenerģijas atbalsta mehānisma izstrāde ir bijusi vismaz triju valdību¹³ politiskajā dienas kārtībā.

81% no visa OI atbalsta AER elektrostacijām jeb 561,6 milj. *euro* ir samaksāts koģenerācijas stacijām, kas saņēma **vienu no lielākajām piemaksām** pie tirgus cenas, vienlaikus katru gadu **"izkūpinot gaisā"** siltumenerģiju 8,5 milj. *euro* vērtībā

Par ES fondu līdzekļu izlietojuma efektivitāti

Plānojot 2014.–2020.gada ES fondu plānošanas perioda līdzekļu izlietojumu, Ekonomikas ministrija nav ievērojusi Finanšu ministrijas izdotās vadlīnijās¹⁴ noteiktos principus un pieļāva tādu specifisko atbalsta mērķu iznākuma rādītāju noteikšanu, kas neraksturo veikto ieguldījumu ietekmi uz plānošanas dokumentos noteikto rezultātu. Pretēji sagaidāmajam rezultātam laika posmā no 2016.gada līdz 2019.gadam investīcijas 35,8 milj. *euro* apmērā¹⁵ komersantu energoefektivitātes uzlabošanā un no AER ražoto papildjaudu palielināšanā nav sekmējušas AER īpatsvara pieaugumu apstrādes rūpniecības enerģijas patēriņā un kopējās AER siltumjaudas pieaugumu, proti, AER īpatsvars apstrādes rūpniecības enerģijas patēriņā kopš 2016.gada ir samazinājies par diviem procentpunktiem (no 45% uz 43%), bet kopējā AER siltumjauda ir samazinājusies par 3% (no 1769 MW uz 1723 MW)¹⁶.

Turklāt Ekonomikas ministrija nebija korekti noteikusi 4.1.1. specifiskā atbalsta mērķa "Veicināt efektīvu energoresursu izmantošanu, enerģijas patēriņa samazināšanu un pāreju uz AER apstrādes rūpniecības nozarē" pasākumu ietvaros veicamo finanšu ieguldījumu ietekmi uz iznākuma rādītāja izpildi un iznākuma rādītāju vērtību saskaņotību ar plānoto finansējumu, jo iznākuma rādītājs "No atjaunojamiem energoresursiem ražotā papildjauda" līdz 2019.gada beigām tika pārsniegts par 167%, bet iznākuma rādītājs "Enerģijas ietaupījums atbalstu saņēmušiem komersantiem" tika pārsniegts pat par 1816%, lai gan pasākumu īstenošanai tika izlietoti tikai 40% no plānotā finansējuma¹⁷.

Tik būtiskas iznākuma rādītāju izpildes un finansējuma izlietojuma novirzes no plānotām vērtībām liecina par to, ka Ekonomikas ministrija nav apzinājusi iespējami ekonomiskāku ES fondu ietvaros pieejamā finansējuma izlietojuma veidu. Līdz ar to nav arī iespējams pārlicināties, vai no katra izlietotā eiro Latvijas tautsaimniecība ir ieguvusi iespējami labāko

rezultātu.

Par atbalstu energoietilpīgajām nozarēm

Lai gan Ministru kabineta izdotie noteikumi paredz sniegt atbalstu 85%¹⁸ apmērā no komersanta iepriekšējā gadā samaksātās OIK sešām apstrādes rūpniecības apakšnozarēm¹⁹, esošo atbalsta pasākuma kritēriju dēļ atbalsta mērķis ir sasniegts tikai daļēji, jo 62% no visas laika posmā no 2015.gada līdz 2019.gadam izmaksātās atbalsta summas 16 793 237 euro apmērā saņēma vienas – kokapstrādes – apstrādes rūpniecības apakšnozares komersanti, kas darbojas salīdzinoši zemas pievienotās vērtības produkcijas segmentā. Turklāt gandrīz 70% no visa 30 komersantiem izmaksātā atbalsta ir saņēmuši vien pieci komersanti.

Izvēlēto atbilstības kritēriju dēļ atbalsta pasākums nav pieejams komersantiem, kuri strādā atbalstāmajās nozarēs, bet kuru izmaksu struktūra neatbilst 20% elektroenerģijas izmaksu intensitātes kritērijam. Tai skaitā atbalstu nevar saņemt komersanti, kuri ražo augstas pievienotās vērtības produkciju. Turklāt elektroenerģijas izmaksu intensitātes kritērijs neveicina komersantu ieguldījumus energoefektivitātes uzlabošanā.

Vienlaikus Ekonomikas ministrija nav pilnībā izmantojusi tās rīcībā esošās iespējas atbalsta saņemšanai noteikto kritēriju diferencēšanai, ko paredz Eiropas Komisijas Pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai 2014.–2020.gadam²⁰ (turpmāk – EK Pamatnostādnes), nosakot atsevišķām nozarēm zemāku elektroenerģijas izmaksu intensitātes kritēriju (7% vai 10% apmērā), tādējādi liedzot atbalstu komersantiem, kuri produkcijas ražošanā izmanto būtisku elektroenerģijas apjomu, bet kuri nerasniedz 20%²¹ no ražošanas izmaksām.

Tādējādi energoietilpīgo nozaru atbalsta pasākuma īstenošanā nav pietiekami izmantotas iespējas atbalstīt komersantu konkurētspējas un produktivitātes paaugstināšanu, kaut arī tā ir viena no Latvijas Nacionālā attīstības plānā 2027 noteiktajām prioritātēm²² uzņēmējdarbības un tautsaimniecības attīstībai, lai inovācijas rezultātā radītu un pārdotu augstas pievienotās vērtības eksportējamus produktus un pakalpojumus, kā arī sekmētu investīciju piesaisti tehnoloģiju un iekārtu modernizēšanai.

Par OI atbalsta saņēmēju kontroles īstenošanu

OI atbalsta sistēmas normatīvajā regulējumā 2018.gadā ieviestie papildu instrumenti (AS "Enerģijas publiskais tirgotājs" vienreizējās klātienes pārbaudes un elektrostaciju principiālo pieslēgumu shēmu iesniegšana) elektrostaciju darbības kontroles uzlabošanai sekmēja OI atbalsta saņēmēju darbības atbilstību Elektroenerģijas tirgus likuma (turpmāk – ETL) prasībām, par to liecina revīzijas izlasē iekļauto koģenerācijas elektrostaciju pārskatos par elektrostacijas darbību 2019.gadā norādītā elektroenerģijas pašpatēriņa apjoma palielinājums.

Tomēr revidenti sadarbībā ar piesaistītajiem ekspertiem elektroenerģētikas jomā²³ secināja, ka

precīza elektrostacijas pašpatēriņa apjoma noteikšanai, kā arī pārlicības gūšanai, ka elektrostacijas darbība atbilst Elektroenerģijas tirgus likumā noteiktajam pašpatēriņa principam, revīzijas laikā spēkā esošajos normatīvajos aktos²⁴ pietrūka precīzu prasību elektroenerģijas un siltumenerģijas uzskaitē elektrostacijās un principiālo pieslēgumu shēmas atspoguļojamai informācijai, jo, pārbaudot izlasē iekļauto komersantu pārskatus par darbību 2018. un 2019.gadā:

- tika konstatētas nepilnības koģenerācijas staciju saražotās siltumenerģijas uzskaitē, un tam var būt būtiska loma saražotās elektroenerģijas OI cenas noteikšanā un energoresursu efektīvā izmantošanā. Proti, koģenerācijas procesā saražotais siltums netika lietderīgi izmantots, bet gan 38% no iegūtās siltumenerģijas tika "izkūpināti gaisā", tādējādi atbilstoši ekspertu piesardzīgām aplēsēm komersantiem negūstot ieņēmumus vismaz 660 tūkst. *euro* apmērā;
- tika konstatēts, ka elektrostaciju iesniegtās un Ekonomikas ministrijas saskaņotās principiālo pieslēgumu shēmas šobrīd nesniedz elektrostaciju kontrolei nepieciešamo informāciju par enerģijas plūsmām pašā elektrostacijā. Normatīvie akti nenosaka saistošus standartus, pēc kuriem ir jāizstrādā elektrostaciju principiālo pieslēgumu shēmas, un par saistošām ir uzskatāmas tikai normatīvajos aktos noteiktās mērierīču un pieslēguma tīklam izveides prasības, kas nodrošina enerģijas uzskaiti uz elektrostacijas robežas, bet nesniedz informāciju par enerģijas plūsmām pašā elektrostacijā.

Arī aktuālie normatīvie akti²⁵ nenodrošina minēto jomu precīzu regulējumu, lai sniegtu Būvniecības valsts kontroles birojam (turpmāk – BVKB) iespēju savlaicīgi konstatēt elektrostaciju pašpatēriņa datu nekorektu norādīšanu.

2020.gada pirmajos astoņos mēnešos BVKB ir uzsācis aktīvu darbību OI atbalsta saņēmēju uzraudzībā, tai skaitā ir izstrādāta kārtība un noteiktas atsevišķas darbības, kas vērstas uz risku izvērtējumā balstītas pārbaudžu sistēmas izveidi. Ir izveidota kontroles grupa, un tiek veiktas elektrostaciju klātienes pārbaudes. BVKB 2020.gadā paveiktais liecina par būtisku uzlabojumu OI atbalsta saņēmēju uzraudzībā. Taču Valsts kontrole saredz atsevišķus aspektus, kuros BVKB izstrādātā kārtība ir pilnveidojama, lai nodrošinātu mērķētas un būtisku risku izvērtējumā balstītas pārbaudes. Tāpat BVKB ir jānosaka kontroles grupas ekspertu nepārprotams kompetenču sadalījums, lai mazinātu nepilnvērtīgi veikto pārbaudžu risku.

Par OI atbalsta saņemšanas pamatotības pārbaudēm un nepamatoti izmaksātā atbalsta atgūšanu

Veicot OI atbalsta saņēmēju darbības uzraudzību, Ekonomikas ministrijas amatpersonas līdz 2019.gada beigām nav pēc būtības izvērtējušas komersantu iesniegtos pārskatus par elektrostaciju darbību, tai skaitā nav nodrošinājušas elektrostaciju elektroenerģijas izlietojuma atbilstības normatīvajiem aktiem izvērtēšanu un struktūrvienības vadības līmenī netika nodrošināta departamenta reglamentā noteikto funkciju izpildes kontrole. Ekonomikas ministrijas amatpersonu rīcības dēļ savlaicīgi nav konstatēta normatīvajiem aktiem, iespējams, neatbilstoša elektroenerģijas apjoma pārdošana OI ietvaros, komersantiem sniedzot atbalstu lielākā apjomā, nekā nosaka normatīvie akti, tādējādi uzliekot visai sabiedrībai par pienākumu segt palielinātas OIK izmaksas.

Piemēram, no revīzijas izlasē iekļautajiem astoņiem komersantiem septiņu komersantu pārskatos par elektrostaciju darbību 2018.gadā sniegtā informācija norāda uz nepilnībām elektroenerģijas izlietojuma uzskaitē, savukārt tas rada risku par lielāka OI atbalsta saņemšanu, nekā to nosaka normatīvie akti. Tai skaitā par diviem komersantiem, revidentu ieskatā, ir iegūti pietiekami pierādījumi par, iespējams, nepamatoti saņemtu atbalstu OI ietvaros vismaz 498 927 euro apmērā.

Lai gan Ekonomikas ministrija, pārstāvēt Latvijas valsti, no 2018.gada sākuma sešos kriminālprocesos ir atzīta kā cietusī puse, šajā laikā Ekonomikas ministrija tikai divos gadījumos ir vērsusies Valsts policijā ar iesniegumu par iespējamās komersantu pretlikumīgās darbības izvērtēšanu, kā arī tikai vienā kriminālprocesā Ekonomikas ministrija ir iesniegusi kaitējuma kompensācijas pieteikumu.

Izvērtējot Ekonomikas ministrijas darbības OI atbalsta saņēmēju darbības uzraudzībā, kā arī ņemot vērā revidentu konstatētos iespējamās komersantu pārkāpumus elektroenerģijas un siltumenerģijas uzskaitē un OI ietvaros pārdotās elektroenerģijas apjoma noteikšanā, revidenti secina, ka Ekonomikas ministrija nav nodrošinājusi iepriekš sniegtā atbalsta pamatotības izvērtēšanu un nav rīkojusies pietiekami, lai atgūtu, iespējams, nepamatoti izmaksāto OI atbalstu.

Būtiskākie ieteikumi

Pamatojoties uz revīzijā izdarītajiem secinājumiem, Ekonomikas ministrijai, kā atbildīgajai par AER enerģētikas politikas izstrādi un īstenošanu, un BVKB, kā atbildīgam par OI atbalsta saņēmēju uzraudzību un kontroli, tika sniegti seši ieteikumi.

Par diviem komersantiem ir iegūti pierādījumi par, iespējams, nepamatoti saņemtu atbalstu OI ietvaros **vismaz 498 927 euro** apmērā

Lai novērstu AER enerģijas politikas ieviešanas negatīvo ietekmi uz Latvijas tautsaimniecību un elektroenerģijas galalietotājiem, kā arī lai veicinātu ilgtermiņā efektīvas un ekonomiski pamatotas AER enerģētikas attīstību Latvijā, tai skaitā sniedzot mērķētu atbalstu energoietilpīgajām nozarēm un veicinot efektīvu ES fondu finansējuma izlietojumu, Valsts kontrole sniedza Ekonomikas ministrijai ieteikumus, kas:

- veicinās pamatotu un uz izvērtējumiem balstītu lēmumu pieņemšanu AER enerģētikas atbalsta pasākumu jomā, lai nodrošinātu AER nozarei sniegtā atbalsta tehnoloģisko neitralitāti, ievērojot tautsaimniecības un sabiedrības intereses;
- sekmēs Ekonomikas ministrijas pārraudzībā esošo 2021.–2027.gada plānošanas perioda ES fondu atbalsta pasākumu finansējuma izlietojuma plānošanas atbilstību rīcībpolitikas un finansiālās saskaņotības principiem, tādējādi sniedzot iespēju vērtēt ieguldījumu efektivitāti;
- sekmēs tādu energoietilpīgo nozaru atbalsta saņemšanas kritēriju noteikšanu, kas nodrošinās mērķētu atbalstu eksportējošiem energoietilpīgo apstrādes rūpniecības nozaru komersantiem, tādējādi veicinot arī Latvijas Nacionālajā attīstības plānā noteikto mērķu sasniegšanu.

Lai uzlabotu OI atbalsta saņēmēju uzraudzību un sekmētu Ekonomikas ministrijas un BVKB aktīvu rīcību iepriekšējos periodos komersantiem sniegtā atbalsta pamatotības izvērtēšanai un nepamatoti izmaksātā OI atbalsta atgūšanai, Valsts kontrole sniedza ieteikumus, kas:

- palīdzēs pilnveidot BVKB elektrostaciju risku izvērtējuma algoritmu, elektroenerģijas pašpatēriņa risku izvērtēšanā nosakot elektroenerģijas pašpatēriņa robežsliekšni atbilstoši elektrostaciju tehnoloģiskajam ciklam raksturīgajam pašpatēriņam, kā arī pilnveidos elektrostaciju saražotās siltumenerģijas uzskaites kontroli;
- uzlabos normatīvo aktu²⁶ regulējumu, nosakot precīzākas prasības principiālo pieslēgumu shēmu detalizācijai, tādējādi nodrošinot kontrolējošām institūcijām funkciju izpildei nepieciešamo informāciju par elektrostacijas darbību;
- sekmēs OI atbalsta saņēmēju iepriekšējos gados iesniegtajos pārskatos par elektrostacijas darbību iesniegto datu pārvērtēšanu un nepamatoti izmaksātā OI atbalsta atgūšanu.

Ziņojuma struktūra

Informācija ziņojumā izklāstīta šādā secībā:

- Atjaunojamās enerģētikas jomas īss raksturojums, sniedzot skaidrojumu par AER jēdzienu, ES un Latvijas mērķiem AER attīstības jomā, Latvijā īstenotajiem AER enerģētikas atbalsta pasākumiem un ar šo pasākumu īstenošanu saistītajiem izaicinājumiem;
- revīzijas secinājumi, konstatējumi un ieteikumi, sadalot tos divās būtiskās nodaļās. Katras nodaļas ievadā ir sniegts Valsts kontroles viedoklis, izsecinot būtiskāko un to tālāk nodaļā pamatojot ar revīzijas konstatējumiem;
- revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes (mērķis, juridiskais pamatojums, atbildība, apjoms, ierobežojumi).

Jomas apraksts

Secinājums

Pamatojums

Ieteikums

Iestādes viedoklis

Revīzijas raksturojums

Ziņojuma pirmajā nodaļā ir vērtēta Ekonomikas ministrijas politika AER enerģētikas jomā, Latvijā īstenoto AER atbalsta pasākumu ekonomiskais pamatojums, to ietekme uz AER nozares attīstību un efektivitāti ilgtermiņā. Tāpat tiek analizēti Baltijas valstu īstenotās AER enerģētikas politikas rezultāti un vērtēti iemesli, kāpēc Latvijas īstenotie pasākumi sniedza vismazāko rezultātu ar visaugstākajām izmaksām.

Ziņojuma otrajā nodaļā ir vērtēti Ekonomikas ministrijas un BVKB īstenotie OI atbalsta saņēmēju kontroles pasākumi pašpatēriņa principa ievērošanas jomā, kā arī analizētas Ekonomikas ministrijas veiktās darbības, lai nodrošinātu komersantiem nepamatoti sniegtā atbalsta identificēšanu un atgūšanu.

Revīzijas ziņojumā ietverts revidējamās vienības iesniegtais viedoklis par veikto revīziju.

Sadaļā "Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes" ietverta informācija par revīzijas veikšanas mērķi, juridisko pamatojumu, atbildību, apjomu, ierobežojumiem, kā arī norādīti vērtēšanas kritēriji.

Atjaunojamo energoresursu politikas ietvars un izaicinājumi

Latvijas mērķi atjaunojamo energoresursu jomā

Atjaunojamo energoresursu jēdziens dažādās valstīs var apzīmēt atšķirīgu enerģijas ģenerācijas avotu kopumu, tomēr tradicionāli šis jēdziens aptver enerģiju, kas saražota ar vēja, ūdens, saules starojuma, visa veida biomasas, ģeotermālā jeb zemes siltuma un viļņu jeb plūdmaiņu procesu līdzdalību. AER enerģētikā var izmantot dažādos veidos, bet galvenokārt:

- siltumenerģijas ražošanā (saules enerģija, siltumsūkņi, biomasas kā kurināmais);
- elektrības ražošanā (saules enerģija, vēja enerģija, ūdens enerģija, biomasas kā kurināmais koģenerācijas stacijās);
- transporta degvielas vai cita veida kurināmā ražošanā (biomasas izmantošana biodegvielas vai biogāzes ražošanā).

Pirmie soļi AER izmantošanas veicināšanā ES tika sperti jau 1997.gadā, kad Eiropas Komisijas publicētajā Baltajā grāmatā „Enerģija nākotnei: atjaunojamie enerģijas avoti”²⁷ tika izvirzīts stratēģiskais mērķis AER izmantošanas jomā, nosakot, ka AER daļa ES primāro energoresursu bilanci jāpalielina no 6% 1997.gadā līdz 12% 2010.gadā. Kopš tā laika ES ir mērķtiecīgi turpinājusi izraudzīto kursu, lai samazinātu siltumnīcefekta gāzu emisijas, dažādotu energoapgādi un samazinātu atkarību no nedrošajiem un nepastāvīgajiem fosilā kurināmā, jo īpaši naftas un gāzes, tirgiem.

AER enerģētikas attīstības veicināšana tiek akcentēta arī 2015.gadā pieņemtajā **Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030.gadam**. Tā nosaka 17 mērķus, lai veicinātu nabadzības mazināšanos pasaulē un lai pasaules attīstība būtu ilgtspējīga. Minētie mērķi ir aktuāli visām valstīm un sasniedzami tikai kopīgiem spēkiem. Ņemot vērā, ka ANO Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030.gadam aptverto jomu loks ir plašs, valstis pašas izvēlas mērķus, uz ko tās koncentrēsies līdz 2030.gadam, atbilstoši prioritāri sasniedzamajiem mērķiem nacionālā līmenī. ES jau ir uzsākusi darbu pie nākamā plānošanas perioda (2021.-2027.gads), par ietvaru izvēloties ANO Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030.gadam.

ANO Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030.gadam 7.mērķis – nodrošināt visiem piekļuvi uzticamai, ilgtspējīgai un mūsdienīgai enerģijai par pieejamu cenu – aicina līdz 2030.gadam būtiski palielināt atjaunojamās enerģijas īpatsvaru vispārējā energoresursu struktūrā un divkārtot energoefektivitātes uzlabošanas tempu.

AER loma ES enerģētikas politikā tiek saistīta ar to izmantošanas pozitīvu ietekmi uz dalībvalstu enerģētiskās neatkarības stiprināšanu, reģionu tautsaimniecības attīstību un saimniekošanas klimata neitralitātes veicināšanu.

“Eiropa 2020” stratēģija un tās **ES klimata un enerģētikas paketē** iekļautā **Direktīva 2009/28/EK**²⁸ nosaka ES dalībvalstīm saistošus AER īpatsvara palielināšanas

galapatēriņā mērķus, kas ir jāsasniedz līdz 2020.gada beigām. Dalībvalstīm noteiktie mērķi ir ļoti atšķirīgi un pielāgoti katras dalībvalsts AER izmantošanas attīstības pakāpei starta pozīcijā (2005.gada dati) un iespējām nodrošināt AER izmantošanas attīstību turpmāk. Tā Maltei līdz 2020.gada beigām ir jānodrošina 10% AER īpatsvars enerģijas galapatēriņā, savukārt Zviedrijai – 49%. AER Direktīvā 2009/28/EK 2020.gadam definētais kopējais ES mērķis ir:

- AER īpatsvars enerģijas galapatēriņā – 20% (Latvijai – 40%);
- AER īpatsvars transporta sektorā – 10% (Latvijai – 10%).

Lai nodrošinātu „Eiropa 2020” stratēģijā noteikto mērķu sasniegšanu, 2011.gada 26.aprīlī Ministru kabinets apstiprināja²⁹ **Latvijas nacionālo reformu programmu „Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai** (turpmāk – Latvijas NRP). Saskaņā ar Eiropas semestra procesu Latvija atjauno un katru gadu nacionālās programmas iesniedz Eiropas Komisijā. Latvijas NRP ir aprakstīts vidēja termiņa makroekonomiskais scenārijs, kurā atspoguļoti galvenie Latvijas tautsaimniecības makrostrukturālie izaicinājumi (šķēršļi) un galvenie pasākumi to novēršanai, kā arī Latvijas kvantitatīvie mērķi 2020.gadam „Eiropa 2020” stratēģijas kontekstā un galvenie pasākumi to sasniegšanai.

AER enerģētikas attīstības virzieni detalizētiir atspoguļoti **Enerģētikas attīstības pamatnostādnes 2007.–2016. gadam**³⁰ un **Enerģētikas attīstības pamatnostādnes 2016.–2020.gadam**³¹.

Enerģētikas attīstības pamatnostādnes 2016.–2020.gadam (turpmāk – Pamatnostādnes 2016–2020) ir politikas plānošanas dokuments, kas nosaka Latvijas valdības politikas pamatprincipus, mērķus un rīcības virzienus enerģētikā laika posmam no 2016.gada līdz 2020.gadam.

Pamatnostādnes 2016–2020 definē **Latvijas enerģētikas politikas mērķi** – kopā ar citu nozaru politiku īstenošanu paaugstināt tautsaimniecības konkurētspēju, sekmējot piegāžu drošumu, brīvā tirgus un konkurences noteiktu energoresursu un enerģijas cenu veidošanos, ilgtspējīgu enerģijas ražošanu un patēriņu. Pamatnostādnes 2016–2020 tiek definēti divi apakšmērķi:

- energoapgādes drošuma paaugstināšana;
- ilgtspējīgas enerģētikas veicināšana (tai skaitā AER izmantošanas veicināšana).

Attiecībā uz AER enerģijas izmantošanas veicināšanu Pamatnostādnes 2016–2020 nosaka divus līdz 2020.gadam sasniedzamos mērķus:

- **AER īpatsvars enerģijas bruto iekšzemes patēriņā – 40%;**
- AER īpatsvars enerģijas bruto patēriņā transporta sektorā – 10%.

Lai veicinātu elektroenerģijas piegāžu diversifikāciju un novērstu dabasgāzes pārmērīgu dominēšanu enerģijas avotu bilancē, Pamatnostādnēs 2007–2016 tika izvēlēti divi galvenie atbalsta instrumenti:

- obligātais iepirkums par noteiktu cenu, nosakot visu Latvijas elektroenerģijas patērētāju maksājumu proporcionāli to patēriņam;
- atjaunojamos enerģijas resursus izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju attīstības veicināšanas mērķdotācija investīcijām šādu elektrostaciju būvē, izmantojot šim mērķim ES struktūrfondu līdzekļus.

ES fondu 2007.–2013.gada plānošanas periodā darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” (3DP) pasākuma “Enerģētika” ietvaros bija paredzēts īstenot vairākas aktivitātes, kas saistītas ar AER izmantošanas veicināšanu, piemēram³²:

- pasākumi centralizētās siltumapgādes sistēmu efektivitātes paaugstināšanai – kopumā īstenots 141 projekts ar kopējo finansējumu 163 656 708 *euro*;
- AER izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju attīstība – kopā īstenoti 10 projekti ar kopējo finansējumu 100 286 529 *euro*.

ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā vairs netika paredzēti atsevišķi AER izmantošanas veicināšanas pasākumi elektrības ražošanai, savukārt siltumapgādē AER izmantošana tika cieši saistīta ar centralizētās siltumapgādes energoefektivitāti. Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 4.3.1. specifiskā atbalsta mērķa ietvaros tika plānotas investīcijas centralizētās siltumapgādes sistēmu attīstībā, tādējādi sniedzot būtisku ieguldījumu AER 40% īpatsvara sasniegšanai 2020.gadā. Kopā tika plānota siltumavotu rekonstrukcija un būvniecības projekti ar kopējo AER siltumjaudu vismaz 143 MW. Primāri tika plānots atbalstīt pāreju no fosilajiem resursiem uz AER un AER siltumavotu modernizāciju.³³

Obligātais iepirkums un atjaunojamo energoresursu izmantošanas attīstība Latvijā

Latvijā primāro energoresursu bilancē AER ir atvēlēta nozīmīga loma. Latvijā darbojas trīs lielas Daugavas hidroelektrostacijas un daudzas mazas jaudas AER ģenerācijas stacijas. Līdz šim galvenie AER veidi Latvijā ir koksnes biomasas un hidroresursi, vismazāk tiek izmantota vēja un saules enerģija.

2019.gadā Latvijā saražoja 6179 GWh elektroenerģijas, no tiem 2972 GWh no AER. Salīdzinājumā ar 2018.gadu saražotais apjoms no AER 2019.gadā samazinājās par 10,6%. Koģenerācijas stacijās 2019.gadā tika saražoti 3929 GWh elektroenerģijas, no tiem 18,4% no AER (biogāzes un cietās biomasas koģenerācijas stacijās)³⁴.

Latvija 2005.gadā ir ieviesusi valsts atbalsta mehānismu atjaunojamās enerģijas veicināšanai – obligāto iepirkumu un garantēto maksu par uzstādīto elektrisko jaudu. Latvijā izmaksas, kas rodas, atbalstot no AER vai augstas efektivitātes koģenerācijā saražotu elektroenerģiju, sedz visi Latvijas elektroenerģijas galalietotāji proporcionāli to

elektroenerģijas patēriņam, jo cenā ir iekļauta obligātā iepirkuma komponente jeb OIK³⁵.

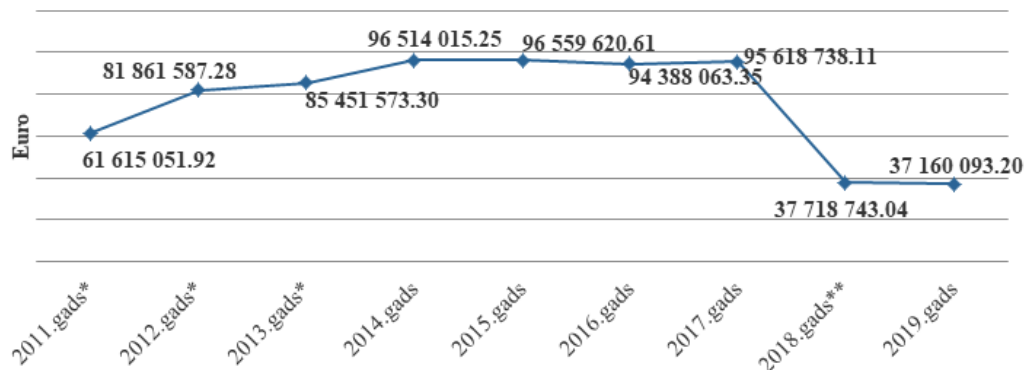
Elektroenerģijas tirgus likums nosaka, ka atbalstu OI ietvaros var saņemt:

- koģenerācijas stacijas, kuru uzstādītā elektriskā jauda nepārsniedz četrus megavatus – par saražoto un AS "Enerģijas publiskais tirgotājs"³⁶ pārdoto elektroenerģiju³⁷;
- koģenerācijas stacijas, kuru uzstādītā elektriskā jauda pārsniedz četrus megavatus – kā garantēto maksu par koģenerācijas stacijā uzstādīto elektrisko jaudu³⁸;
- elektrostacijas, kas elektroenerģijas ražošanā izmanto atjaunojamās enerģijas avotus par saražoto un AS "Enerģijas publiskais tirgotājs"³⁹ pārdoto elektroenerģiju⁴⁰.

Līdz 2013.gada beigām četras koģenerācijas stacijas (SIA "JUGLAS JAUDA", AS "Latvenergo" TEC-1 un TEC-2 un AS "RĪGAS SILTUMS" – visas par kurināmo izmanto dabasgāzi), kuru jauda pārsniedz 4 MW, saņēma gan OI atbalstu par saražoto un pārdoto elektroenerģiju, gan garantēto maksu par stacijās uzstādīto jaudu. 2013.gada 13.augustā Ministru kabinets izskatīja Ekonomikas ministrijas informatīvo ziņojumu "Komplekss risinājums elektroenerģijas tirgus problemātikai", kurā tika raksturota arī būtiska koģenerācijas staciju ar jaudu virs 4 MW ietekme uz OIK apmēra pieaugumu un rosināts grozīt atbalsta aprēķina metodiku minētajām stacijām, atceļot tām tiesības pārdot OI sistēmas ietvaros elektroenerģiju, bet saglabājot tiesības saņemt garantēto maksājumu par elektrostacijā uzstādīto jaudu. Minētais priekšlikums tika iekļauts Elektroenerģijas tirgus likuma grozījumos⁴¹.

No 2014.gada 1.janvāra OI atbalsta garantēto maksājumu par uzstādīto jaudu saņem piecas koģenerācijas stacijas – iepriekš uzskaitītās un SIA "Fortum Latvia" (vienīgā par kurināmo izmanto AER). Kopumā visas piecas koģenerācijas stacijas OI atbalsta veidā (garantētā maksa par uzstādīto jaudu un līdz 2014.gadam kompensācija virs tirgus cenas par saražoto elektroenerģiju) laika posmā no 2011.gada līdz 2019.gada beigām saņēma 686,9 milj. *euro* (skatīt 1.attēlu).

OI atbalsts par uzstādīto jaudu un pārdoto elektroenerģiju

*Līdz 2013.gadam ieskaitot koģenerācijas stacijas saņēma OI atbalstu gan par saražoto un pārdoto elektroenerģiju, gan garantēto maksājumu par uzstādīto jaudu.

**Pamatojoties uz MK noteikumu Nr.221⁴² 56.²⁷ punktu, Ministru kabinets 2017.gada 21.novembrī nolēma atbalstīt garantētās maksas saistību samazināšanu par AS "Latvenergo" Rīgas TEC-1 un Rīgas TEC-2 koģenerācijas stacijās uzstādīto elektrisko jaudu, komersantam izmaksājot vienreizēju maksājumu 454 412 749,00 euro apmērā⁴³.

1.attēls. OI atbalsts par uzstādīto jaudu un pārdoto elektroenerģiju⁴⁴

Bez iepriekš minētajām piecām koģenerācijas stacijām 2019.gada beigās OI atbalstu kā kompensāciju virs tirgus cenas par saražoto un pārdoto elektroenerģiju saņēma 359 elektrostacijas, no kurām 2019.gadā AS "Enerģijas publiskais tirgotājs"⁴⁵ iepirka elektroenerģiju 1246,5 GWh apjomā un OI atbalsta ietvaros samaksāja kompensāciju virs tirgus cenas 113,7 milj. euro. Kopumā kopš 2011.gada OI atbalsta ietvaros AS "Enerģijas publiskais tirgotājs"⁴⁶ no elektrostacijām iepirka elektroenerģiju 11 097 GWh apjomā un **OI atbalsta veidā izmaksāja 1015,6 milj. euro⁴⁷**.

OI atbalsta mehānisma izveide veicināja AER elektrostaciju būvniecību un palielināja AER izmantošanas intensitāti, tādējādi sekmējot "Eiropa 2020" stratēģijā definētā AER īpatsvara enerģijas galapatēriņā (vismaz 40%) sasniegšanu⁴⁸. AER īpatsvars elektroenerģijas ražošanā pieauga no 44,69% 2011.gadā līdz 53,5% 2018.gadā⁴⁹ (skatīt 1.tabulu).

Eiropas Komisija atzinīgi novērtējusi⁵⁰ Latvijas sasniegto AER īpatsvara enerģijas patēriņa bilancē palielināšanā. Latvija līdz 2019.gada beigām ir guvusi labus panākumus, elektroenerģijas un siltumapgādes nozarē AER īpatsvaram sasniedzot gandrīz 55%, kas ir viens no augstākajiem rādītājiem Eiropā. Tajā pašā laikā atjaunojamo energoresursu īpatsvars transporta nozarē ir zems, proti, 2,5% (plānoto 10% vietā). Eiropas Komisijas ziņojumā tiek norādīts, ka Latvija ir uz pareizā ceļa, lai sasniegtu savu 2020.gada atjaunojamo energoresursu enerģijas mērķi – 40% AER īpatsvars enerģijas galapatēriņā. **Tomēr Eiropas Komisija secina, ka pašreizējā atjaunojamo energoresursu enerģijas atbalsta shēma ir izrādījusies dārga** un Latvijai nav izdevies apturēt kopējā enerģijas patēriņa kāpumu. Tas nozīmē, ka atjaunojamo energoresursu īpatsvara saglabāšana sasniegtajā līmenī bez papildu

ieguldījumiem būs problemātiska.

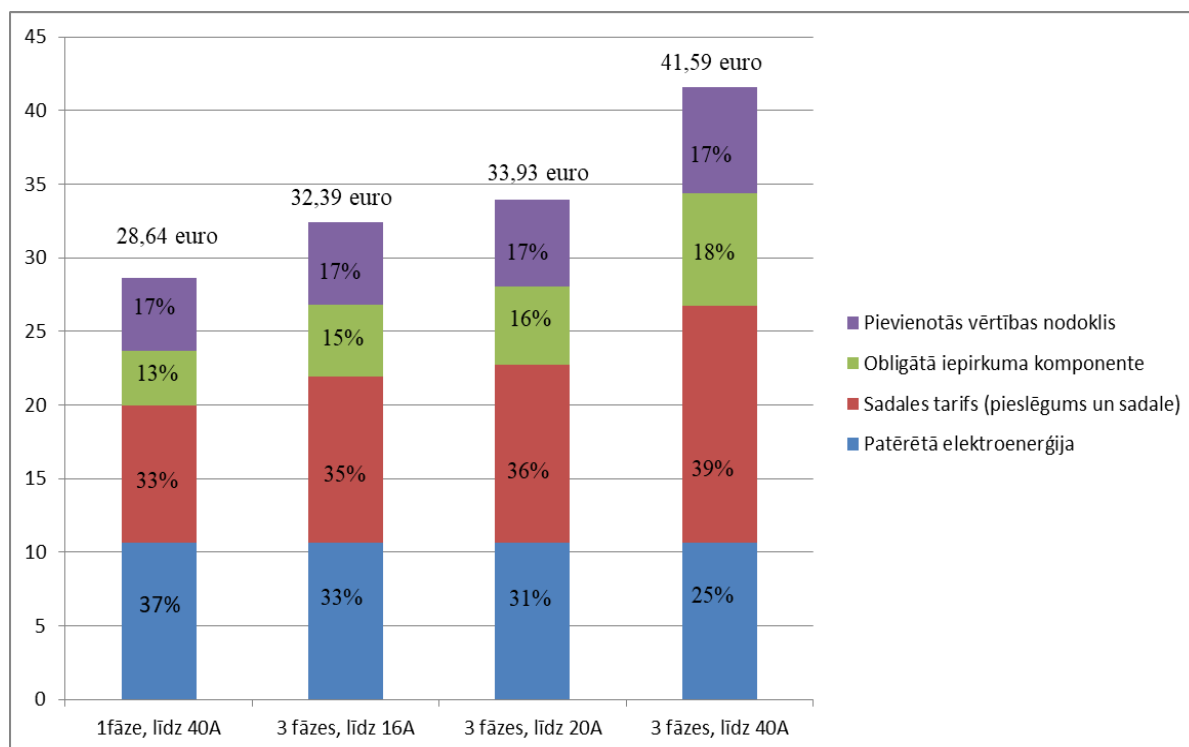
1.tabula

Atjaunojamo energoresursu īpatsvars enerģijas bruto iekšzemes patēriņā⁵¹

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
No AER saražotās enerģijas īpatsvars bruto enerģijas galapatēriņā, %	33,48	35,71	37,04	38,63	37,54	37,14	39,01	40,29
No AER saražotās enerģijas īpatsvars elektroenerģijā, %	44,69	44,88	48,68	51,03	52,21	51,25	54,35	53,50
No AER saražotās enerģijas īpatsvars apsildē un dzesēšanā, %	44,71	47,26	49,65	52,15	51,74	51,81	54,58	55,89
No AER saražotās enerģijas īpatsvars transportā, %	4,09	3,99	4,03	4,08	3,92	2,76	2,54	4,73

Vienlaikus, komersantiem uzsākot elektroenerģijas ražošanu un pārdošanu OI ietvaros saskaņā ar Ekonomikas ministrijai izsniegtajām atļaujām, būtiski pieauga Latvijas valsts uzņemtās saistības OI sistēmas ietvaros, kā rezultātā 2015.gadā Ministru kabinets, pieņemot zināšanai konceptuālo ziņojumu "Kompleksi pasākumi elektroenerģijas tirgus attīstībai"⁵², lēma saglabāt OIK 26,79 *euro*/MWh apmērā, bet kopš 2018.gada 1.jūlija OIK ir fiksēta 22,68 *euro*/MWh apmērā⁵³. Lai kompensētu starpību starp reālo OIK un Ministru kabineta apstiprināto OIK, finansējumu nodrošināja ienākumi no subsidētās enerģijas nodokļa, pievienotās vērtības nodokļa un AS "Latvenergo" dividendēm.

OIK ir tikai viena no vairākām komponentēm, kas veido elektroenerģijas rēķina kopējo summu. Elektroenerģijas kopējo rēķina summu veido elektroenerģijas cena, pārvades un sadales sistēmu pakalpojumu izmaksas, OIK un pievienotās vērtības nodoklis. Pārvades sistēmas operatora un sadales sistēmas operatora pakalpojumu izmaksas (tarifus) Latvijā apstiprina Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija. Sadales pakalpojumu izmaksas veido būtisku elektroenerģijas rēķina daļu, un to īpatsvars rēķina kopsummā ir lielāks lielas jaudas pieslēgumiem (skatīt 2.attēlu).

2.attēls. Elektroenerģijas izmaksas mājsaimniecībai ar 200 kWh patēriņu mēnesī⁵⁴

OIK veido salīdzinoši nelielu rēķina kopsummas daļu (no 13% 1 fāzes pieslēgumiem, līdz 18% lielas jaudas 3 fāžu pieslēgumiem). Turklāt, pretēji bieži sabiedrībā kļūdaini lietotam vispārinājumam, ka OIK izmaksas ir cena par “zaļo elektroenerģiju”, tikai 64% atbalsta, ko ar OIK starpniecību apmaksā elektroenerģijas lietotāji, saņem AER elektrostacijas. (skatīt 2.tabulu). Tātad galapatērētāja (šeit apskatītajā piemērā – mājsaimniecības) rēķinā **atbalsts AER elektrības ražotājiem veido vidēji 8-12%** no rēķina kopsummas. Proti, ja mājsaimniecības mēneša rēķins par elektroenerģiju ir 28,64 euro, tad par atbalstu “zaļās elektroenerģijas” ražošanai mājsaimniecība samaksā 2,38 euro.

2.tabula

OI komponentes sadalījums pa atbalsta veidiem⁵⁵

Vidējā OI komponente no 2020. gada 1.janvāra, t.sk.:	2,268 EUR centi/kWh	OI atbalsta veida īpatsvars
Koģenerācija	0,340 EUR centi/kWh	15%
Atjaunojamie energoresursi	1,452 EUR centi/kWh	64%
Vidējā jaudas komponente*	0,476 EUR centi/kWh	21%

* Diferencēta dažādām elektroenerģijas lietotāju grupām, atkarībā no izmantotā sistēmas pakalpojuma veida.

No atjaunojamiem energoresursiem ražotās elektroenerģijas daudzuma palielināšanās visā pasaulē un ieguldījumi šajā jomā pēdējā desmitgadē ir ievērojami samazinājuši daudzu atjaunojamo energoresursu izmaksas. Piemēram, komunālo pakalpojumu mēroga saules

fotoelementu un vēja enerģijas izmaksas no 2009.gada līdz 2015.gadam samazinājās attiecīgi par 85% un 65%. Tādējādi vairākas atjaunojamo energoresursu enerģijas tehnoloģijas tagad var sacensties ar tradicionālajiem energoresursiem elektroenerģijas ražošanai⁵⁶.

Salīdzinot ar Latviju, Lietuvā un Igaunijā kopš 2010.gada ir notikusi daudz straujāka AER izmantošanas elektroenerģijas ražošanā attīstība, līdz 2018.gadam nodrošinot lielāku AER elektroenerģijas pieaugumu (skatīt 3.tabulu).

3.tabula

AER elektroenerģijas ražošanas apjomu (ktoe⁵⁷) izmaiņas Baltijas valstīs 2010.-2018.gadā⁵⁸

AER elektrības veids	Latvija		Lietuva		Igaunija	
	ktoe 2018.– 2010.g.	% 2018./ 2010.g.	ktoe 2018.– 2010.g.	% 2018./ 2010.g.	ktoe 2018.– 2010.g.	% 2018./ 2010.g.
Hidroelektrostacijas	-3,78	-1%	2,76	8%	1,73	159%
Vēja elektrostacijas	8,11	170%	85,52	404%	38,04	179%
Saules elektrostacijas	0,11	-	7,45	-	2,65	-
Cietās biomasas elektrostacijas	48,25	6673%	20,56	206%	42,41	68%
Citu AER elektrostacijas	27,27	557%	13,51	510%	6,35	724%
Kopējais AER elektroenerģijas apjoma pieaugums	79,96	29%	129,79	186%	91,18	106%

No Latvijas AER attīstības virziena būtiski atšķiras arī Igaunijas un Lietuvas izvēlētās tehnoloģijas AER elektroenerģijas ražošanas attīstībā. Ja Latvijā pēdējos 10 gados lielāko AER elektroenerģijas pieaugumu nodrošināja koģenerācijas stacijas (94% no visa 79,96 ktoe pieauguma), kas ir arī viena no dārgākajām tehnoloģijām OI atbalsta kontekstā, tad, piemēram, Lietuvā lielāko daļu no jaudu pieauguma nodrošināja vēja elektrostacijas (66% no visa 129,79 ktoe pieauguma) – šobrīd lētākā no pieejamajām AER elektroenerģijas ražošanas tehnoloģijām.

OI atbalsta sistēma un tai zaudētā uzticība

OI atbalsta sistēma un tās uzraudzība Latvijā jau vairākus gadus tiek asi kritizēta. Strauji pieaugoši OI atbalsta maksājumu apjomi, pieaugoši iedzīvotāju elektroenerģijas rēķini, sabiedrībā izskanējušās aizdomas par neefektīvu saimniekošanu un krāpšanos AER un koģenerācijas stacijās – tas viss kopā ir būtiski mazinājis sabiedrības uzticību un atbalstu izveidotajai AER atbalsta sistēmai, AER izmantošanas idejai un ES zaļajam kursam.

OI ietvaros sniegtā valsts atbalsta AER un koģenerācijas elektrostacijām pamatotības jautājums ir diskutēts jau ilgstoši: Ekonomikas ministrija kopš 2011.gada ir sagatavojusi vairākus ziņojumus⁵⁹ par OI atbalsta sistēmas izvērtēšanu, 2018.gadā pēc Ekonomikas ministrijas pasūtījuma SIA "PricewaterhouseCoopers" veica auditu par lēmumu (tos pieņem Ekonomikas ministrija attiecībā uz komersantiem, piešķirot tiesības pārdot no AER saražoto elektroenerģiju OI ietvaros) pieņemšanas procesa atbilstību normatīvajiem aktiem⁶⁰.

SIA "PricewaterhouseCoopers" konstatēja⁶¹

- **sistēmiska rakstura nepilnības Ekonomikas ministrijas darba organizēšanā:** funkcijas nebija nodalītas atbilstoši labas pārvaldības praksei (politikas plānošana un īstenošanas uzraudzība vienas struktūrvienības ietvaros), izveidotā Ekonomikas ministrijas institucionālā struktūra nenodrošināja pietiekamu cilvēkresursu apjomu pilnvērtīgai uzraudzības funkciju izpildei, netika nodrošināta koordinēta OI uzraudzībā iesaistīto institūciju sadarbība, kā arī netika nodrošināta normatīvajos aktos noteikto kontroles mehānismu – kontroles grupu⁶² – pilnvērtīga izmantošana;
- **iekšējās kontroles sistēmas trūkumus,** kas uzraudzības procesu padarīja necaurskatāmu un neefektīvu, tādējādi nespējot nodrošināt normatīvajos aktos OI atbalsta saņēmējiem noteikto prasību izpildes kontroli, piemēram, Ekonomikas ministrijas lēmumos noteiktu termiņu ievērošanas kontrole, komersantu nodokļu parādu neesamības kontroles trūkums, normatīvajos aktos noteikto sankciju novēlota piemērošana, komersantu iesniegto gada pārskatu kontroles pasākumu neizsekojamība;
- **nepilnības OI uzraudzību reglamentējošajā normatīvajā regulējumā:** neskaidri definēti elektrostaciju pašpatēriņa kontroles instrumenti un procedūras, neskaidri uzraudzībā iesaistīto institūciju pienākumi kontroles pasākumu īstenošanā, nepietiekams regulējums kontroles pasākumu īstenošanai nepieciešamo mērījumu veikšanai elektrostacijās, nepietiekams regulējums attiecībā uz elektrostaciju atbildību par OI atbalsta nosacījumu pārkāpšanu, tostarp attiecībā uz nepamatoti saņemtā atbalsta apjoma noteikšanu un piedziņu no elektrostacijām.

Daļu no SIA "PricewaterhouseCoopers" ziņojumā⁶³ konstatētajām normatīvo aktu nepilnībām, Ekonomikas ministrija jau novērsa, piemēram, 2018.gada 27.aprīlī Ministru kabinets pieņēma šādus grozījumus Ministru kabineta noteikumos:

- tika noteikta prasība elektroenerģijas ražotājiem iesniegt Ekonomikas ministrijai elektrostaciju principiālo pieslēgumu shēmas⁶⁴, tādējādi sniedzot Ekonomikas ministrijai papildu instrumentu elektrostācijas darbības atbilstības kontrolei. Minētai prasībai tika piemērots izpildes termiņš līdz 2019.gada 1.jūlijam;
- tika precizētas AS "Enerģijas publiskais tirgotājs"⁶⁵ funkcijas⁶⁶, nosakot AS "Enerģijas publiskais tirgotājs"⁶⁷ pienākumu veikt elektrostaciju vienreizēju apsekojumu un pārbaudi, lai pārliecinātos par elektrostaciju darbības atbilstību iesniegtajās principiālā pieslēguma shēmās norādītajam un normatīvo aktu prasībām.

Ekonomikas ministrijas ieskatā, minētās izmaiņas normatīvajā regulējumā ļāva 2019.gadā būtiski pastiprināt OI atbalsta saņēmēju kontroli, kā rezultātā 2019.gadā par elektrostaciju darbības neatbilstību normatīvo aktu prasībām Ekonomikas ministrija atcēla tiesības pārdot

elektroenerģiju OI sistēmas ietvaros 21 elektrostacijai – tas ļāvis novērst iespējamo OIK izmaksu pieaugumu turpmākajos 10 gados par aptuveni 31,5 milj. *euro*⁶⁸.

Papildu izmaiņas OI atbalsta kontroles pasākumos tika veiktas, Saeimai pieņemot grozījumus⁶⁹ Elektroenerģijas tirgus likumā, kas stājās spēkā 2020.gada 15.februārī:

- tika noteiktas OI atbalsta saņēmēju uzraudzības īstenošanai veicamās pārbaudes⁷⁰, tai skaitā elektroenerģijas un siltumenerģijas ikstundas uzskaites datu pārbaude, lai nodrošinātu mērījumu pieejamību elektrostacijas darbības atbilstības normatīvajiem aktiem noteikšanai;
- tika papildināts elektrostaciju pārkompensācijas novēršanas mehānisms, precizējot aprēķinos iekļaujamo kopējo atbalsta sniegšanas periodu elektroenerģijas ražošanai⁷¹, kā arī tika uzdots Ministru kabinetam līdz 2020.gada 31.augustam noteikt pārkompensācijas aprēķinu veikšanas kārtību un nosacījumus⁷²;
- tika ieviests elektrostaciju darbības vienotā tehnoloģiskā cikla princips⁷³, kas ir piemērojams no 2021.gada 1.janvāra⁷⁴;
- tika precizēts lietderīgas siltumenerģijas jēdziens un noteikta tā piemērošanas kārtība⁷⁵, paredzot, ka jaunie nosacījumi būs piemērojami no 2021.gada 1.janvāra⁷⁶;
- tika noteikts, ka Ministru kabinets izveidos tādu normatīvo aktu pārkāpumu sarakstu, par kuriem būtu nekavējoties atceļams OI atbalsts⁷⁷, kā arī kārtību, kādā no elektroenerģijas ražotājiem būtu piedzenams nepamatoti saņemtais atbalsts⁷⁸. Lai veicinātu efektīvu par pārkāpumiem piemērojamo soda sankciju piemērošanas kārtību, likumā ir iekļauta norma, ka OI atbalsta saņēmējiem ir jāpierāda līdz tiesisku pierādījumu ticamības pakāpei, ka komersants ir ievērojis normatīvo aktu prasības OI atbalsta saņemšanai⁷⁹.

Lai nepieļautu Latvijas tautsaimniecības interesēm neatbilstošas rīcības atkārtēšanos un turpmāku kaitējuma nodarīšanu Latvijas tautsaimniecībai, 2019.gada 23.maijā Saeima pieņēma lēmumu par Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas izveidošanu⁸⁰ OIK atbalsta ieviešanas ietekmes uz tautsaimniecību izvērtēšanai un atbildīgo amatpersonu noteikšanai.

Ņemot vērā, ka 2020.gada sākumā pieņemtie grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā paredz būtiskas izmaiņas OI mehānisma uzraudzībā, un vairākas likumā paredzētās izmaiņas tika ieviestas pakāpeniski līdz 2020.gada rudenim, kā arī atsevišķas izmaiņas regulējumā stāties spēkā tikai 2021.gadā, revidenti secina, ka AER enerģētikas nozare un tās uzraudzība ir pārmaiņu procesā, kam vajadzētu nodrošināt uzlabojumus AER elektrostaciju uzraudzības jomā.

Līdz ar to Valsts kontrole šajā revīzijā nevērtēja veikto OI atbalsta mehānisma izmaiņu ietekmi uz elektrostaciju uzraudzības procesu, bet gan to, vai Ekonomikas ministrija ir nodrošinājusi mērķtiecīgu atjaunojamās enerģijas politikas īstenošanu un atjaunojamās enerģijas atbalsta pasākumu īstenošanas uzraudzību, tādējādi sekmējot OIK līdzekļu atbilstošu izlietojumu un Latvijas uzņemto atjaunojamās enerģijas izmantošanas mērķu sasniegšanu.

Atjaunojamās enerģijas politikas īstenošanas mērķtiecību revidenti vērtēja kontekstā ar ANO Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030.gadam definēto 7.mērķi – nodrošināt visiem piekļuvi uzticamai, ilgtspējīgai un mūsdienīgai enerģijai par pieejamu cenu, proti, vai Ekonomikas ministrijas īstenotā atjaunojamās enerģijas politika veicina:

- ilgtermiņā efektīvu atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas ražošanas attīstību;
- atjaunojamo energoresursu īpatsvara palielināšanas mērķu sasniegšanu ar iespējami mazāku finanšu atbalstu elektroenerģijas ražotājiem;
- iedzīvotāju piekļuvi atjaunojamo energoresursu elektroenerģijai par ekonomiski pamatotu cenu.

Jāatzīmē, ka BVKB tikai 2020.gada 1.janvārī sāka pildīt⁸¹ OI atbalsta sistēmas uzraudzības un kontroles funkciju un OI atbalsta saņēmēju kontroles darbības veica vienlaikus ar jaunas uzraudzības un kontroles organizēšanas kārtības izstrādi. Lai veicinātu efektīvas un sabiedrības interesēm atbilstošas OI atbalsta saņēmēju uzraudzības sistēmas izveidi, Valsts kontrole sadarbojās ar BVKB speciālistiem un jau revīzijas laikā apmainījās ar būtiskiem konstatējumiem, kas būtu ņemami vērā, organizējot elektrostaciju darbības kontroli.

Lai nodrošinātu objektīvu un kompetentu elektrostaciju darbības izvērtējumu, Valsts kontrole piesaistīja ekspertus elektroenerģētikas jomā⁸², kuri ne tikai sniedza atzinumu par revīzijas apjomā iekļauto elektrostaciju darbības atbilstību normatīvajiem aktiem, bet arī sniedza priekšlikumus OI atbalsta saņēmēju uzraudzības sistēmas pilnveidošanai.

1. Vai Latvijā ir izstrādāta ilgtermiņā efektīva un ekonomiski pamatota AER enerģētikas politika, kas nerada pārmērīgu slogu sabiedrībai un valsts budžetam?

Lai gan Ekonomikas ministrijas izstrādātajos enerģētikas politikas plānošanas dokumentos ir noteikti AER enerģētikas attīstības mērķi, apzināti mērķu sasniegšanai īstenojamie pasākumi un to īstenošanas nepieciešamais finansējums, kā arī Ekonomikas ministrijas izveidotais AER elektroenerģijas ražošanas atbalsta mehānisms (OI) ir veicinājis Latvijas uzņemtā AER 40% īpatsvara enerģijas galapatēriņā mērķa sasniegšanu, tomēr Ekonomikas ministrija nav nodrošinājusi ekonomiski pamatota AER elektroenerģijas ražošanas mehānisma ieviešanu, jo:

► Ekonomikas ministrija nav vērtējusi alternatīvu atbalsta mehānismu iespējas. Izvēlētais OI atbalsta mehānisms neveicina efektīvu AER tehnoloģiju ieviešanu, un ar lielākajām OI izmaksām nekā Igaunijā un Lietuvā ir sasniegts vismazākais AER elektroenerģijas pieaugums (Latvijā laikā no 2010.gada līdz 2018.gadam pieaugums par 80 ktoe⁸³, Lietuvā tajā pašā laikā pieaugums par 130 ktoe, bet Igaunijā – par 91 ktoe);

► visas Ekonomikas ministrijas laika posmā no 2011.gada līdz 2019.gadam veiktās darbības ir bijušas vērstas uz esošā OI atbalsta mehānisma negatīvās ietekmes mazināšanu, nevis jauna atbalsta mehānisma ieviešanu. Tādējādi nav novērsta dārgu un neefektīvu tehnoloģiju atbalstīšana, kas kavē tirgus apstākļos konkurētspējīgāku tehnoloģiju attīstīšanu elektroenerģijas ražošanā no AER un OIK sloga samazināšanu elektroenerģijas lietotājiem.

Nepietiekami kontrolējot lietderīgā siltuma izmantošanu, pēc revidentu aplēsēm koģenerācijas staciju OI ietvaros pirktais elektroenerģijas cenas aprēķinā nav ņemti vērā katru gadu negūtie ieņēmumi no saražotās, bet nerealizētās siltumenerģijas vismaz 8,5 milj. *euro* apmērā. Šādu koģenerācijas staciju neekonomisku saimniekošanu pieļāva valsts garantētā samaksa par pārdoto elektroenerģiju virs tirgus cenas, kas ir divreiz lielāka nekā līdzīga tipa AER koģenerācijas stacijām Igaunijā (Latvijā vidēji 0,1143 *euro/kWh*, Igaunijā vidēji 0,0536 *euro/kWh*).

Turklāt OI sistēma neveicina AER nozares efektīvu attīstību ilgtermiņā, jo 20 no 26 elektrostacijām jeb 76% pārtrauca elektroenerģijas ražošanu pēc atļaujas pārdot

saražoto elektroenerģiju par paaugstinātu cenu OI ietvaros anulēšanas, bet 47 no 49 elektrostacijām jeb 96% pēc atļaujas anulēšanas ražošanu nemaz neuzsāka.

Ekonomikas ministrija kopš 2012.gada⁸⁴ ir vilcinājusies ar jauna tehnoloģiski neitrāla AER atbalsta mehānisma ieviešanu, lai gan iespējamie risinājumi jauna atbalsta mehānisma ieviešanai tika apzināti Ekonomikas ministrijas sagatavotajos informatīvajos ziņojumos⁸⁵ un jauna AER elektroenerģijas atbalsta mehānisma izstrāde ir bijusi vismaz triju valdību⁸⁶ politiskajā dienas kārtībā.

Plānojot 2014.–2020.gada ES fondu plānošanas perioda līdzekļu izlietojumu, Ekonomikas ministrija nav ievērojusi Finanšu ministrijas vadlīnijās⁸⁷ noteiktos principus un pieļāva tādu specifisko atbalsta mērķu iznākuma rādītāju noteikšanu, kas neraksturo veikto ieguldījumu ietekmi uz plānošanas dokumentos noteikto rezultātu. Pretēji sagaidāmajam rezultātam laika posmā no 2016. līdz 2019.gadam investīcijas 35,8 milj. *euro* apmērā⁸⁸ komersantu energoefektivitātes uzlabošanā un no AER ražoto papildjaudu palielināšanā nav sekmējušas AER īpatsvara pieaugumu apstrādes rūpniecības enerģijas patēriņā un kopējās AER siltumjaudas pieaugumu, proti, AER īpatsvars apstrādes rūpniecības enerģijas patēriņā kopš 2016.gada ir samazinājies par diviem procentpunktiem (no 45% uz 43%), bet kopējā AER siltumjauka ir samazinājusies par 3% (no 1769 MW uz 1723 MW)⁸⁹.

Turklāt Ekonomikas ministrija nebija korekti noteikusi 4.1.1.specifiskā atbalsta mērķa "Veicināt efektīvu energoresursu izmantošanu, enerģijas patēriņa samazināšanu un pāreju uz AER apstrādes rūpniecības nozarē" pasākumu ietvaros veicamo finanšu ieguldījumu ietekmi uz iznākuma rādītāja izpildi un iznākuma rādītāju vērtību saskaņotību ar plānoto finansējumu, jo iznākuma rādītājs "No atjaunojamiem energoresursiem ražotā papildjauka" līdz 2019.gada beigām tika pārsniegts par 167%, bet iznākuma rādītājs "Enerģijas ietaupījums atbalstu saņēmušiem komersantiem" tika pārsniegts pat par 1816%, lai gan pasākumu īstenošanai tika izlietoti tikai 40% no plānotā finansējuma⁹⁰. Tik būtiskas iznākuma rādītāju izpildes un finansējuma izlietojuma novirzes no plānotām vērtībām liecina par to, ka Ekonomikas ministrija nav apzinājusi iespējami ekonomiskāku ES fondu ietvaros pieejamā finansējuma izlietojuma veidu. Līdz ar to nav arī iespējams pārliecināties, vai no katra izlietotā eiro Latvijas tautsaimniecība ir ieguvusi iespējami labāko rezultātu.

Lai gan Ministru kabinetā izdotie noteikumi⁹¹ paredz sniegt atbalstu 85% apmērā no komersanta iepriekšējā gadā samaksātās OIK sešām apstrādes rūpniecības apakšnozarēm⁹², esošo atbalsta pasākuma kritēriju dēļ atbalsta mērķis ir sasniegts tikai

daļēji, jo 62% no visas atbalsta summas saņēma vienas apstrādes rūpniecības apakšnozares – kokapstrādes – komersanti, kas darbojas salīdzinoši zemas pievienotās vērtības produkcijas segmentā. Turklāt gandrīz 70% no visa 30 komersantiem izmaksātā atbalsta ir saņēmuši vien pieci komersanti.

Atbalsta pasākums nav pieejams komersantiem, kuri strādā atbalstāmajās nozarēs, bet kuru izmaksu struktūra neatbilst 20% elektroenerģijas izmaksu intensitātes kritērijam. Tai skaitā atbalstu nevar saņemt komersanti, kuri ražo augstas pievienotās vērtības produkciju. Turklāt elektroenerģijas izmaksu intensitātes kritērijs neveicina komersantu ieguldījumus energoefektivitātes uzlabošanā.

Vienlaikus Ekonomikas ministrija nav pilnībā izmantojusi tās rīcībā esošās iespējas atbalsta saņemšanai noteikto kritēriju diferencēšanai, ko paredz EK Pamatnostādnes, nosakot atsevišķām nozarēm zemāku elektroenerģijas izmaksu intensitātes kritēriju (7% vai 10% apmērā), tādējādi liedzot atbalstu komersantiem, kuri produkcijas ražošanā izmanto būtisku elektroenerģijas apjomu, bet kas nesasniedz 20%⁹³ no ražošanas izmaksām.

Tādējādi energoietilpīgo nozaru atbalsta pasākuma īstenošanā nav pietiekami izmantotas iespējas atbalstīt komersantu konkurētspējas un produktivitātes paaugstināšanu, kaut arī tā ir viena no Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2027 noteiktajām prioritātēm uzņēmējdarbības un tautsaimniecības attīstībai, lai inovācijas rezultātā radītu un pārdotu augstas pievienotās vērtības eksportējamus produktus un pakalpojumus, kā arī sekmētu investīciju piesaisti tehnoloģiju un iekārtu modernizēšanai.

Katras nozares un tautsaimniecības ilgtspējīgas un stabilas attīstības pamatā ir atbildīga un pārdomāta nozares attīstības plānošana.

Politikas plānošanas pamatnostādnes⁹⁴ kā viena no politikas plānošanas problēmām identificēta politikas plānošana atrauti no finanšu iespējām. Nerealizējamu programmu un politikas iniciatīvu akceptēšana, kuru īstenošanai nav paredzēts finansējums, tika atzīta par sliktas pārvaldības iezīmi, kas veicina neefektīvu valsts pārvaldes resursu izlietošanu. Lai uzlabotu nozares politikas plānošanas kvalitāti, kā viens no politikas plānošanas pamatprincipiem tika noteikts finansiālo iespēju princips.

Attīstības plānošanas sistēmas likums nosaka⁹⁵, ka attīstības plānošanā ir jāievēro vairāki pamatprincipi, tai skaitā:

- ilgtspējīgas attīstības princips, kas tagadējām un nākamajām paaudzēm nodrošina kvalitatīvu vidi un līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionāli izmanto dabas, cilvēku un materiālos resursus,
- finansiālo iespēju princips, kas nodrošina esošo un vidējā termiņā prognozēto resursu izvērtēšanu un piedāvā ekonomiski pamatotus risinājumus mērķu sasniegšanai.

Pārresoru koordinācijas centra 2016.gadā izstrādātajā Politikas veidošanas rokasgrāmatā⁹⁶ sniegts detalizētāks skaidrojums par finansiālo iespēju principu. Ņemot vērā ierobežotus valsts budžeta resursus, nozares politikas veidošanā ministrijām ir jāievēro līdzsvars starp politikas mērķiem un to īstenošanai pieejamajiem resursiem. Šāds princips nosaka politikas īstenošanas alternatīvu vērtēšanu, lai izvēlētos risinājumus, kas politikas mērķus ļauj sasniegt vislabāk ar iespējami mazāku resursu patēriņu.

Politikas plānošanas dokumenti ir pamatnostādnes, plāns un koncepcija⁹⁷ (kopš 2014.gada 13.decembra koncepcija tika aizstāta ar konceptuālu ziņojumu⁹⁸). Konceptuālu ziņojumu izstrādā, ja nepieciešams izšķirties par rīcību iepriekš noteiktu nozaru politiku īstenošanā⁹⁹.

Informatīvais ziņojums ir informācija vai pārskats par Ministru kabineta kompetencē esoša jautājuma risināšanas gaitu, par Ministru kabineta atbalstīta plānošanas dokumenta īstenošanu vai tiesību akta izpildi, vai problēmām kādā atsevišķā jomā. Ministrija informatīvo ziņojumu sagatavo pēc savas iniciatīvas vai Ministru prezidenta uzdevumā, kā arī izpildot Ministru kabineta sēdes vai Ministru kabineta komitejas sēdes protokollēmumā, plānošanas dokumentā vai tiesību aktā doto uzdevumu¹⁰⁰.

Ekonomikas ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde ekonomiskās politikas jomā, kurai kā viens no uzdevumiem ir noteikts izstrādāt un īstenot enerģētikas politiku¹⁰¹.

No 2011.gada līdz 2019.gadam ar atjaunojamās enerģijas attīstību saistītus jautājumus kopumā regulēja deviņi dažāda līmeņa un termiņa politikas plānošanas dokumenti un Latvijas nacionālā reformu programma "ES 2020" stratēģijas īstenošanai (skatīt 3.attēlu).

3.attēls. Enerģētikas politikas plānošanas dokumenti¹⁰²

Ar AER attīstību saistīti jautājumi tiek risināti arī politikas plānošanas dokumentos, par kuru izpildi nav atbildīga Ekonomikas ministrija un šie plānošanas dokumenti revīzijā netika vērtēti. Revīzijas laikā Ministru kabinets apstiprināja Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021.–2030.gadam¹⁰³ (turpmāk – NEKP2030), par kura mērķu sasniegšanu ir atbildīga Ekonomikas ministrija un vēl 10 citas institūcijas.

Revidentu vērtējumā, īstenotā rīcībpolitika atjaunojamās enerģētikas jomā no 2011.gada līdz 2019.gadam lielākoties bija vērsta uz esošā valsts atbalsta mehānisma – obligātā iepirkuma – pārskatīšanu un ierobežošanu. Par to liecina šādas veiktās darbības:

- sagatavoti trīs konceptuālie ziņojumi, kas ir politikas plānošanas dokumenti, lai risinātu aktuālas problēmas elektroenerģijas tirgū, tai skaitā jautājumu par OI sistēmu;
- Ministru kabinets pieņēmis zināšanai vismaz 12 Ekonomikas ministrijas sagatavotus informatīvos ziņojumus, kas lielākoties ir vērsti uz esošā atbalsta mehānisma pārskatīšanu un ierobežošanu;
- 2018.gadā izveidota darba grupa¹⁰⁴ elektroenerģijas OI maksājumu sistēmas atcelšanai;
- Enerģētikas attīstības pamatnostādņēs 2016.–2020.gadam rīcības virziena "AER īpatsvara pieaugums" īstenošanai ir paredzēti 10 pasākumi, kuru izpilde jānodrošina Ekonomikas ministrijai. Pieci no minētajiem pasākumiem ir saistīti ar OI atbalsta mehānisma negatīvo seku mazināšanu (tai skaitā valsts atbalsta mehānisma ieviešana energointensīvajiem apstrādes rūpniecības komersantiem), divi – ar jauna valsts atbalsta mehānisma izstrādāšanu un saskaņošanu ar Eiropas Komisiju un pārējie trīs – ar politika plānošanas procesa nodrošināšanu.

Arī Pārresoru koordinācijas centrs 2017.gadā, vērtējot¹⁰⁵ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam un Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2014.–2020.gadam noteikto mērķu un uzdevumu sasniegšanu, izvērtējumā akcentēja, ka Ministru kabineta fokuss enerģētikas nozares politikas plānošanā vismaz pēdējos piecus gadus lielā mērā ir bijis vērsts uz konkurētspējīgas elektroenerģijas cenu politikas veidošanu un agrāk pieņemto politisko lēmumu negatīvo seku ierobežošanu.

Ekonomikas ministrijas pieeja AER politikas plānošanā nav bijusi pietiekami efektīva un tikai daļēji nodrošina politikas veidošanas pamatprincipu ievērošanu. Revidentu vērtējumā, Ekonomikas ministrija savā darbā nav ievērojusi šādus attīstības plānošanas pamatprincipus¹⁰⁶:

- ilgtspējīgas attīstības principu, jo nav bijusi definēta skaidra atbalsta politika AER izmantošanas veicināšanai un veiktās darbības politikas īstenošanā lielākoties bija vērsta uz esošā valsts atbalsta mehānisma – obligātā iepirkuma – pārskatīšanu un ierobežošanu;
- finansiālo iespēju principu – ieviešot OI atbalsta sistēmu, netika piedāvāts efektīvākais risinājums attiecībā uz definēto AER politikas mērķu sasniegšanai nepieciešamajām izmaksām. Par to liecina esošā valsts atbalsta mehānisma

pārskatīšana un ierobežošana, to pamatojot ar atbalsta mehānisma negatīvās ietekmes uz elektroenerģijas cenām mazināšanas nepieciešamību;

- interešu saskaņotības principu – ieviešot OI atbalsta sistēmu, netika respektētas sabiedrības intereses – elektroenerģijas pieejamība par ekonomiski pamatotu cenu. Latvijā īstenotā OI atbalsta sistēma radīja būtisku slogu elektroenerģijas lietotājiem, vienlaikus sniedzot priekšrocības ekonomiski nepamatotu un ekspluatācijā dārgu elektroenerģijas ražošanas tehnoloģiju izmantošanai.

1.1. Vai Ekonomikas ministrija nodrošināja tāda AER attīstības atbalsta mehānisma ieviešanu, kas nodrošina AER mērķu sasniegšanu un respektē sabiedrības intereses – elektroenerģijas pieejamību par ekonomiski pamatotu cenu?

Vai OI atbalsts ir ekonomiski pamatots?

Revidentu apkopotā informācija liecina, ka no 2011.gada līdz 2019.gadam kopumā 81% no visa OI atbalsta ietvaros piešķirtā finansējuma AER elektrostacijām jeb 561,6 milj. *euro* tika samaksāti koģenerācijas stacijām, kurām tika maksāta vislielākā piemaksa virs tirgus cenas – 0,1143 *euro/kWh*. Vēl lielāka piemaksa virs tirgus cenas ir tikusi piemērota elektroenerģijai, kas tika saražota hidroelektrostacijās, – 0,1301 *euro/kWh*. Tomēr OI atbalstam kvalificējušās hidroelektrostacijas saražoja vien 9% no visas OI ietvaros saražotās “zaļās” elektroenerģijas, tāpēc to ietekme uz kopējām OI izmaksām nebija liela (skatīt 4.tabulu).

4.tabula

OI atbalsta ietvaros iepirktās elektroenerģijas un samaksātā OIK apjoms pa AER elektrostaciju veidiem¹⁰⁷

Stacijas veids	OI iepirktā elektrība		OI samaksātais atbalsts		Vidējā OI kompensācija 2011.–2019.g. <i>euro/kWh</i>
	2011.–2019.g.		2011.–2019.g.		
	MWh	%	euro	%	
Biogāzes stacijas	2 734 542	42	346 232 110	50	0,1266
Biomases stacijas	2 178 466	34	215 399 643	31	0,0989
Koģenerācijas stacijas kopā	4 913 008	76	561 631 753	81	0,1143
Hidroelektrostacijas	611 811	9	79 611 158	11	0,1301
Vēja elektrostacijas	960 029	15	56 464 502	8	0,0588
Kopā visas AER stacijas	6 484 848	100	697 707 413	100	0,1076

Ekonomikas ministrija revīzijas ietvaros skaidroja¹⁰⁸, ka valsts atbalsta sistēma AER ražotājiem tika veidota uz likuma un Ministru kabineta noteikumu pamata. Visi šie tiesību akti ir izstrādāti atbilstoši normatīvu izstrādes prasībām, kuras ir veidotas ar mērķi nodrošināt izsvērtu tiesisko regulējumu. Papildus tam ir izstrādāti un saskaņoti ar iesaistītajām pusēm konceptuālie un informatīvie ziņojumi, kuri secīgi ir izskatīti Ministru kabinetā un kuros ir vērtēti obligātā iepirkuma mehānisma atbilstības dažādi aspekti.

Vienlaikus padziļinātas analīzes veikšanai Ekonomikas ministrija ir pasūtījusi ārējo ekspertu pētījumus. Ministru kabineta noteikumu, ar ko izveidots atjaunojamās enerģijas atbalsta mehānisms, anotācijas ir primārais dokuments, kas atspoguļo attiecīgo pasākumu un mehānismu atbilstību tautsaimniecības interesēm.

Valsts kontrole jau 2013.gadā vērsa Ekonomikas ministrijas uzmanību uz to, ka elektroenerģijas OI cenas veidošanas mehānisms nav caurskatāms un ar ekonomiskiem aprēķiniem pamatots, cenu ietekmējošie rādītāji nav pamatoti, tiem nav sasaistes ar elektroenerģijas ražošanu, izmantojot AER¹⁰⁹.

Ekonomikas ministrijas rīcībā nav informācijas, kas ļautu secināt, vai AER atbalsta sistēmas izstrādes sākumposmā (pirms 2005.gada) tika vērtēti alternatīvi atbalsta pasākumi atjaunojamās enerģijas ražošanai¹¹⁰. Arī Saeimas Parlamentārās izmeklēšanas komisijas galaziņojumā¹¹¹ norādīts, ka komisijai nav izdevies iegūt informāciju par pētījumiem, kas būtu veikti pirms OI valsts atbalsta sistēmas ieviešanas.

Valsts kontroles revidenti revīzijas laikā no Ekonomikas ministrijas nav saņēmuši dokumentus, kas liecinātu, ka Ekonomikas ministrija, izstrādājot OI atbalsta sistēmas nosacījumus¹¹², ir veikusi OI atbalsta mehānisma alternatīvu izvērtējumu un aplēsusi atbalsta mehānisma ieviešanas ietekmi uz elektroenerģijas izmaksu pieaugumu un tautsaimniecības attīstību.

No 2011.gada līdz 2019.gadam pēc Ekonomikas ministrijas pasūtījuma ir veikti vairāki izvērtējumi, kuru vienotais mērķis bija rast risinājumus ieviestās OI atbalsta sistēmas uzlabošanai¹¹³:

- 2013.gada SIA "EKODOMA" pētījums "Elektroenerģijas, kas ražota no atjaunojamiem energoresursiem un koģenerācijā, atbalsta izvērtējums un priekšlikumi atbalsta uzlabošanai", kurā vērtēta OI ietvaros spēkā esošā atbalsta intensitāte un sniegti priekšlikumi ekonomiski pamatota atbalsta apjomam, tai skaitā veikta OIK formulu pamatotības izvērtēšana un starptautiskās pieredzes analīze;
- 2016.gada SIA "Prudentia Energy Markets" izstrādātās vadlīnijas "Metodiskās vadlīnijas par iekšējās peļņas normas (IRR) aprēķināšanu pārkompensācijas novēršanai komersantiem, kas ir saņēmuši tiesības pārdot elektroenerģiju OI ietvaros vai saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu", kuru mērķis bija novērst OI atbalsta saņēmēju nesamērīgi lielas peļņas no OI pārdotās elektroenerģijas gūšanas iespēju, nosakot OI atbalsta saņēmējiem iekšējās peļņas normu;

- 2017.gada RTU Enerģētikas un elektrotehnikas fakultātes pētījums "Elektroenerģijas cena un to ietekmējošie faktori", lai sagatavotu analīzi par elektroenerģijas cenas veidojošo mehānismu;
- 2019.gada KPMG sagatavotais "Izvērtējums par valsts atbalsta programmu elektroenerģijas ražošanai no AER un koģenerācijā atcelšanu un izmaksātā atbalsta atgūšanu".

2012.gadā KPMG pēc Būvmateriālu ražotāju asociācijas pasūtījuma ir veikusi novērtējumu "Latvijā piemērotā OIK ekonomiskā analīze, apskatot OIK atbalstu lieliem TEC projektiem un elektroenerģijas ražošanai no AER", ar ko ir iepazinusies un ko ir vērtējusi¹¹⁴ arī Ekonomikas ministrija.

No 2011.gada 1.janvāra līdz 2019.gada 31.janvārim Ekonomikas ministrija ir izstrādājusi trīs konceptuālos ziņojumus un vismaz 12 informatīvos ziņojumus (2015., 2016. un 2017.gads), kuri sagatavoti, lai risinātu aktuālas problēmas elektroenerģijas tirgū. Minētajos ziņojumos ir aprakstīti arī OI atbalsta problemātiskie jautājumi un piedāvāti risinājumi, vērtējot to ietekmi uz elektroenerģijas cenu un iespējām samazināt valsts saistību apjomu.

Apkopojot šajā laika posmā pieņemto likuma un Ministru kabineta noteikumu grozījumu anotācijās¹¹⁵ minēto informāciju (skatīt ziņojuma 1.pielikumu), revidenti secināja, ka Ekonomikas ministrija no 2011.gada 1.janvāra līdz 2019.gada 31.janvārim ir veikusi darbības, lai, pārskatot un ierobežojot jau esošo valsts atbalsta mehānismu, veikto normatīvo aktu grozījumu process būtu caurskatāms un ierosinātās izmaiņas OI atbalsta mehānismā būtu ekonomiski pamatotas, kā arī tiktu aplēsta to ietekme uz valsts budžetu.

Tomēr jāvērs uzmanība, ka no 2011.gada līdz 2019.gadam Ministru kabinetā izskatītie konceptuālie ziņojumi un informatīvie ziņojumi lielākoties ir vērsti uz esošā atbalsta mehānisma pārskatīšanu un ierobežošanu, nesniedzot priekšlikumus jauna un ekonomiski pamatota atbalsta mehānisma ieviešanai, lai gan kopš 2012.gada triju valdību politikas dienaskārtībā¹¹⁶ ir bijis uzdevums Ekonomikas ministrijai izstrādāt priekšlikumus jaunam un efektīvam AER ražošanas atbalsta mehānismam. Tādējādi netika novērsta dārgu un neefektīvu tehnoloģiju atbalstīšana, kas kavēja tirgus apstākļos konkurētspējīgāku tehnoloģiju attīstīšanu elektroenerģijas ražošanā no AER un OIK sloga samazināšanu elektroenerģijas lietotājiem.

Arī NEKP2030 norādīts¹¹⁷, ka līdzšinējais valsts atbalsta mehānisms elektroenerģijas ražošanai ir veicinājis kopējo elektroenerģijas izmaksu pieaugumu patērētājiem un tādējādi negatīvi ietekmējis dažādu uzņēmējdarbības nozaru, īpaši rūpniecības, konkurētspēju un attīstības iespējas, samazinot produktivitātes kāpināšanai pieejamos resursus.

Ekonomikas ministrija, lai ierobežotu OI atbalsta finanšu sloga pieaugumu, 2011.gadā apturēja¹¹⁸ konkursu organizēšanu par tiesību iegūšanu pārdot biomasas, biogāzes, saules vai vēja elektrostacijās saražoto elektroenerģiju OI ietvaros, lēmumu skaidrojot ar nepieciešamību steidzami izvērtēt šāda atbalsta turpināšanas ekonomisko pamatojumu¹¹⁹.

Lai gan sākotnēji jaunu atļauju pārdot elektroenerģiju OI ietvaros apturēšana bija paredzēta līdz 2013.gadam, pēc tam šo periodu pagarināja līdz 2016.gadam un vēlāk līdz

2020.gadam¹²⁰.

Minētais norāda uz to, ka Ekonomikas ministrija kopš 2011.gada nav spējusi definēt ekonomiski pamatotus atbalsta nosacījumus AER elektrostacijām. Lai gan, sniedzot skaidrojumus Satversmes tiesai, Ekonomikas ministrija norādīja¹²¹, ka grozījumi¹²² veikti, lai aizsargātu elektroenerģijas lietotāju tiesības saņemt elektroenerģiju par prognozējamu cenu un novērstu nesamērīgu OIK ietekmi uz elektroenerģijas kopējo cenu un grozījumus var uzskatīt par pārejas regulējumu līdz jauna atbalsta mehānisma izveidei¹²³, arī 2020.gadā OI atbalsta mehānisms pēc būtības nav mainījies un visas Ekonomikas ministrijas veiktās darbības ir bijušas vērstas uz esošā OI atbalsta mehānisma negatīvās ietekmes mazināšanu, nevis jauna ekonomiski pamatota atbalsta mehānisma ieviešanu.

Vai bija iespējams samazināt OIK apjomu?

Latvijas AER attīstības virziens būtiski atšķiras no Igaunijas un Lietuvas izvēlētās tehnoloģijas AER elektroenerģijas ražošanas attīstībā – ja Latvijā pēdējos 10 gados lielākais pieaugums ir noticis elektroenerģijas ražošanā no cietās biomasas (60%), kas ir arī viena no dārgākajām tehnoloģijām OI atbalsta kontekstā, tad Lietuvā lielākā daļa (66%) no jaudu pieauguma nodrošināja vēja elektrostacijas jeb šobrīd lētākā no pieejamajām AER elektroenerģijas ražošanas tehnoloģijām.

No 2004.gada 11.februāra līdz 2014.gada 4.jūnijam spēkā bija Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/8/EK¹²⁴, kas noteica, ka dalībvalstis nodrošina koģenerāciju staciju atbalstu, pamatojoties uz lietderīgā siltuma pieprasījumu un primārās enerģijas ietaupījumu, ņemot vērā enerģijas pieprasījuma samazināšanas iespējas, ko piedāvā citi ekonomiski īstenojami un vides aizsardzības ziņā izdevīgi pasākumi, piemēram, citi energoefektivitātes pasākumi¹²⁵. Direktīva 2004/8/EK transponēta Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumos Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā"¹²⁶.

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/27/ES¹²⁷ (turpmāk – Direktīva 2012/27/ES) nosaka, ka dalībvalstis nodrošina, ka jebkāds pieejamais koģenerācijas atbalsts tiek piešķirts tikai tad, ja elektroenerģija tiek ražota augstas efektivitātes koģenerācijas režīmā un siltuma pārpalikums tiek lietderīgi izmantots, lai panāktu primārās enerģijas ietaupījumu¹²⁸. Direktīvā 2012/27/ES augstas efektivitātes koģenerācija atbilst šādiem kritērijiem¹²⁹:

- ražošana koģenerācijas režīmā koģenerācijas iekārtās nodrošina primārās enerģijas ietaupījumu, ko aprēķina saskaņā ar formulu, vismaz 10% apmērā salīdzinājumā ar atsaucē vērtībām siltuma un elektroenerģijas atsevišķai ražošanai;
- ražošanu maza apjoma koģenerācijas iekārtās un mikroģenerācijas iekārtās, kas ļauj sasniegt primārās enerģijas ietaupījumu, var uzskatīt par augstas efektivitātes koģenerāciju.

Direktīvā 2012/27/ES piemērotās definīcijas¹³⁰:

- koģenerācija ir siltumenerģijas un elektroenerģijas vai mehāniskās enerģijas vienlaicīga ražošana vienā procesā;
- lietderīgs siltums ir siltums, kas saražots koģenerācijas procesā, lai apmierinātu ekonomiski pamatotu siltumapgādes un dzesēšanas pieprasījumu;
- koģenerācijas režīmā saražotā elektroenerģija ir elektroenerģija, kas saražota procesā, kurš ir saistīts ar lietderīgā siltuma ražošanu un kura aprēķini veikti saskaņā ar I pielikumā noteikto metodoloģiju.

Jau 2013.gada SIA "EKODOMA" pētījumā "Elektroenerģijas, kas ražota no atjaunojamiem energoresursiem un koģenerācijā, atbalsta izvērtējums un priekšlikumi atbalsta uzlabošanai"¹³¹ ir secināts, ka MK noteikumi Nr.262¹³² neparedz biogāzes un biomasas koģenerācijas stacijām pienākumu nodrošināt siltumenerģijas nodošanu patērētājam – tas ir pretrunā ar labas prakses principiem un efektīvu resursu izlietojumu.

Pētījumā secināts, ka OI atbalsta ietvaros līdzīga veida koģenerācijas stacijām var tikt piemērotas atšķirīgas prasības attiecībā uz koģenerācijā saražotās siltumenerģijas lietderīgu izlietojumu, proti, ja AER koģenerācijas stacija atļauju pārdot elektroenerģiju OI ietvaros ir saņēmusi, pamatojoties uz MK noteikumiem Nr.221¹³³, tad koģenerācijas stacijai saražotā siltumenerģija ir jānodod patērētājam (jāizmanto lietderīgi), savukārt, ja tāda pati AER koģenerācijas stacija atļauju pārdot elektroenerģiju OI ietvaros ir saņēmusi, pamatojoties uz MK noteikumiem Nr.262¹³⁴, koģenerācijas stacijai lietderīga siltumenerģijas izmantošana nav jānodrošina.

Veicot astoņu izlasē iekļauto koģenerācijas staciju darbības izvērtējumu sadarbībā ar piesaistītajiem ekspertiem elektroenerģētikas jomā¹³⁵, revidenti konstatēja, ka koģenerācijas stacijas neveic visas saražotās siltumenerģijas uzskaiti, tādējādi samazinot lietderīgi izmantotās siltumenerģijas apjomu un negūstot no tā lielāko iespējamo saimniecisko labumu (informācija par ekspertu konstatēto izklāstīta ziņojuma 2.2. nodaļā).

Saskaņā ar revidentu aprēķiniem 94 biogāzes un biomasas koģenerācijas stacijas, kas saņēma atbalstu OI ietvaros, 2018.gadā lietderīgi neizmantoja siltumenerģiju 331 GWh apjomā un negūtie ieņēmumi no saražotās, bet nerealizētās siltumenerģijas veidoja 8,5 milj. *euro*. Savukārt 2019.gadā minēto koģenerācijas staciju negūtie ieņēmumi no saražotās, bet nerealizētās siltumenerģijas veidoja 8,7 milj. *euro* (aplēses aprēķins pievienots ziņojuma 2.pielikumā). Jāatzīmē, ka minētās koģenerācijas stacijas 2018.gadā OI atbalsta ietvaros par pārdoto elektroenerģiju saņēma atbalstu virs tirgus cenas 76,7 milj. *euro* apmērā, bet 2019.gadā – 76,3 milj. *euro* apmērā.

Lielākais lietderīgi neizmantotās siltumenerģijas apjoms ir konstatēts koģenerācijas stacijām, kuras elektroenerģiju OI ietvaros pārdod, pamatojoties uz MK noteikumiem Nr.262¹³⁶ (elektroenerģijas ražošanā izmantojot AER), tas skaidrojams ar to, ka šie noteikumi OI atbalsta saņemšanai neparedz prasību lietderīgi izmantot saražoto siltumenerģiju.

Ekonomikas ministrijas viedoklis

Latvijā īstenotā atbalsta sistēma jau sākotnēji paredzēja gan atbalstu AER ražošanai, gan augstas efektivitātes koģenerācijai, kam ir savi enerģētikas uzdevumi. Tādējādi koģenerācijas staciju pieaugums ir uzskatāms nevis par izvēlētas atbalsta politikas trūkumu, bet gan vienu no tās mērķiem.

Ekonomikas ministrija jau 2012.gadā norādījusi, ka AER izmantošanas priekšnosacījums ir efektīva tirgus un valsts atbalsta signālu klātbūtne¹³⁷, ko ir iespējams nodrošināt, ieviešot tehnoloģiski neitrālu piemaksas mehānismu jaunām enerģijas ražošanas jaudām. Tehnoloģiskās neitralitātes princips paredz, ka elektroenerģijas ražotājiem neatkarīgi no to izmantotās elektroenerģijas ražošanas tehnoloģijas ir pieejams vienāds valsts atbalsts, piemēram, piemaksas pie elektroenerģijas tirgus cenas veidā. Tādējādi komersanti, kas vēlas ražot elektrību, izmantojot AER, ir ieinteresēti izmantot visefektīvākās tirgū pieejamās tehnoloģijas elektroenerģijas ražošanai, nevis izvēlēties tās tehnoloģijas, kurām valsts ir noteikusi vislielāko atbalstu. Ekonomikas ministrija 2012.gadā ir secinājusi¹³⁸, ka:

- tehnoloģiski diferencēts atbalsta līmenis un termiņš palielina ietekmi uz elektroenerģijas gala tarifu un samazina atbalsta efektivitāti, salīdzinot pie līdzīga atbalsta apjoma iegūstot mazāku kopējo saražoto elektroenerģijas apjomu;
- tehnoloģiski neitrāls atbalsta līmenis veicinātu konkurētspējīgāko tirgū pieejamo tehnoloģiju un efektīvu resursu izmantošanu.

Arī informatīvajā ziņojumā "Latvijas Enerģētikas ilgtermiņa stratēģija 2030 – konkurētspējīga enerģētika sabiedrībai"¹³⁹ 2013.gadā Ekonomikas ministrija uzsver, ka viena no Latvijā īstenotās AER enerģētikas politikas kļūdām ir tehnoloģiskās neitralitātes trūkums, kā rezultātā valsts, īstenojot atjaunojamās enerģijas atbalstu, pārāk iejaucas tehnoloģisku risinājumu izvēlē.

2010.gadā Ekonomikas ministrija bija sagatavojusi likumprojektu "Atjaunojamās enerģijas likums", kura mērķis bija veicināt vietējo AER izmantošanu tautsaimniecības vajadzībām, precizēt atbalsta mehānismu enerģijas ražošanai no AER un noteikt stabilu ilgtermiņa investīciju vidi atjaunojamās enerģijas ražošanai.

Sagatavotais likumprojekts paredzēja vairākas izmaiņas AER elektroenerģijas atbalsta pasākumos, piemēram, OI ietvaros iepērkamās elektroenerģijas cenas veidošanās mehānisms būtu jāsaista ar elektroenerģijas cenu biržā (*Nord Pool*) un par AER elektroenerģijas pārdošanu OI komersants saņemtu papildu piemaksu.

Tomēr 2011.gada decembrī Saeima lēma nevirzīt minēto likumprojektu tālākai izskatīšanai, līdz ar to plānotās izmaiņas netika veiktas vai tās tika veiktas ar kavēšanos. Piemēram, OI ietvaros iepirktais elektroenerģijas cena joprojām nav piesaistīta biržas cenai – tas neveicina neveicina komersantus strādāt atbilstoši tirgus situācijai un rada ekonomikas pamatprincipiem neatbilstošu vidi – samazinoties elektroenerģijas cenai tirgū, OI sistēmas īstenošanas izmaksas pieaug, jo AS "Enerģijas publiskais tirgotājs"¹⁴⁰ ir spiests elektroenerģijas ražotājiem kompensēt lielāku starpību starp OI ietvaros apstiprināto elektroenerģijas iepirkuma cenu un tirgus cenu¹⁴¹.

Tieslietu ministrija, sniedzot atzinumu¹⁴² par Ekonomikas ministrijas sagatavoto likumprojektu "Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā", ir skaidrojusi Satversmes 1.panta un Satversmes 105.panta piemērošanu ganījumos, kad valsts plāno veikt izmaiņas atbalsta pasākumu nosacījumos. Satversmes 105.panta pirmais teikums paredz, ka ikvienam ir tiesības uz īpašumu.

Saskaņā ar Satversmes tiesas praksi Satversmes 105.pants paredz visaptverošu mantiska rakstura tiesību garantiju. Ar "tiesībām uz īpašumu" saprotamas visas mantiska rakstura tiesības, kuras tiesīgā persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas, kā arī dažādas ekonomiskās intereses¹⁴³. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka īpašuma tiesības var ierobežot, pārbaudot vai ierobežojums ir attaisnojams, proti, vai tas ir noteikts ar likumu, vai tam ir leģitīms mērķis un vai tas ir samērīgs (proporcionāls)¹⁴⁴.

Ievērojot minēto, izvērtējot priekšlikumu atteikties no personai līdz šim garantētām tiesībām (piemēram, veicot izmaiņas OI atbalsta nosacījumos), ir jānosaka, vai šāds ierobežojums ir attaisnojams, kā ietvaros ir jāpamato gan ierobežojuma leģitīmais mērķis, gan tā atbilstība samērīguma principam.

Jautājumā par ierobežojumu atbilstību samērīguma principam Satversmes tiesa ir norādījusi¹⁴⁵, ka ir jānoskaidro:

- vai izvēlētie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai;
- vai šāda rīcība ir nepieciešama, tas ir, vai mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem;
- vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 1.panta tvērumā ietilpst no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas atvasinātais tiesiskās paļāvības princips, kas aizsargā vienīgi tādas tiesības, uz kuru īstenošanu personai varēja rasties likumīga, pamatota un saprātīga paļāvība, kas ir minētā vispārējā tiesību principa kodols. Savukārt valstij ir pienākums savā darbībā šo principu ievērot¹⁴⁶.

Tiesiskās paļāvības princips ir saistīts ar tiesiskās drošības principu un nodrošina tā pieprasīto stabilitāti, aizliedzot nekonsekventu valsts rīcību. Šā principa pamatā ir tas, ka indivīds var paļauties, ka valsts rīkojas tiesiski un konsekventi, savukārt valstij ir jāaizsargā tai dāvātā uzticēšanās. Tiesiskās paļāvības princips aizsargā personas reiz iegūtās tiesības, t.i., persona var paļauties uz to, ka tiesības, kas iegūtas saskaņā ar spēkā esošu tiesību aktu, noteiktā laika posmā tiks saglabātas un īstenotas. Tomēr tiesiskās paļāvības princips neizslēdz to, ka indivīda reiz iegūtās tiesības var tikt grozītas tiesiskā veidā. Būtiski ir arī tas, ka šādā gadījumā likumdevējs nosaka "saudzējošu" pārejas periodu¹⁴⁷.

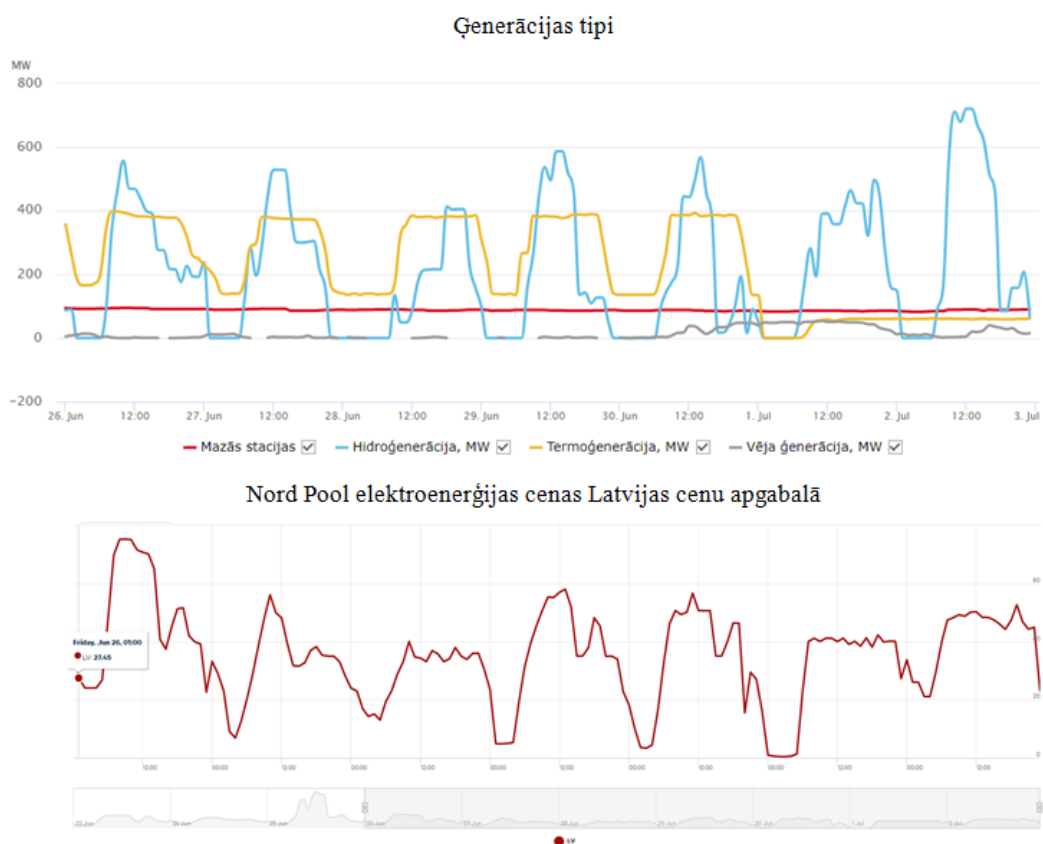
Satversmes tiesa ir norādījusi¹⁴⁸, ka, izvērtējot tiesību normas atbilstību tiesiskās paļāvības principam, cita starpā ir jāvērtē, vai likumdevējs, atkāpjoties no indivīdiem sākotnēji garantētām tiesībām, ir paredzējis saudzējošu pāreju uz jauno tiesisko regulējumu.

No visa minētā Tieslietu ministrija secina, ka personu tiesības uz īpašumu var aizskart, ja tas

tiek darīts attaisnojamā veidā un atbilst tiesiskās palāvēības principam. Lai noteiktu, vai konkrēts regulējums, kas aizskar personas tiesības uz īpašumu, ir attaisnojams un atbilst tiesiskās palāvēības principam, ir nepieciešams atbilstošs izvērtējums¹⁴⁹.

Līdz ar to revidenti secina, Ekonomikas ministrijai ir bijusi iespēja mainīt esošā OI atbalsta mehānisma nosacījumus, nodrošinot OI atbalsta mehānisma atbilstību sabiedrības interesēm pirkt elektroenerģiju par ekonomiski pamatotu cenu. Tomēr Ekonomikas ministrija šādu iespēju nav izmantojusi un tikai daļēji ievieša atjaunojamās enerģijas likumprojektā¹⁵⁰ paredzētos atbalsta mehānismus.

Latvijā īstenotās AER enerģētikas atbalsta mehānisms ne tikai neveicina OI atbalsta sistēmā strādājošo komersantu izmaksu efektīvāku AER tehnoloģiju izmantošanu, bet pat nodrošina iespēju ražot un pārdot elektroenerģiju apstākļos, kad tirgū ir ļoti zems pieprasījums pēc elektroenerģijas, par to saņemot nemainīgi augstu samaksu. Minēto situāciju spilgti raksturo elektroenerģijas cenas svārstību biržā (*Nord Pool*) salīdzinājums ar Latvijā saražotās elektroenerģijas apjomu (skatīt 4.attēlu).

4. attēls. Latvijā saražotās elektroenerģijas apjoms pēc ģenerācijas tipa un *Nord Pool* elektroenerģijas cenas Latvijas cenu apgabalā (26.06.2020.–02.07.2020.)¹⁵¹

Elektroenerģijas cenu biržā nosaka pieprasījums, proti, jo lielāka nepieciešamība pēc elektroenerģijas, jo attiecīgajā diennakts laikā elektroenerģijas cena ir augstāka. 4.attēlā ir vērojama skaidra tendence, ka termogenerācijā (Latvenergo TEC-1 un TEC-2 koģenerācijas stacijas) un hidroģenerācijā (galvenokārt Daugavas HES kaskāde) elektroenerģijas ražošana tiek pieskaņota tirgus pieprasījumam, proti, lielāka elektroenerģijas izstrāde tiek veikta laikā, kad *Nord Pool* biržā ir augstāka elektroenerģijas cena, savukārt mazo elektrostaciju (pārsvarā koģenerācijas stacijas, kas elektroenerģiju pārdod OI ietvaros) ģenerācijas jaudas ir nemainīgas visas diennakts laikā neatkarīgi no tirgus pieprasījuma. Faktiski tas nozīmē, ka no šīm elektrostacijām elektroenerģija tiek iepirkta OI ietvaros par fiksētu cenu pat laikā, kad pēc elektroenerģijas pieprasījuma nav un *Nord Pool* biržā elektroenerģijas cena ir tuva nullei.

Jāatzīmē, ka tehnoloģiski neitrāls AER elektroenerģijas ražošanas atbalsta mehānisms Latvijā nav ieviests līdz pat 2020.gadam. Tomēr NEKP2030 ir paredzēti pasākumi AER enerģētikas attīstības veicināšanai, tai skaitā izvērtēt nepieciešamību un iespējamību rīkot tehnoloģiski neitrālas AER izsoles no jauna uzstādītām jaudām (plānotais izpildes termiņš 2023.gada 31.decembris).

Apkopojot iepriekš minēto informāciju, revidenti secina, ka no 2011.gada 1.janvāra līdz 2019.gada 31.decembrim, veidojot atbalsta politiku elektroenerģijas ražošanai no AER, Ekonomikas ministrija:

- nepārdomāti pieļāva atbalsta sniegšanu koģenerācijas stacijām, kas nenodrošina lietderīgu siltumenerģijas izmantošanu, radot priekšnosacījumus tirgus apstākļiem neatbilstošu investīciju veikšanai koģenerācijas staciju izbūvē, neņemot vērā iespējas lietderīgi realizēt siltumenerģiju;
- jau ilgstoši ir vilcinājusies ar jauna tehnoloģiski neitrāla AER atbalsta mehānisma ieviešanu, novēršot dārgu un neefektīvu tehnoloģiju atbalstīšanu un kavējot tirgus apstākļos konkurētspējīgāku tehnoloģiju attīstīšanu elektroenerģijas ražošanā no AER, tādējādi kavējot OIK sloga samazināšanu elektroenerģijas lietotājiem.

Vienlaikus vāja AER politika un nepilnības tās īstenošanas uzraudzībā ir radījušas konkrētas sekas un reālas izmaksas Latvijas tautsaimniecībai un visiem iedzīvotājiem, kas pierāda, ka politikas plānošana nedrīkst būt formāls un birokrātiski nenozīmīgs process, no kura var atteikties. Tieši pretēji – pieņemot politikas lēmumus ir svarīgi nodrošināt to ekonomiskā pamatojuma izvērtējumu, kā arī prognozēt to ietekmi uz tautsaimniecību ilgtermiņā.

Atbalsts efektīvai koģenerācijai Igaunijā

Saskaņā ar Igaunijas Augstākās revīzijas iestādes sniegto informāciju¹⁵² Igaunijas valdība enerģētikas politikas jomā atbalsta brīvā tirgus principus, tomēr Igaunijas Energo pārvaldības rīcības plānā ir uzsvērts, ka primārās enerģijas taupīšanai ir svarīgi maksimāli palielināt koģenerācijas jaudas, izmantojot vietējo kurināmo un AER.

Igaunijas rīcības plānā atjaunojamo energoresursu jomā 2020.gadam¹⁵³ kā viena no AER izmantošanas palielināšanas aktivitātēm elektroenerģijas ražošanā tiek minēta elektroenerģijas ražošanu mazās koģenerācijas stacijās veicināšana. Šīs aktivitātes efektivitātes novērtēšanai Igaunija ir noteikusi līdz 2020.gadam sasniedzamo vērtību gan elektroenerģijai (koģenerācijas staciju elektriskā jauda 30 MW), gan siltumenerģijai (koģenerācijas staciju siltuma jauda 80 MW). Igaunija ir pilnībā transponējusi¹⁵⁴ Direktīvu 2004/8/EK.

Tādējādi Igaunijā tiek veicināta koģenerācijas stacijās iegūtās siltumenerģijas lietderīga izmantošana, uz ko netieši norāda arī koģenerācijas staciju sagaidāmais rezultāts – uz katriem 4 MW elektroenerģijas tiks iegūti 8 MW siltumenerģijas¹⁵⁵.

Iespējams, apstākļi, ka Igaunijā koģenerācijas staciju attīstībā pastiprināta uzmanība tika pievērsta lietderīgas siltumenerģijas izmantošanai, tādējādi veicinot efektīvu energoresursu izmantošanu koģenerācijas stacijās un papildu ieņēmumu gūšanu no siltumenerģijas realizācijas, ir pamatā tam, ka no 2011.gada līdz 2019.gadam Igaunijā koģenerācijas stacijām sniegtais atbalsts elektroenerģijas ražošanai no AER bija vidēji 0,0537 centi/kWh un elektroenerģijas ražošanai augstas efektivitātes koģenerācijas stacijās – 0,032 centi/kWh¹⁵⁶. Tas ir divas līdz trīs reizes mazāk nekā tajā pašā laikā AER koģenerācijas stacijām sniegtais atbalsts Latvijā – 0,1143 centi/kWh¹⁵⁷.

Salīdzinot Latvijas un Igaunijas AER elektrostaciju, kas saņem atbalstu OI ietvaros, saražotās elektroenerģijas apjomu un saņemtā atbalsta apjomu, revidenti secina, ka Igaunijā katrs elektroenerģijas lietotājs par AER elektroenerģiju OIK veidā samaksā vidēji 0,0104 centus/kWh, kas ir tikai nedaudz mazāk nekā elektroenerģijas patērētājs Latvijā (0,0126 centi/kWh), un AER elektroenerģijas ražošanas atbalsta izmaksas 2019.gadā Igaunijā ir bijušas līdzīgas kā Latvijā, proti, Igaunijā – 88,2 milj. *euro*, bet Latvijā – 91,6 milj. *euro* (skatīt 5.tabulu).

5.tabula

Latvijas un Igaunijas AER atbalsta salīdzinājums

	Latvija ¹⁵⁸	Igaunija
Kopējais elektroenerģijas patēriņš 2019.gadā, GWh	7297	8646 ¹⁵⁹
t.sk. OI atbalstītā AER enerģija, GWh	883	1698 ¹⁶⁰
OI atbalstītās AER enerģijas īpatsvars, %	12	20
OI atbalsta saņēmējiem sniegtais atbalsts, milj.euro	91,6	88,2 ¹⁶¹
OI atbalsta saņēmējiem sniegtais atbalsts, centi/kWh	0,1037	0,0519
Elektroenerģijas lietotāja samaksātā OIK par AER enerģiju, centi/kWh	0,0126	0,0104 ¹⁶²

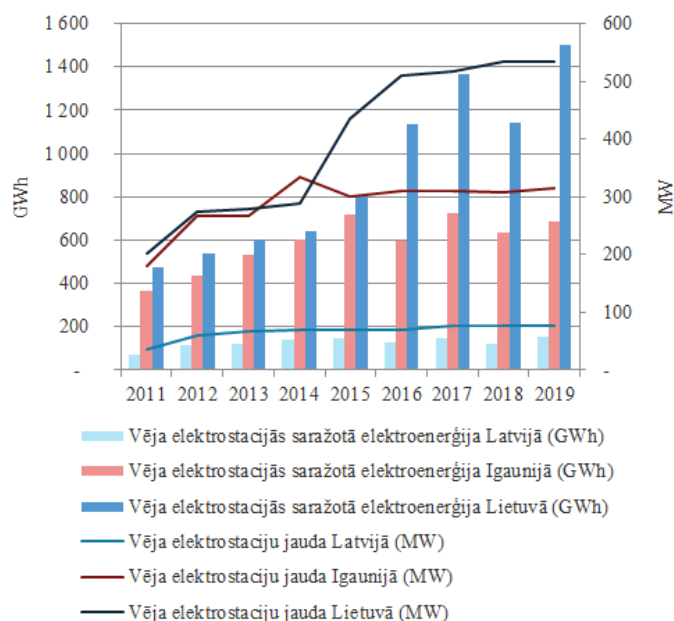
Tomēr Igaunijā OI atbalsta ieguldījums AER elektroenerģijas ražošanas atbalstam ir bijis pat divreiz produktīvāks nekā Latvijā, jo AER elektroenerģijas ražotāji ir spējuši ar saņemto atbalstu pārdot elektroenerģiju 1698 GWh apjomā, bet Latvijā – tikai 883 GWh apjomā jeb par 48% mazāk.

Ekonomikas ministrijas viedoklis

Normatīvajos aktos ir noteikta atbalstu saņemšo elektrostaciju kopējo kapitālieguldījumu iekšējās peļņas norma (IRR) 9% apmērā, kuru pārsniedzot, komersanta nākotnes atbalstam tiek piemērots samazinošs koeficients. Tāpat no 2014.gada līdz 2017.gada spēkā bija subsidētās elektroenerģijas nodoklis, kā arī ir veikti citi atbalstu ierobežojošie pasākumi.

Atbalsts vēja enerģijai Lietuvā

Vēja enerģija ir izplatītākā un lētākā uzstādītā elektroenerģiju ražojošā tehnoloģija ES 28 dalībvalstīs, savukārt Baltijas vēja enerģijas potenciāls ir robežās no 4,5 līdz 7 TWh gadā (Igaunijā – 4 TWh, Latvijā – līdz 1,5 TWh, Lietuvā – 1,5 TWh)¹⁶³.

5.attēls. Vēja enerģijas izmantošana Baltijas valstīs¹⁶⁴

No 2011.gada līdz 2019.gadam vēja elektrostaciju jauda un vēja elektrostacijās saražotās elektroenerģijas apjoms Lietuvā ir būtiski pieaudzis, līdzīga tendence ir vērojama arī Igaunijā, savukārt Latvijā vēja elektrostaciju attīstība ir stagnējusi. Lietuva ir mērķtiecīgi veicinājusi vēja elektrostaciju attīstību, sākotnēji nosakot lielākas kvotas atbalsta saņemšanai tieši vēja enerģijai. Līdz ar to, piemēram, no 2011.gada līdz 2019.gadam Lietuvā vēja elektrostaciju jauda ir pieaugusi par 332 MW, savukārt Latvijā šajā pašā laika periodā – tikai par 42 MW.

Revidenti veica OI atbalsta apjoma modelēšanu (skatīt ziņojuma 3.pielikumā), pieņemot, ka Latvijā OI ietvaros atbalstīto AER elektrostaciju tehnoloģiju struktūra no 2011.gada līdz 2019.gadam attīstītos līdzīgi kā Lietuvā (2019.gadā vēja enerģijas īpatsvars AER elektroenerģijā – 68,9% un AER koģenerācijas staciju īpatsvars – 24,5%), un secināja, ka tādā gadījumā 2019.gadā OI ietvaros elektroenerģijas ražotājiem sniegtais atbalsts būtu par 25 milj. *euro* mazāks nekā pie esošās Latvijas AER tehnoloģiju struktūras. Savukārt laika posmā no 2011. līdz 2019.gadam OI ietvaros elektroenerģijas ražotājiem sniegtais atbalsts būtu par 181,4 milj. *euro* mazāks. Ņemot vērā, ka OI ietvaros sniegtā atbalsta izmaksas sedz elektroenerģijas galalietotāji proporcionāli elektroenerģijas patēriņam (tā saucamā OIK veidā), nodrošinot AER elektroenerģijas ieguvu, izmantojot lētākas tehnoloģijas, OIK par saražoto AER elektroenerģiju būtu iespējams samazināt par 26%.

Tomēr Latvijā līdz pat 2019.gadam, kad AS “Augstsprieguma tīkls” pabeidza augstspriegumu elektropārvades līnijas “Kurzemes loks” būvniecību, bija tehniski ierobežojumi¹⁶⁵ jaunu lielu elektroenerģijas ģenerēšanas jaudu pieslēgšanai pie pārvades tīkla, līdz ar to arī lielu vēja parku attīstība Latvijā nebija iespējama tādā tempā un apjomā kā tas notika Lietuvā.

Pēc revidentu aplēsēm, lai Latvijā nodrošinātu līdzīga īpatsvara vēja enerģijas ģenerēšanu, kā tas ir Lietuvā, šobrīd kopējai Latvijā uzbūvēto vēja parku jaudai vajadzētu būt vismaz 400 MW apjomā, ka ir piecas reizes vairāk, nekā esošā vēja parku jauda. Bet saskaņā ar

Ekonomikas ministrijas pausto viedokli¹⁶⁶, pirms augstsprieguma elektropārvades līnijas "Kurzemes loks" izbūves pieejamā pārvades tīkla kapacitāte pieļāva jaunu ģenerēšanas jaudu līdz 50 MW pieslēgšanu.

Tātad pirms augstsprieguma elektropārvades līnijas "Kurzemes loks" izbūves, pat ja tiktu izmantota visa pieejamā pārvades tīkla kapacitāte, pēc revidentu aplēsēm, Latvijā vēja parku jauda varēja sasniegt tikai 30% no tā apjoma, kas ļautu Latvijā nodrošināt līdzīgu vēja enerģijas īpatsvaru OI ietvaros, kāds tas ir Lietuvā.

Šobrīd Latvijas elektroenerģijas pārvades sistēma spēj uzņemt līdz 800MW papildu jaunas AER jaudas¹⁶⁷, kas ir aptuveni trešā daļa no visas pašreiz Latvijā uzstādītās kopējās elektriskās jaudas. Saskaņā ar NEKP2030 minēto pārvades sistēmas papildu jaudu ir plānots izmantot jaunu vēja elektrostaciju būvniecībai un pieslēgšanai. NEKP2030 paredz līdz 2030.gadam īstenot starpvalstu projektu atkrastes vēja parku izveidei un līdz 2022.gada beigām izstrādāt konceptuālo risinājumu sauszemes vēja parku attīstībai.

Analizējot atkrastes vēja parku attīstības iespējas Baltijas jūras reģionā, ir konstatēts potenciāls izmaksu efektīvai elektroenerģijas ražošanai, īstenojot starpvalstu sadarbības projektus¹⁶⁸. Tāpēc, lai izmantotu atkrastes vēja enerģijas potenciālu pēc iespējas izmaksu efektīvākā veidā, paredzēts īstenot projektu kopīga Baltijas valstu atkrastes vēja parka izveidei – infrastruktūras izveidei, vispirms piesaistot Eiropas Savienības instrumenta finansējumu projekta priekšizpētei. Vēja parku teritorijas ar izveidotu infrastruktūru tad izsoļu vai konkursa kārtībā tiktu iznomātas komersantam iekārtu uzstādīšanai un elektroenerģijas ražošanai¹⁶⁹.

6.tabula

VES uzstādīšanas un elektroenerģijas ražošanas izmaksu salīdzinājums, 2019.gads¹⁷⁰

	Sauszemes VES	Atkrastes VES
Izlīdzinātās elektroenerģijas ražošanas izmaksas, <i>euro/kWh</i>	0,044	0,095
Kopējās vidējās svērtās VES uzstādīšanas izmaksas, <i>euro/kW</i>	1217	3139

Tomēr saskaņā ar The International Renewable Energy Agency (IRENA) apkopotajiem datiem¹⁷¹ sauszemes vēja elektrostaciju uzstādīšanas izmaksas un izlīdzinātās elektroenerģijas ražošanas izmaksas ir lētākas nekā atkrastes vēja elektrostacijās (skatīt 6.tabulā). Arī Vācija¹⁷² nākamajos 10 gados plāno attīstīt elektroenerģijas ražošanu, izmantojot vēja enerģiju, saules enerģiju vai biomasas koģenerācijas stacijas, tomēr Vācijā lielāks uzsvars tiek likts uz sauszemes vēja elektrostacijām, nevis atkrastes vēja elektrostacijām.

Nemot vērā revīzijā konstatēto, Ekonomikas ministrijai jo īpaši ir rūpīgi jāvērtē NEKP2030 paredzēto pasākumu AER nozares attīstības veicināšanai ietekmi uz Latvijas tautsaimniecības attīstību un Latvijā esošās elektroenerģijas pārvades sistēmas infrastruktūras uzturēšanas

izmaksām.

Jāatzīmē, ka 2018.gada beigās apstiprinātais Lietuvas AER tehnoloģiju atbalsta modelis¹⁷³ vairs neparedz piemērot tehnoloģiju kvotas. Tas nozīmē, ka koģenerācijas stacijas, vēja parki un citas AER elektrostacijas var piedalīties izsolēs par tiesībām pārdot elektroenerģiju OI ietvaros ar vienādiem nosacījumiem, proti, Lietuvā OI atbalsta jomā tiek piemērots tehnoloģiskās neitralitātes princips. Galvenais izsoles uzvarētāja noteikšanas kritērijs ir zemākā piemaksa pie elektroenerģijas biržas cenas, kas tiks maksāta 12 gadus.

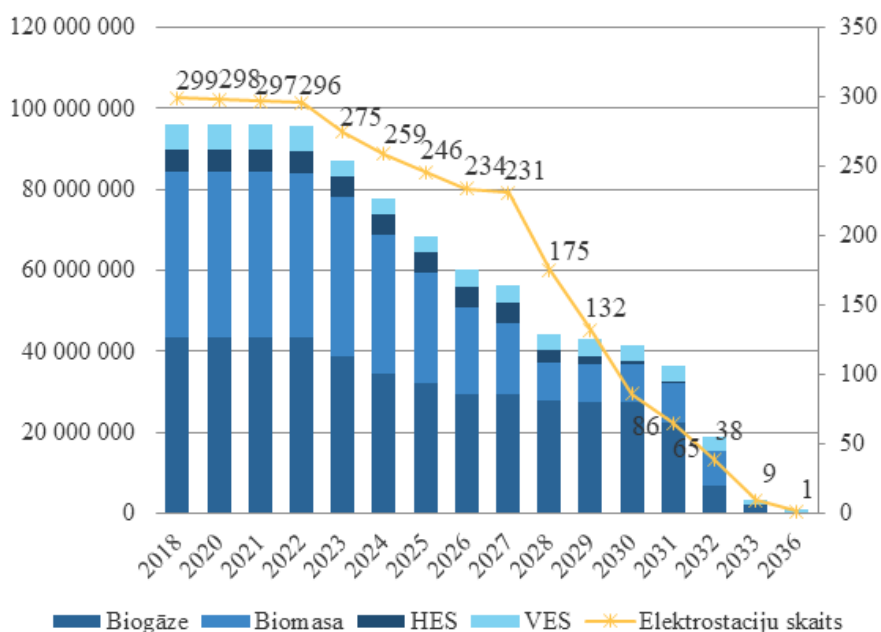
Lietuvas Nacionālā enerģijas stratēģija¹⁷⁴ paredz, ka 2025.gadā AER elektrostacijas saražos 5 TWh elektroenerģijas (2018.gadā – 2TWh) – tas samazinās nepieciešamību importēt elektroenerģiju. 2019.gadā septembrī tika organizēta pirmā tehnoloģiju neitrālā izsole, kurā uzvarēja vēja parks UAB "Windfarm Akmene One". Kopumā izsolē pieteicās septiņi dalībnieki, un trīs no tiem piedāvāja elektroenerģiju pārdot ar **0 euro/MWh piemaksu pie tirgus cenas**, un par uzvarētāju tika noteikts tas pretendents, kurš apņēmas nodrošināt visu izsolē iepērkamās elektroenerģijas 0,3 TWh kvotu¹⁷⁵. Tādējādi Lietuvā daļai elektroenerģijas ražotāju jau 2019.gadā par saražoto AER elektroenerģiju tiek samaksāta tikai tirgus cena, nesniedzot papildu finansiālu atbalstu.

1.2. Vai Ekonomikas ministrijas īstenotā AER enerģētikas politika sekmē atjaunojamās enerģētikas efektīvu attīstību ilgtermiņā?

Likums nosaka¹⁷⁶, ka attīstības plānošanā ir jāievēro vairāki pamatprincipi, tai skaitā ilgtspējīgas attīstības princips, kas tagadējām un nākamajām paaudzēm nodrošina kvalitatīvu vidi un līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionāli izmanto dabas, cilvēku un materiālos resursus.

Vērtējot OI atbalsta sistēmas ietekmi uz AER elektroenerģijas ražošanas attīstību, revidenti konstatēja, ka, sekmējot Latvijas uzņemto saistību izpildi – 40% AER īpatsvara sasniegšanu enerģijas galapatēriņā līdz 2020.gada beigām, OI dāsnā atbalsta sniegšana veicināja koģenerācijas staciju būvniecību un līdz ar to arī AER koģenerācijā iegūtās enerģijas īpatsvara enerģijas galapatēriņā pieaugumu.

Tomēr OI atbalsta laiks elektroenerģijas ražotājiem ir terminēts, un saskaņā ar revidentu aplēsēm jau ar 2023.gadu sāks samazināties to komersantu skaits, kam būs spēkā atļaujas pārdot elektroenerģiju OI ietvaros (skatīt 6.attēlu).

6.attēls. AER elektrostaciju atbalsta ilgums un saņemtā OI atbalsta apjoms par elektrostaciju veidiem¹⁷⁷

Jāatzīmē, ka Elektroenerģijas tirgus likuma 2020.gada grozījumi nosaka, ka kopējais atbalsta periods vienai elektrostacijai nedrīkst pārsniegt 20 gadus, iekļaujot tajā elektrostacijas iepriekš saņemto jebkāda veida atbalstu ražošanai¹⁷⁸. Tas nozīmē, ka tām elektrostacijām, kuras ir saņēmušas atbalstu pirms tiesību pārdot elektroenerģiju OI sistēmas ietvaros iegūšanas (piemēram, ES fondu atbalsts elektrostacijas būvniecībai vai atjaunošanai), tiks samazināts nākotnes atbalsta apjoms. Pēc revidentu aplēsēm likuma grozījumos iekļautā nosacījuma rezultātā¹⁷⁹ nākotnes atbalsta ilgums varētu tikt pārskatīts 148 AER elektrostacijām.

Latvijas Atjaunojamās enerģijas federācijas pārstāvis intervijā¹⁸⁰ norādīja, ka Ekonomikas ministrijas īstenotā OI atbalsta mehānisma pilnveide “iznīcina AER nozari”, jo, būtiski mainot piešķirtā atbalsta nosacījumus (pārkompensācijas novēršanas mehānisma izmaiņas, “vienota tehnoloģiska cikla” jēdziena ieviešana u.c.), liela daļa no AER elektrostacijām var nolemt pārtraukt darbību. Pēc Latvijas Atjaunojamās enerģijas federācijas pārstāvju aplēsēm sliktākajā scenārijā ražošanu varētu nolemt turpināt vien 10–30% no AER elektrostacijām, tādējādi negatīvi ietekmējot arī Latvijas AER īpatsvara palielināšanas mērķa sasniegšanu.

Atbalsta nosacījumu pārskatīšanas un kontroles pasākumu pastiprināšanas rezultātā izraisītie AER nozares pārstāvju izteikumi par elektrostaciju darbības apturēšanu norāda uz risku, ka Ekonomikas ministrijas izvēlētais AER enerģētikas atbalsta mehānisms – OI sistēma – nav veidots tā, lai nodrošinātu efektīvu AER nozares attīstību ilgtermiņā un paliekošu OI atbalsta efektu uz AER elektrostaciju saražotās elektroenerģijas īpatsvaru kopējā enerģijas patēriņā.

Revīzijā revidenti analizēja līdz 2019.gada beigām Ekonomikas ministrijas pieņemto lēmumu par tiesību pārdot elektroenerģiju OI ietvaros ietekmi uz AER elektrostaciju darbību, lai novērtētu minētā atbalsta efektivitāti ilgtermiņā AER elektroenerģijas ražošanas veicināšanā (informācija par izvērtējumu pievienota ziņojuma 4.pielikumā). Revidenti vērtēja:

- vai AER elektrostacijas, kuras saņēma atteikumu piešķirt tiesības pārdot elektroenerģiju OI ietvaros (turpmāk – negatīvs lēmums), kad jau bija uzsākta elektroenerģijas ražošana, turpināja ražot elektroenerģiju (pārbaudīti visi kritērijiem atbilstošie 26 komersanti);
- vai AER elektrostacijas, kuras saņēma negatīvu lēmumu, pirms tika uzsākta elektroenerģijas ražošana, uzsāka un turpināja ražot elektroenerģiju (pārbaudīti izlases veidā atlasītie 49 no 435 komersantiem, kas atbilst kritērijiem).

Revidenti konstatēja, ka no 26 AER elektrostacijām, kuras saņēma negatīvu lēmumu pēc tam, kad jau bija uzsākta elektroenerģijas ražošana:

- 20 AER elektrostacijas jeb 76% neturpināja elektroenerģijas ražošanu, tai skaitā līdz 2019.gada beigām trīs komersanti izslēgti no komercreģistra;
- trīs AER elektrostacijas jeb 12% daļēji turpināja elektroenerģijas ražošanu;
- trīs AER elektrostacijas jeb 12% turpināja elektroenerģijas ražošanu.

No 2011.gada līdz 2019.gadam minētajām 26 AER elektrostacijām tika sniegts atbalsts OI ietvaros 24,1 milj. *euro* apmērā, tai skaitā 18 milj. *euro* tika samaksāti 20 AER elektrostacijām, kuras pēc negatīvā lēmuma saņemšanas neturpināja elektroenerģijas ražošanu. No kopumā atbalstā izmaksātās summas 24,1 milj. *euro* apmērā tikai 17,4% jeb 4,2 milj. *euro* ir samaksāti komersantiem, kas arī bez atbalsta OI ietvaros turpina ražot elektroenerģiju, tādējādi sniedzot ieguldījumu AER 40% īpatsvara sasniegšanai 2020.gadā.

Savukārt no 49 AER elektrostacijām, kuras saņēma negatīvu lēmumu, pirms tika uzsākta elektroenerģijas ražošana:

- 47 AER elektrostacijas jeb 96% neuzsāka elektroenerģijas ražošanu, tai skaitā līdz 2019.gada beigām 18 komersanti izslēgti no komercreģistra;
- divas AER elektrostacijas jeb 4% no izlasē iekļautajām AER elektrostacijām uzsāka un turpina elektroenerģijas ražošanu.

Izvērtējuma rezultāti par elektrostaciju darbību no 2011.gada līdz 2019.gadam norāda uz to, ka tikai atsevišķos gadījumos elektrostacijas ir uzsākušas vai turpinājušas elektroenerģijas ražošanu bez atbalsta OI ietvaros saņemšanas. Lielākā daļa no revīzijas izlasē iekļautajiem komersantiem, zaudējot iespēju saņemt atbalstu OI ietvaros, ir atteikušies no elektroenerģijas ražošanas. Tas norāda uz būtisku risku, ka, noslēdzoties OI atbalsta periodam, komersanti var pieņemt lēmumu pārtraukt elektroenerģijas ražošanu no AER, tādējādi negatīvi ietekmējot Latvijas spēju sasniegt augstos AER mērķus, kas ir noteikti NEKP2030, proti, līdz 2030.gadam nodrošināt AER īpatsvaru enerģijas galapatēriņā vismaz 50% līmenī¹⁸¹.

1.3. Vai Ekonomikas ministrija nodrošināja efektīvu 2014.–2020.gada ES fondu plānošanas perioda līdzekļu izlietojumu AER enerģētikas atbalstam?

Lai veicinātu elektroenerģijas piegāžu diversifikāciju un novērstu dabasgāzes pārmērīgu dominēšanu enerģijas avotu bilancē, Enerģētikas attīstības pamatnostādnēs 2007.–2016. gadam¹⁸² tika izvēlēti divi galvenie atbalsta instrumenti:

- obligātais iepirkums par noteiktu cenu, nosakot visu Latvijas elektroenerģijas patērētāju maksājumu proporcionāli to patēriņam;
- atjaunojamās enerģijas resursus izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju attīstības veicināšanas mērķdotācija investīcijām šādu elektrostaciju būvē, izmantojot šim mērķim ES struktūrfondu līdzekļus.

ES fondu 2007.–2013.gada plānošanas periodā darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" pasākuma "Enerģētika" ietvaros bija paredzēts īstenot vairākas aktivitātes, kas saistītas ar AER izmantošanas veicināšanu, piemēram¹⁸³:

- pasākumi centralizētās siltumapgādes sistēmu efektivitātes paaugstināšanai – kopumā īstenots 141 projekts ar kopējo finansējumu 163 656 708 euro;
- AER izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju attīstība – kopā īstenoti 10 projekti ar kopējo finansējumu 100 286 529 euro (169% no sākotnēji plānotā finansējuma).

Darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" aktivitāšu īstenošanas laikā tika pārtraukta aktivitātes "Vēja elektrostaciju attīstība" īstenošana, vēju elektrostaciju attīstības paredzēto finansējumu pārdalot citām aktivitātēm. Tas negatīvi ietekmēja arī kopējā atjaunojamās enerģijas uzstādītās jaudas rādītāja izpildi ES fondu 2007.–2013.gada plānošanas periodā (rādītājs tika izpildīts 46% apjomā no plānotās uzstādītās jaudas 77 MW)¹⁸⁴.

Vienlaikus Lauku attīstības programmas 2007.–2013.gadam ietvaros tika īstenots apakšpasākums "Enerģijas ražošana no lauksaimnieciskas un mežsaimnieciskas izcelsmes biomasas", kura ietvaros bija paredzēts sniegt atbalstu uzņēmumiem, kuri attīsta enerģijas ražošanu no biomasas, kas ir lauksaimniecības vai mežsaimniecības izcelsmes, un kuru saražotās enerģijas lietošana paredzēta lietošanai galvenokārt ārpus saimniecības. Minētā pasākuma ietvaros bija paredzēts atbalstīt 55 uzņēmumus lauku teritorijās, realizējot projektus par kopējo summu 45 050 916 euro¹⁸⁵.

ES fondu 2014.–2020.gada plānošanas periodā vairs netika paredzēti atsevišķi AER izmantošanas veicināšanas pasākumi elektroenerģijas ražošanai, savukārt siltumapgādē AER izmantošana tika cieši saistīta ar centralizētās siltumapgādes energoefektivitāti. Ekonomikas ministrija kā atbildīgā iestāde ir nodrošinājusi šādu darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" specifisko atbalsta mērķu pasākumu plānošanu un īstenošanas uzraudzību (detalizēta informācija ziņojuma 5.pielikumā):

- veicināt efektīvu energoresursu izmantošanu, enerģijas patēriņa samazināšanu un pāreju uz AER apstrādes rūpniecības nozarē (turpmāk tekstā – **SAM 4.1.1.**), kura

ietvaros ir paredzēts uzlabot energoefektivitāti apstrādes rūpniecībā, nodrošinot energoresursu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī atbalstīt pāreju uz AER izmantošanu;

- veicināt energoefektivitāti un vietējo AER izmantošanu centralizētajā siltumapgādē (turpmāk tekstā – **SAM 4.3.1.**), kura ietvaros tika plānotas investīcijas centralizētās siltumapgādes sistēmu attīstībā un veicināta pāreja uz AER izmantošanu.

Kopumā minēto specifisko atbalsta mērķu pasākumu īstenošanai Ekonomikas ministrija sākotnēji plānoja izlietot 85 749 524 *euro*¹⁸⁶, taču pēc Ekonomikas ministrijas ierosinātajiem grozījumiem finansējums tika samazināts līdz 83 734 095 *euro*¹⁸⁷ jeb par 2%. Abu minēto specifisko atbalsta mērķu pasākumu rezultātā tika sagaidīts AER izmantošanas enerģijas ražošanā pieaugums, tādējādi sniedzot būtisku ieguldījumu AER 40% īpatsvara sasniegšanai 2020.gadā.

ES fondu mērķu sasniegšanas novērtēšanai definēto rādītāju intervences loģikas pamatprincipi ir aprakstīti Finanšu ministrijas izstrādātajās vadlīnijās¹⁸⁸. Vadlīnijas nosaka, ka specifisko atbalsta mērķu (turpmāk – SAM) pasākumu plānotais rezultāts tiek izteikts rezultāta rādītājos, kurus ir iespējams izmērīt. Gudra rezultāta rādītāju izvēle veicina izpratni par SAM pasākuma ietvaros risināmu problēmu un ļauj saprast, vai, īstenojot SAM ietvaros paredzētos pasākumus, mērķis ir sasniegts.

Mērķa sasniegšanas novērtēšanai ir jānosaka mērķa vērtības rezultāta rādītājiem. Rezultāta rādītāju pamatā ir konkrētas darbības, kas noved pie konkrēta pasākuma īstenošanas produkta jeb iznākuma rādītāja. Tiešie pasākuma īstenošanas produkti (piemēram, AER papildjauda vai siltumenerģijas zudumu samazinājums) sniedz specifisku ieguldījumu sākotnēji identificēto rezultāta rādītāju un to mērķu sasniegšanai¹⁸⁹. ES fondu rādītājus iedala trijās galvenajās kategorijās: finanšu rādītāji, iznākuma rādītāji un rezultāta rādītāji.

Rezultāta un iznākuma rādītāju noteikšanas pamatprincipi

Lai labāk novērtētu publisko līdzekļu (tai skaitā ES fondu) ieguldījuma ietekmi un pieņemtu kvalitatīvākus lēmumus attiecībā uz nepieciešamajiem resursiem, ir ļoti svarīgi izvēlēties un definēt **atbilstošus rezultāta rādītājus**. Neliels un rūpīgi izvēlēts rezultāta rādītāju skaits ļauj atbildīgajai iestādei koncentrēt savu uzmanību uz šo rādītāju sasniegšanu. Tomēr bieži mērķu sasniegšanu mēdz ietekmēt arī ārējie faktori, tāpēc, nosakot rezultatīvos rādītājus, ir būtiski ārējos faktorus apzināt un pēc iespējas definēt to lomu rādītāja sasniegšanā papildus ES fondu investīcijām¹⁹⁰.

Finanšu ministrijas vadlīnijās ir noteikti četri kvalitātes principi, kuriem jāatbilst Kohēzijas fonda SAM rezultāta rādītājiem. Rezultāta rādītājiem ir jābūt¹⁹¹:

- **saskanīgiem ar rīcībpolitiku** – rezultāta rādītāja vērtību tieši ietekmē darbības programmas ietvaros veiktās darbības (vai to iznākuma rādītāji);

- **normatīviem** – tādiem, kuriem ir skaidra normatīvā interpretācija, proti, pastāv vienota izpratne, ka virzība konkrētā virzienā no rādītāja bāzes vērtības ir vēlama vai nevēlama;
- **uzticamiem un statistiski pamatotiem** – ar uzticamu tiek saprasts tāds rādītājs, kuru pārmērīgi neietekmē ekstrēmas vērtības, kas nozīmē, ka rādītājs atspoguļo plānotās izmaiņas un nav jūtīgs pret augstu vērtību variāciju limitētā skaitā vienību vai dalībnieku. Statistiski pamatots rādītājs ir rādītājs, kas balstīts uz visām vienībām, kuras skar attiecīgā interence.
- **regulāri apkopotiem un publiski pieejamiem** – pieejami pēc iespējas plašākai auditorijai, ar iespējām un vietu sabiedriskajai diskusijai, kā arī revīzijai, ja tas nepieciešams un attaisnojams.

Rezultāta rādītājam nepieciešams noteikt bāzes vērtību, lai varētu pilnvērtīgi definēt atskaides punktu, attiecībā pret kuru novērtēt notikušās izmaiņas. Bāzes vērtība ir atkarīga no ES fondu investīciju mērķa specifikas, un tās noteikšanai izmantojami jaunākie pieejamie dati. Vispārēji ar bāzes vērtību tiek saprasta rezultāta rādītāja vērtība, kas pieejama plānošanas dokumentu sagatavošanas brīdī¹⁹².

Iznākuma rādītāji ir tiešie SAM ietvaros īstenoto pasākumu produkti plānoto rezultātu sasniegšanai. Līdz ar to ir būtiski nodrošināt loģisku saikni starp rezultāta un iznākuma rādītājiem. Iznākuma rādītāju izvēles pamatā jābūt loģiski saskatāmai argumentācijai, kā iznākuma rādītājs palīdz sasniegt rezultāta rādītāja mērķa vērtību.

Iznākuma rādītāju sasniedzamajām vērtībām ir jābūt:

- izteiktām absolūtos skaitļos;
- reālistiskām un saskaņotām ar plānoto finansējumu.

Vai Ekonomikas ministrija noteica atbilstošus rezultāta un iznākuma rādītājus?

Saskaņā ar Finanšu ministrijas vadlīnijām atbildīgā iestāde katram SAM nosaka finanšu, iznākuma un rezultāta rādītājus. Rezultāta rādītājiem ir jābūt cieši saistītiem ar specifiskā atbalsta mērķa aprakstā izvirzīto mērķi. Lai gan Ekonomikas ministrija ir veikusi SAM 4.1.1. un SAM 4.3.1. pasākumu ieviešanas sākotnējās ietekmes novērtējumus¹⁹³, kuros ir sniegts detalizēts SAM ietvaros paredzēto investīciju nepieciešamības pamatojums, tai skaitā sniegts nepieciešamā finansējuma pamatojums un aprakstīti plānoto rezultātu noteikšanas pieņēmumi, revidenti konstatēja, ka analizēto SAM definētie rezultāta un iznākuma rādītāji neatbilst intervences loģikai un Finanšu ministrijas vadlīnijās noteiktajiem pamatprincipiem:

- rezultāta rādītāju **saskaņotība ar rīcībpolitiku**, proti, rezultāta rādītāju izpilde nav tieši saistīta ar SAM pasākumu ietvaros veiktajām darbībām;
- iznākuma rādītāju **saskaņotība ar plānoto finansējumu**, proti, Ekonomikas ministrijas sākotnēji noteikto iznākuma rādītāju izpildei bija nepieciešams būtiski mazāks finansējums, nekā plānots.

Ekonomikas ministrija, nosakot SAM 4.1.1. un SAM 4.3.1. rezultāta rādītājus (AER īpatsvars apstrādes rūpniecības enerģijas patēriņā un AER īpatsvars saražotajā centralizētajā siltumenerģijā), **nav nodrošinājusi to saskaņotību ar rīcībpolitiku**, proti, rezultāta rādītāji tika noteikti, neņemot vērā faktisko situāciju, tas ir, definēto rādītāju vērtības tika būtiski pārsniegtas jau 2015.gadā, kad vēl nebija sākusies SAM 4.1.1. un SAM 4.3.1. pasākumu īstenošana.

Ekonomikas ministrija 2017.gadā ierosināja izdarīt grozījumus darbības programmā un precizēt rezultāta rādītājus¹⁹⁴, kas jāsasniedz līdz 2023.gada beigām, ņemot vērā 2016.gada 9.februārī apstiprinātajā politikas plānošanas dokumentā "Enerģētikas attīstības pamatnostādnes 2016.–2020.gadam" definētos AER izmantošanas un siltumjaudas pieauguma mērķus:

- rezultāta rādītājs "AER īpatsvars apstrādes rūpniecības enerģijas patēriņā" tika palielināts no 40% līdz 51% (palielinājums par 28%);
- rezultāta rādītājs "AER īpatsvars saražotajā centralizētajā siltumenerģijā" tika palielināts no 26% līdz 60% (palielinājums par 190%).

Turklāt, analizējot rezultāta rādītāju un iznākuma rādītāju izpildes tendences, revidenti secina, ka iznākuma rādītāju izpildes gaita (SAM 4.1.1. un SAM 4.3.1. veikto ieguldījumu iznākums) **neraksturo rezultāta rādītāja sasniegšanu**, piemēram:

- SAM 4.1.1. iznākuma rādītājam "No atjaunojamiem energoresursiem ražotā papildjauda" saskaņā ar Finanšu ministrijas vadlīnijām vajadzētu veicināt rezultāta rādītāja "Atjaunojamo energoresursu īpatsvars apstrādes rūpniecības enerģijas patēriņā" izpildi. Tomēr minētā iznākuma rādītāja izpilde 2019.gadā 167% apjomā no sākotnēji plānotā nav veicinājusi rezultāta rādītāja izpildi. Tieši pretēji – AER īpatsvars apstrādes rūpniecības enerģijas patēriņā kopš 2016.gada ir samazinājies par diviem procentpunktiem (no 45% uz 43%).
- SAM 4.3.1. iznākuma rādītājiem "No atjaunojamiem energoresursiem ražotā papildjauda" un "Atjaunojamos energoresursus izmantojošu siltumražošanas jaudu modernizācija un pieaugums centralizētajā siltumapgādē" saskaņā ar Finanšu ministrijas vadlīnijām vajadzētu veicināt rezultāta rādītāja "Kopējā atjaunojamo energoresursu siltumjauda" izpildi. Tomēr, lai gan minētie iznākuma rādītāji 2019.gadā tika izpildīti attiecīgi 6% un 27% no sākotnēji plānotā, rezultāta rādītājs "Kopējā atjaunojamo energoresursu siltumjauda" kopš 2016.gada ir samazinājies par 3% (no 1769 MW uz 1723 MW).

Savukārt SAM 4.1.1. un SAM 4.3.1. iznākuma rādītāju noteikšanā Ekonomikas ministrija nav nodrošinājusi rādītāju vērtību **saskaņotību ar plānoto finansējumu**. To apliecina būtiska SAM 4.1.1. plānoto iznākuma rādītāju pārpilde 2019.gada beigās:

- iznākuma rādītājs "No atjaunojamiem energoresursiem ražotā papildjauda" tika pārsniegts par 167%,
- bet iznākuma rādītājs "Enerģijas ietaupījums atbalstu saņēmušiem komersantiem" tika pārsniegts pat par 1816%,

lai gan pasākumu īstenošanai tika izlietoti tikai 40% no plānotā finansējuma.

Reaģējot uz būtiskām iznākuma rādītāju pārsniegšanu SAM 4.1.1. pasākuma ietvaros, Ekonomikas ministrija ir rosinājusi grozījumus¹⁹⁵ darbības programmā, būtiski palielinot iznākuma rādītāju vērtības (piemēram, enerģijas ietaupījuma rādītājs tika palielināts par 3088% (no 4395 MWh/gadā uz 140 132 MWh/gadā), vienlaikus samazinot pasākuma īstenošanai nepieciešamo finansējumu par 27%.

Tik būtiskas iznākuma rādītāju izpildes un finansējuma izlietojuma novirzes no plānotām vērtībām liecina par to, ka Ekonomikas ministrija nav apzinājusi iespējami ekonomiskāku ES fondu ietvaros AER tehnoloģiju attīstībai pieejamā finansējuma izlietojuma veidu. Lai gan revidenti neapšaubā nepieciešamību veikt ieguldījumus AER tehnoloģiju attīstībai, revīzijā konstatēto plānošanas trūkumu dēļ ar revīzijas metodēm nav iespējams pārliecināties, vai no katra izlietotā eiro Latvijas tautsaimniecība ir ieguvusi iespējami labāko rezultātu.

Ekonomikas ministrija nav sniegusi skaidrojumu pēc būtības par tik lielu noviržu iemesliem, vien norādījusi, ka projekta iesniegumos norādītās sasniedzamās iznākuma rādītāju (siltumenerģijas ietaupījums un no AER ražotās papildjaudas) vērtības ir būtiski pārsniegušas darbības programmā plānotās¹⁹⁶.

Jāatzīmē, ka Ekonomikas ministrija nodrošina darbības programmā noteikto rezultāta un iznākuma rādītāju mērīšanu un izpildes uzraudzību. Tāpat Ekonomikas ministrija analizē iepriekšējās projektu atlases kārtās izlietoto finansējumu un sasniegtos rezultātus un, izstrādājot SAM 4.1.1. un SAM 4.3.1. pasākumu iesniegumu atlases kārtu noteikumus, precizē SAM pasākumu ietvaros sasniedzamos rezultātus, ņemot vērā faktisko izpildi.

Ekonomikas ministrijas noteikto rādītāju izpildes progress

Ņemot vērā SAM 4.1.1. pasākumam noteikto iznākuma rādītāju izpildes prognozi līdz 2019.gada 31.decembrim, saskaņā ar informāciju par Centrālās finanšu un līgumu aģentūras noslēgtajos projektu īstenošanas līgumos plānotajiem rādītājiem (izpilde ir robežās no 79% līdz 88%) un minēto projektu īstenošanai nepieciešamo finansējumu (51% no kopumā SAM 4.1.1. pasākuma projektu īstenošanai paredzētā), kā arī apstākli, ka minētā SAM ietvaros vēl notiek projekta pieteikumu iesniegšana un izvērtēšana (projektu atlases 3.kārta noslēdzas 2020.gada 17.novembrī), revidentu vērtējumā, nepastāv būtiski riski SAM 4.1.1. pasākuma iznākuma rādītāju izpildei – ir paredzams, ka SAM 4.1.1. iznākuma rādītāji tiks sasniegti līdz 2023.gadam.

Vērtējot SAM 4.3.1. pasākuma iznākuma rādītāju izpildes progresu, revidenti konstatēja, ka līdz 2020.gada 31.jūlijam SAM 4.3.1. paredzētais finansējums tika piešķirts projektu īstenošanai 99% apmērā (Centrālā finanšu un līgumu aģentūra noslēgusi līgumus par projektu īstenošanu), savukārt līdz 2019.gada 31.decembrim divu iznākuma rādītāju izpilde bija nodrošināta tādā līmenī, kas nerada šaubas par plānoto rādītāju izpildi līdz 2023.gadam – iznākuma rādītāji "No AER ražotā papildjauda" un "AER izmantojošu siltumražošanas jaudu modernizācija un pieaugums centralizētajā siltumapgādē" tika izpildīti par attiecīgi 103% un

93%.

Savukārt iznākuma rādītāja "Siltumenerģijas zudumu samazinājums rekonstruētajos siltumtīklos" izpilde līdz 2019.gada 31.decembrim tikai 26% līmenī norāda uz būtisku minētā rādītāja neizpildes risku, jo līdz 2019.gada 31.decembrim Centrālā finanšu un līgumu aģentūra bija noslēgusi līgumus par projektu īstenošanu par kopējo finansējumu 83% apmērā no SAM 4.3.1. pasākumam paredzētā finansējuma.

Jau iepriekš ziņojumā konstatēts, ka nekvalitatīvi noteikto SAM 4.1.1. un SAM 4.3.1. rezultāta rādītāju dēļ iznākuma rādītāju izpilde pati par sevi neko neliecina par rezultāta rādītāju izpildes iespējām līdz 2023.gada beigām. Vērtējot rezultāta rādītāju izpildes dinamiku no 2016.gada līdz 2019.gada beigām, revidenti konstatēja rādītāju izpildes negatīvu tendenci, proti, pretēji sagaidāmajam rezultātam no veiktajiem ieguldījumiem un iznākuma rādītāju izpildes:

- AER īpatsvars apstrādes rūpniecības enerģijas galapatēriņā ir samazinājies par diviem procentpunktiem;
- AER siltumjauka ir samazinājusies par trīs procentiem.

Minētās tendences norāda uz risku, ka līdz 2023.gada 31.decembrim SAM 4.1.1. un SAM 4.3.1. rezultāta rādītāji netiks sasniegti vai to sasniegšana nebūs saistāma ar SAM ietvaros veikto intervenci. Ņemot vērā revīzijā konstatēto, revidenti secina, ka Ekonomikas ministrija nav nodrošinājusi efektīvu 2014.–2020.gada ES fondu plānošanas perioda līdzekļu izlietojumu AER enerģētikas atbalstam.

EM atsevišķais viedoklis

SAM 4.1.1. un SAM 4.3.1. pasākumu ietvaros projekti joprojām ir gan iesniegšanas, gan īstenošanas stadijā. Par finansējuma izlietojuma efektivitāti secinājumus būs iespējams izdarīt aptuveni divus gadus pēc programmas noslēguma.

1.4. Vai līdzšinējais atbalsta mehānisms energoietilpīgo nozaru atbalstam ir sekmējis šo nozaru konkurētspējas saglabāšanos?

Kas ir atbalsts energoietilpīgām nozarēm, un kam tas bija paredzēts?

Ekonomikas ministrija 2014.gadā sagatavoja informatīvo ziņojumu "Par energointensīvo uzņēmumu konkurētspējas veicināšanu"¹⁹⁷, kurā ir uzsvērts, ka "Ņemot vērā faktu, ka elektroenerģijas izmaksu kāpums ES ir vērojams jau kādu laiku, atsevišķas ES dalībvalstis ir izveidojušas īpašus valsts atbalsta mehānismus energointensīvās rūpniecības atbalstam, lai vismaz zināmā apmērā kompensētu elektroenerģijas izmaksu kāpumu. Šāda atbalsta esamība Latvijas energointensīvo uzņēmumu eksporta tirgos rada konkurences kropļošanu, nostādot šos uzņēmumus daudz nelabvēlīgākā stāvoklī. Līdz ar to ir nepieciešams rast risinājumu šo uzņēmumu atbalstam, lai mazinātu elektroenerģijas izmaksu pieauguma negatīvo efektu uz šo

uzņēmumu konkurētspēju ES eksporta tirgos ar līdzīgiem uzņēmumiem no citām ES dalībvalstīm vai eksporta tirgos trešajās valstīs, kur elektroenerģijas izmaksas var būt līdz pat 2–3 reizēm zemākas nekā Latvijā”.

Ministru kabinets pieņēma zināšanai minēto informatīvo ziņojumu un uzdeva¹⁹⁸ Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Finanšu ministriju sagatavot un līdz 2014.gada 31.decembrim iesniegt Eiropas Komisijai saskaņošanai atbalsta mehānismu, lai samazinātu līdzdalību enerģijas, kas ražota no atjaunojamiem energoresursiem, finansēšanā Latvijas energoietilpīgajiem uzņēmumiem.

Lai izpildītu Valdības rīcības plānā noteikto uzdevumu, Ekonomikas ministrija sagatavoja un Sacima 2014.gada 17.decembrī pieņēma grozījumus Elektroenerģijas tirgus likumā, kas paredz, ka energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi atbilstoši Ministru kabineta noteiktajai kārtībai var iegūt tiesības uz samazinātu līdzdalību to izdevumu kompensēšanai publiskajam tirgotājam.

Savukārt 2015.gada 14.jūlijā Ministru kabinets izdeva noteikumus Nr.395 “Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam” (turpmāk – MK noteikumi Nr.395), kas nosaka energoietilpīgo apstrādes rūpniecības uzņēmumu (turpmāk – komersants) kvalifikācijas kritērijus un kārtību, kādā komersants var iegūt tiesības uz samazinātu līdzdalību tā izdevumu kompensēšanai publiskajam tirgotājam vai atteikties no minētajām tiesībām.

MK noteikumi Nr.395 stājās spēkā 2017.gada 13.jūnijā – tas ir pēc tam, kad Eiropas Komisija bija pieņēmusi lēmumu par pasākuma atbilstību ES iekšējam tirgum.

MK noteikumu Nr.395 anotācijā¹⁹⁹ paskaidrots, ka atbalsta veidošanā ir ņemtas vērā Komerccdarbības atbalsta kontroles likumā un ar to saistītajos normatīvajos aktos ietvertās prasības, kā arī EK Pamatnostādnes²⁰⁰ ietvertie kritēriji un prasības.

EK Pamatnostādnes nosaka – ja izmaksas, kuras rodas saistībā ar finansējumu atjaunojamu energoresursu enerģijas atbalstam, sedz enerģijas lietotāji, tad attiecīgi šīs izmaksas būtu jāsedz tādā veidā, kas nerada diskrimināciju enerģijas lietotāju vidū. Tomēr var būt nepieciešami daži šo izmaksu mērķtiecīgi samazinājumi, lai nodrošinātu pietiekamu finansējuma bāzi enerģijas no atjaunojamiem energoresursiem atbalstam un tādējādi palīdzētu sasniegt ES līmenī noteiktos mērķus atjaunojamu energoresursu enerģijas jomā²⁰¹.

MK noteikumi Nr.395²⁰², saskaņojot to darbības periodu ar EK Pamatnostādni, paredz, ka komersants var pieteikties OIK samazinājumam izdevumu kompensēšanai publiskajam tirgotājam (par atbalstu elektroenerģijas ražošanai no atjaunojamiem energoresursiem) par izmaksām, kas komersantam rodas no 2015.gada 1.jūlija līdz 2020.gada 31.decembrim.

Lai vienkāršotu atbalsta piešķiršanas administrēšanu, Latvija ir izvēlējusies izdevumu kompensēšanas mehānismu, kas paredz kompensēt komersantam izdevumus par iepriekšējā gadā samaksāto OIK.

Ekonomikas ministrija kā primāri atbalstāmās apakšnozares bija identificējusi būvmateriālu

ražošanu un metālapstrādes rūpniecību²⁰³. MK noteikumu Nr.395 pielikumā²⁰⁴ noteiktas visas tās apakšnozares, kurās darbojošies komersanti var pretendēt uz tiesībām saņemt OIK maksājuma samazinājumu.

7.tabula

Samazinātā OIK maksājuma atbalsta saņēmēji atbalstāmajās apakšnozarēs, 2019.gada dati

NACE 2.red. kods	Apakšnozares nosaukums	Komersanti atbalstāmajās apakšnozarēs ²⁰⁵		Atbalstu saņēmušie komersanti ²⁰⁶		Atbalsta summa ²⁰⁷	
		Skaits	%	Skaits	%	euro	%
C16	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	1938	69	24	80	10 188 287	62
C21	Farmaceutisko pamatvielu un farmaceutisko preparātu ražošana	36	1	0	0	0	0
C22	Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana	219	8	2	7	244 969	1
C23	Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana	447	16	2	7	5 827 384	35
C24	Metālu ražošana	33	1	2	7	215 769	1
C27	Elektrisko iekārtu ražošana	133	5	0	0	0	0
Kopā komersantu skaits atbalstāmajās apakšnozarēs		2806	-	30	-	16 476 409	-

2015.gadā sagatavotajā MK noteikumu Nr.395 anotācijā²⁰⁸ minēts, ka potenciālie komersanti, kas varētu pretendēt uz atbalstu, ir apzināti un to skaits ir neliels. Pēc Ekonomikas ministrijas prognozēm, uz samazinātu līdzdalību izdevumu kompensēšanai publiskajam tirgotājam varētu pieteikties provizoriski **50–60 komersanti**. Anotācijā minētas arī eksperta aplēses, ka sniegtais atbalsts no **2016.gada līdz 2018.gadam varētu veidot līdz 13 milj. euro**.

Kas ir saņēmis atbalstu samazinātā OIK maksājuma veidā?

BVKB tīmekļvietnē publiskotā informācija par izdotajiem lēmumiem par atbalstu energoietilpīgiem apstrādes rūpniecības komersantiem²⁰⁹ liecina, ka atbalstu līdz 2019.gada beigām saņēmuši vien **30 komersanti** (skatīt 7.tabulu). Tas ir tikai nedaudz vairāk nekā puse no sākotnēji aplēstā saņēmēju skaita. Savukārt kopējā izmaksātā atbalsta summa no **2015.gada līdz 2019.gadam ir 16 793 237euro**.

Apkopojot informāciju par Ekonomikas ministrijas un BVKB izdotajiem lēmumiem par atbalstu energoietilpīgiem apstrādes rūpniecības komersantiem²¹⁰ par periodu līdz 2019.gadam ieskaitot, revidenti konstatēja, ka 62% jeb 10 188 287 *euro* no visa atbalsta apjoma ir izmaksāti komersantiem, kas darbojas kokapstrādes jomā. No kopējā komersantu – atbalsta saņēmēju skaita kokapstrādes komersanti veido 80%.

Statistika²¹¹ par eksporta struktūru atbilstoši apstrādes rūpniecības komersantu darbības veidiem rāda (skatīt 8.tabulu), ka Latvijā trīs lielākās apstrādes rūpniecības apakšnozares 2019.gadā pēc eksporta apjoma ir:

- koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanas nozare, kas veido 28,5% (1 509 177 tūkst. *euro*) no kopējā apstrādes rūpniecības nozares eksporta apjoma;
- pārtikas produktu ražošana, kas veido 10,9% (577 269 tūkst. *euro*) no kopējā apstrādes rūpniecības nozares eksporta apjoma;
- gatavo metālizstrādājumu ražošana, kas veido 7,6% (403 274 tūkst. *euro*) no kopējā apstrādes rūpniecības nozares eksporta apjoma.

10 lielākās apstrādes rūpniecības apakšnozares Latvijā veido 81% no kopējā apstrādes rūpniecības eksporta. Tiesības saņemt atbalstu samazinātas līdzdalības OIK maksājumam veidā ir tikai trim²¹² no šīm 10 apakšnozarēm, lai gan, ņemot vērā EK Pamatnostādnēs²¹³ noteiktās atbalstāmās nozares, visas 8. tabulā minētās apstrādes rūpniecības apakšnozares varētu pretendēt uz tiesībām saņemt atbalstu.

8.tabula

10 apstrādes rūpniecības nozares sadalījumā pēc eksporta apjoma 2019. gadā²¹⁴

Apstrādes rūpniecības apakšnozare	2019.gads, (tūkst. euro)	Īpatsvars kopējā apstrādes rūpniecības nozares eksporta apjomā, %
C16 Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana*	1 509 177	28,50
C10 Pārtikas produktu ražošana	577 269	10,90
C25 Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	403 274	7,62
C26 Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana	362 667	6,85
C23 Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana*	299 864	5,66
C27 Elektrisko iekārtu ražošana*	271 133	5,12
C20 Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana	248 656	4,69
C29 Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana	233 772	4,42
C28 Citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana	220 639	4,17
C31 Mēbeļu ražošana	167 547	3,16
10 lielāko apstrādes rūpniecības apakšnozaru eksporta kopsumma	4 293 907	81,10
Kopējais apstrādes rūpniecības nozares eksports 2019.gadā	5 294 900	-
Kopējais eksports 2019. gadā	12 965 597	-

* Apakšnozares, kuru komersantiem atbilstoši MK noteikumu Nr.395 nosacījumiem ir tiesības uz samazinātu līdzdalību OIK maksājumam (atbalstam).

Jāatzīmē, ka MK noteikumu Nr.395 1.pielikumā uzskaitītās 2.grupas nozares atbilst tām nozarēm, kurām saskaņā ar EK pamatnostādņu²¹⁵ 5.pielikumu būtu iespēja noteikt samazinātu elektroenerģijas izmaksu intensitātes kritēriju (7% vai 10% apmērā). Līdz ar to Ekonomikas ministrija nav pilnībā izmantojusi tās rīcībā esošās iespējas atbalsta saņemšanai noteikto elektroenerģijas izmaksu intensitātes kritērija diferencēšanai, ko paredz EK Pamatnostādnes. Tādējādi atbalsts nebija pieejams komersantiem, kuri produkcijas ražošanā izmanto būtisku elektroenerģijas apjomu, bet kas nerasniedz 20% no ražošanas izmaksām.

Publiski pieejamā informācijā²¹⁶ par Ekonomikas ministrijas un BVKB pieņemtajiem lēmumiem līdz 2020.gada 19.augustam atbalstam no 2015.gada 2.pusgada līdz 2019.gadam liecina, ka gandrīz 70% no visa komersantiem izmaksātā atbalsta ir saņēmuši vien pieci komersanti, no kuriem četri strādā kokapstrādes apakšnozarē un viens – cementa ražošanas apakšnozarē (skatīt 9.tabulu).

9.tabula

Lielākā atbalsta saņēmēji no 2015.gada 2.pusgada līdz 2019.gadam²¹⁷

Komersanta nosaukums	Kopējais piešķirtais atbalsts (2015.–2019.gads), euro	Procentuāli no kopējās piešķirtās atbalsta summas, %
SIA "CEMEX" / SIA "SCHWENK Latvija" (NACE 23.51 cementa ražošana)	4 802 966	28,60%
SIA "LATGRAN" (NACE 16.29 Pārējo koka izstrādājumu ražošana; korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošana)	2 864 064	17,05%
SIA "Graanul Pellets" (NACE 16.29 Pārējo koka izstrādājumu ražošana; korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošana)	1 503 455	8,95%
RSEZ SIA "NewFuels" (NACE 16.29 Pārējo koka izstrādājumu ražošana; korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošana)	1 353 118	8,06%
SIA "GRAANUL INVEST" (NACE 16.29 Pārējo koka izstrādājumu ražošana; korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošana)	1 128 329	6,71%
Kopā	11 651 932	69,38%

Tādējādi secināms, ka atbalstu lielākoties saņēma koksnes, koka un korķa ražošanas apakšnozares komersanti, nevis metālrūpniecības, šķiedras ražošanas vai būvmateriālu ražošanas apakšnozares, kā tas paredzēts MK noteikumu Nr.395 anotācijā²¹⁸ sākotnēji identificēto to nozaru sarakstā, kurām atbalsts samazināta OIK maksājuma veidā būtu īpaši nepieciešams.

Esošo atbalsta pasākuma kritēriju dēļ atbalsta mērķis ir sasniegts tikai daļēji, sniedzot atbalstu galvenokārt vienas apstrādes rūpniecības nozares komersantiem, kas darbojas salīdzinoši zemas pievienotās vērtības produkcijas segmentā.

Kāpēc atbalsts nerasniedza atbalstāmo nozaru komersantus?

Lai noskaidrotu iespējamās iemeslus, kāpēc Ekonomikas ministrijas izstrādātais atbalsta pasākums (OIK maksājuma samazināšana energoietilpīgām apstrādes nozarēm) apstrādes rūpniecības nozares komersantu vidū nav bijis tik pieprasīts, kā sākotnēji iecerēts, revidenti noskaidroja apstrādes rūpniecības komersantu viedokli.

Lielākajiem apstrādes rūpniecības nozares komersantiem, kas saimniecisko darbību veic atbalstāmajā nozarē un varētu pretendēt uz atbalsta saņemšanu, tomēr to nav darījuši, tika nosūtīta viedokļa noskaidrošanas anketa. Tāpat labākai respondentu sasniegšanai Valsts kontrole uzrunāja apstrādes rūpniecības nozares pārstāvošās nevalstiskās organizācijas un aicināja izplatīt anketas minēto organizāciju biedriem, kā arī sniegt viedokli par minēto

atbalsta pasākumu.

Aptaujā tika iegūti viedokļi no 20 apstrādes rūpniecības nozares komersantiem un tika saņemts viedoklis no Mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības asociācijas.

Lai gan pieci no 20 komersantiem norādīja, ka iepriekš nav bijuši informēti par šāda veida atbalstu, tomēr lielākā daļa atbildes sniegušo komersantu (10 no 15 komersantiem, kas ir vērtējuši iespēju pieteikties atbalstam) atzina, ka atbalstam nav pieteikušies, jo elektroenerģijas izmaksu intensitātes kritērijs (vismaz 20% no ražošanas izmaksām) varētu būt nesasniedzams komersanta izmaksu struktūras dēļ, jo, ražojot augstākas pievienotās vērtības produkciju, ražošanā jāizmanto dārgākas izejvielas, tehnoloģiskās iekārtas un kvalificētais darbaspēks. Turklāt seši no minētajiem komersantiem norādīja, ka minētā kritērija izpilde nebūtu iespējama arī pārskatāmajā nākotnē.

Turklāt tik augsts elektroenerģijas izmaksu intensitātes kritērijs neveicina komersantu investīcijas energoefektivitātes uzlabošanā. Modernizējot ražošanas iekārtas, komersantiem ir iespēja būtiski samazināt elektroenerģijas izmantošanas apjomu un izmaksas, kā rezultātā elektroenerģijas izmaksu intensitāte var samazināties zem MK noteikumos Nr.395 noteiktā 20% kritērija. Tādējādi komersants var nonākt izvēles priekšā – modernizēt ražotni un zaudēt iespēju saņemt atbalstu samazināta OIK maksājuma veidā vai turpināt izmantot novecojušas iekārtas un saņemt atbalstu samazināta OIK maksājuma veidā.

Tādējādi energoietilpīgo nozaru atbalsta pasākuma nosacījumi nesaskan ar Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2027²¹⁹ noteiktajām prioritātēm uzņēmējdarbības, tautsaimniecības attīstībai, proti, veicināt:

- konkurētspējas un produktivitātes paaugstināšanu, lai inovācijas rezultātā radītu un pārdotu augstas pievienotās vērtības eksportējamus produktus un pakalpojumus;
- investīciju piesaisti tehnoloģiju un iekārtu modernizēšanai, lai celtu darba ražīgumu, un uzlabotu izmaksu efektivitāti, kā arī spēju rast jaunus tirgus.

Arī Mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības asociācija norādīja²²⁰, ka mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības nozares komersantiem ir ierobežotas iespējas saņemt atbalstu OIK samazinājumam divu kritēriju dēļ:

- MK noteikumos Nr.395 ietvertais kritērijs par elektroenerģijas izmaksu intensitāti vismaz 20% apmērā;
- definēto NACE nozaru saraksts, kas kvalificējas atbalstam.

Līdz 2019.gada beigām atbalstu samazinātas OIK veidā saņēma vien 30 komersanti (1,3% no 2312 komersantiem²²¹, kas strādā atbalstāmajās nozarēs), kas pārstāv četras no sešām MK noteikumos Nr.395²²² iekļautajām atbalstāmajām apakšnozarēm, turklāt 80% no visiem atbalstu saņēmušiem komersantiem pārstāv kokapstrādes apakšnozari. Tāpēc revidenti secina, ka atbalsts ir pieejams šauram komersantu lokam un ir labvēlīgāks atsevišķu apstrādes rūpniecības nozaru komersantiem.

Vai energoietilpīgo nozaru atbalsts ir sniedzis gaidīto rezultātu?

Viens no sākotnēji definētajiem energoietilpīgo komersantu atbalsta mērķiem ir veicināt tautsaimniecības izaugsmi, pakāpeniski palielinot apstrādes rūpniecības daļu iekšzemes kopproduktā²²³. Lai gan precīzi rādītāji mērķa sasniegšanas noteikšanai nav tikuši izvirzīti, tomēr revidenti konstatēja, ka apstrādes rūpniecības nozares īpatsvars iekšzemes kopproduktā no 2015.gada nav palielinājies (skatīt 10.tabulu).

10.tabula

Apstrādes rūpniecības īpatsvars iekšzemes kopproduktā no 2015.gada līdz 2019.gadam²²⁴

Gads	IKP (faktiskajās cenās), (tūkst. euro)	t.sk. apstrādes rūpniecība, (tūkst. euro)	Apstrādes rūpniecības īpatsvars IKP, %
2015	24 425 961	2 545 385	10,42%
2016	25 072 638	2 575 106	10,27%
2017	26 797 831	2 822 800	10,53%
2018	29 056 050	3 016 090	10,38%
2019	30 476 087	3 101 762	10,18%

Saskaņā ar Ministru kabinetā izskatītajā konceptuālajā ziņojumā²²⁵ sniegto informāciju, Eiropas Komisijas Konkurences ģenerāldirektorāts ir pieņēmis paziņojumu, saskaņā ar ko EK Pamatnostādnes var tikt piemērotas līdz 2021.gada 31.decembrim. Tādējādi arī Latvijai ir iespējams pagarināt energoietilpīgo apstrādes rūpniecības komersantu atbalstu, un Ekonomikas ministrija ir sagatavojusi un iesniegusi izskatīšanai valsts sekretāru sanāksmē²²⁶. Ekonomikas ministrija plāno, ka MK noteikumu Nr.395 grozījumus Ministru kabinets izskatīs līdz 2020.gada beigām²²⁷.

Iepazīstoties ar Ekonomikas ministrijas sagatavoto MK noteikumu Nr.395 grozījumu projektu²²⁸, revidenti konstatēja, ka Ekonomikas ministrija rosina paplašināt iespējamo atbalsta pasākuma pretendentu loku, atsevišķai nozaru grupai samazinot elektroenerģijas izmaksu intensitātes kritēriju līdz 10%, kas saskan ar EK Pamatnostādnēs paredzēto. Tomēr Ekonomikas ministrija rosina ieviest jaunu kritēriju - komersanta darbinieku vidējais skaits iepriekšējos trijos kalendāros gados ir vismaz 200. Izvērtējot to 30 komersantu darbības rādītājus, kas ir saņēmuši atbalstu samazināta OIK veidā no 2015.gada jūlija līdz 2020.gada augustam, revidenti konstatēja, ka Ekonomikas ministrijas piedāvātajam darbinieku skaita kritērijam atbilst tikai seši komersanti jeb 21% no iepriekš atbalstu saņēmušajiem komersantiem.

Ņemot vērā, ka energoietilpīgo apstrādes rūpniecības nozaru komersantu atbalsta pasākuma īstenošanu ir plānots turpināt arī 2021.gadā, Ekonomikas ministrijai, izstrādājot MK noteikumu Nr.395 grozījumus un plānojot energoietilpīgo nozaru atbalstu nākotnē, būtu jāvērtē Valsts kontroles konstatētās nepilnības esošā atbalsta pasākuma nosacījumos un

jāprecizē atbalsta saņemšanas kritēriji, lai nodrošinātu mērķētu atbalstu eksportējošiem energoietilpīgo apstrādes rūpniecības nozaru komersantiem.

Ieteikumi

Ekonomikas ministrijai, izstrādājot atbalsta pasākumus elektroenerģijas ražošanai, izmantojot AER, izvērtēt iespējas atbalsta pasākuma nosacījumos ietvert tehnoloģiskās neitralitātes principu, ievērojot tautsaimniecības un sabiedrības intereses.

Ekonomikas ministrijai, plānojot 2021.–2027.gada plānošanas perioda ES fondu līdzekļu izlietojumu, savas kompetences ietvaros²²⁹ nodrošināt atbalsta pasākumu rādītāju noteikšanu, ievērojot rīcībpolitikas un finansiālās saskaņotības principus.

Ekonomikas ministrijai, izstrādājot MK noteikumu Nr.395 grozījumus, izvērtēt Valsts kontroles revīzijā konstatētās atbalsta pasākuma nepilnības un nodrošināt tādu atbalsta saņemšanas kritēriju piemērošanu, kas veicinās mērķētu atbalstu eksportējošiem energoietilpīgo apstrādes rūpniecības nozaru komersantiem, sekmējot Latvijas Nacionālajā attīstības plānā noteikto mērķu sasniegšanu.

2. Vai Ekonomikas ministrijas veiktās izmaiņas OI atbalsta saņēmēju kontroles stiprināšanā nodrošina iespēju savlaicīgi konstatēt elektrostaciju pašpatēriņa datu nekorektu norādīšanu un Ekonomikas ministrija nodrošina iepriekš nepamatoti izmaksātā atbalsta atgūšanu?

OI atbalsta sistēmas normatīvajā regulējumā 2018.gadā ieviestie papildu instrumenti elektrostaciju darbības kontroles uzlabošanai (AS "Energijas publiskais tirgotājs" vienreizējās klātienes pārbaudes un elektrostaciju principiālo pieslēgumu shēmu iesniegšana) sekmēja OI atbalsta saņēmēju darbības atbilstību ETL prasībām, par to liecina revīzijas izlasē iekļauto koģenerācijas elektrostaciju pārskatos par elektrostacijas darbību 2019.gadā norādītā elektroenerģijas pašpatēriņa apjoma palielinājums.

Tomēr revidenti sadarbībā ar piesaistītajiem ekspertiem elektroenerģētikas jomā secināja, ka precīza elektrostacijas pašpatēriņa apjoma noteikšanai, kā arī pārliecības gūšanai, ka elektrostacijas darbība atbilst Elektroenerģijas tirgus likumā noteiktajam pašpatēriņa principam, revīzijas laikā spēkā esošajos normatīvajos aktos²³⁰ pietrūka precīzu prasību elektroenerģijas un siltumenerģijas uzskaitē elektrostacijās un principiālo pieslēgumu shēmās atspoguļojamai informācijai, jo, pārbaudot izlasē iekļauto komersantu pārskatus par darbību 2018. un 2019.gadā:

► tika konstatētas būtiskas nepilnības koģenerācijas staciju saražotās siltumenerģijas uzskaitē, un tam var būt būtiska loma saražotās elektroenerģijas OI cenas noteikšanā. Proti, koģenerācijas procesā saražotais siltums netika lietderīgi izmantots, bet gan 38% no iegūtās siltumenerģijas tika "izkūpināti gaisā", tādējādi, atbilstoši ekspertu piesardzīgām aplēsēm, komersantiem negūstot ieņēmumus vismaz 660 tūkst. *euro* apmērā;

► tika konstatēts, ka elektrostaciju iesniegtās un Ekonomikas ministrijas saskaņotās principiālo pieslēgumu shēmas šobrīd nesniedz elektrostaciju kontrolei nepieciešamo informāciju par enerģijas plūsmām pašā elektrostacijā. Normatīvie akti nenosaka saistošus standartus, pēc kuriem ir jāizstrādā elektrostaciju principiālo pieslēgumu shēmas, un par saistošām ir uzskatāmas tikai normatīvajos aktos noteiktās mērierīču un

pieslēguma tīklam izveides prasības, kas nodrošina enerģijas uzskaiti uz elektrostacijas robežas, bet nesniedz informāciju par enerģijas plūsmām pašā elektrostacijā.

Arī aktuālie normatīvie akti²³¹ nenodrošina minēto jomu precīzu regulējumu, lai sniegtu BVKB iespēju savlaicīgi konstatēt elektrostaciju pašpatēriņa datu nekorektu norādīšanu.

2020.gada pirmajos astoņos mēnešos BVKB ir uzsācis aktīvu darbību OI atbalsta saņēmēju uzraudzībā, tai skaitā ir izstrādāta kārtība un noteiktas atsevišķas darbības, kas vērstas uz risku izvērtējumā balstītas pārbaūžu sistēmas izveidi. Ir izveidota kontroles grupa, un tiek veiktas elektrostaciju klātienes pārbaudes. BVKB 2020.gadā paveiktais liecina par būtisku uzlabojumu OI atbalsta saņēmēju uzraudzībā.

Taču Valsts kontrole saredz atsevišķus aspektus, kuros BVKB izstrādātā kārtība ir pilnveidojama, lai nodrošinātu mērķētas un būtisku risku izvērtējumā balstītas pārbaudes. Tāpat BVKB ir jānosaka kontroles grupas ekspertu nepārprotams kompetenču sadalījums, lai mazinātu nepilnīgi veikto pārbaūžu risku.

Veicot OI atbalsta saņēmēju darbības uzraudzību, Ekonomikas ministrijas amatpersonas līdz 2019.gada beigām nav pēc būtības izvērtējušas komersantu iesniegtos pārskatus par elektrostaciju darbību, tai skaitā nav nodrošinājušas elektrostaciju elektroenerģijas izlietojuma atbilstības normatīvajiem aktiem izvērtēšanu un struktūrvienības vadības līmenī netika nodrošināta departamenta reglamentā noteikto funkciju izpildes kontrole. Ekonomikas ministrijas amatpersonu rīcības dēļ savlaicīgi nav konstatēta normatīvajiem aktiem, iespējams, neatbilstoša elektroenerģijas apjoma pārdošana OI ietvaros, komersantiem sniedzot atbalstu lielākā apjomā nekā nosaka normatīvie akti, tādējādi uzliekot visai sabiedrībai par pienākumu segt palielinātas OIK izmaksas.

Piemēram, no revīzijas izlasē iekļautajiem astoņiem komersantiem septiņu komersantu pārskatos par elektrostaciju darbību 2018.gadā sniegtā informācija norāda uz nepilnībām elektroenerģijas izlietojuma uzskaitē, savukārt tas rada risku par lielāka OI atbalsta saņemšanu, nekā to nosaka normatīvie akti. Tai skaitā divu komersantu gadījumā, revidentu ieskatā, ir iegūti pietiekami pierādījumi, lai tiesībsargājošās iestādes uzsāktu pārbaudi saistībā ar, iespējams, nepamatoti saņemtu atbalstu OI ietvaros vismaz 498 927 *euro* apmērā.

Revidenti secināja, ka Ekonomikas ministrijas nepietiekami īstenotā OI atbalsta uzraudzība nav veicinājusi OI atbalsta sistēmā strādājošos komersantus rīkoties kā

atbildīgus un rūpīgus saimniekus, nodrošinot kurināmā un saražotās enerģijas efektīvu izlietošanu, kas daudzos gadījumos ir radījis nepamatotas papildu izmaksas sabiedrībai.

Lai gan Ekonomikas ministrija, pārstāvēt Latvijas valsti, laika posmā no 2018.gada sākuma sešos kriminālprocesos ir atzīta kā cietusī puse, šajā laikā Ekonomikas ministrija tikai divos gadījumos ir vērsusies Valsts policijā ar iesniegumu par iespējamās komersantu pretlikumīgās darbības izvērtēšanu, kā arī tikai vienā kriminālprocesā Ekonomikas ministrija ir iesniegusi kaitējuma kompensācijas pieteikumu.

ETL nosaka²³², ka elektroenerģijas ražotājs koģenerācijas stacijā, kuras uzstādītā elektriskā jauda nepārsniedz četrus megavatus, kā arī elektroenerģijas ražotājs, kas ražo elektroenerģiju izmantojot atjaunojamus energoresursus (turpmāk – AER), var izmantot saražotās elektroenerģijas OI tiesības, ja elektrostacija (koģenerācijas vai AER) atbilst MK noteiktajiem kritērijiem²³³ un AS “Enerģijas publiskais tirgotājs”²³⁴ var iepirkt visu saražotās elektroenerģijas **atlikumu** (koģenerācijas elektrostacijām nosacījums bijis spēkā no 2005.gada, un AER elektrostacijām prasība ir noteikta no 2008.gada), kas palicis pēc elektroenerģijas izlietošanas koģenerācijas vai AER stacijas vajadzībām²³⁵. Turpmāk tekstā ETL norma par **tiesībām OI pārdot tikai elektroenerģijas atlikumu** pēc elektroenerģijas izlietošanas elektrostacijas vajadzībām tiek saukta par **pašpatēriņa principu**.

AS “Enerģijas publiskais tirgotājs”²³⁶ uzskaita iepirktais elektroenerģijas apjomu un izmaksas. Iepirkuma izmaksas sedz visi Latvijas elektroenerģijas galalietotāji proporcionāli savam elektroenerģijas patēriņam²³⁷, kompensējot AS “Enerģijas publiskais tirgotājs” iepirkuma izdevumus.

Likums nosaka, ka kārtību, kādā tiek nodrošināts OI atbalsts AER elektroenerģijas ražotājiem un efektīvas koģenerācijas elektrostacijām, izstrādā Ministru kabinets²³⁸. Ministru kabineta 2009. un 2010.gadā izdotie noteikumi²³⁹ noteica:

- kārtību, kādā komersanti varēja pieteikties tiesību saņemšanai pārdot AER vai koģenerācijas elektrostacijās saražoto elektroenerģiju OI ietvaros;
- nosacījumus, kuri bija jāizpilda elektroenerģijas ražotājam, lai uzsāktu OI atbalsta saņemšanu;
- OI atbalsta saņēmēju uzraudzības kārtību.

Koģenerācijas un AER elektrostaciju uzraudzību OI sistēmas ietvaros nodrošina:

- Ekonomikas ministrija (līdz 2019.gada 31.decembrim) un BVKB (no 2020.gada 1.janvāra)²⁴⁰;
- AS “Enerģijas publiskais tirgotājs”²⁴¹;

- sistēmas operators (revīzijā apskatītajos gadījumos – AS "Sadales tīkls");
- Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija;
- siltumapgādes sistēmas operators (koģenerācijas staciju gadījumā, ja siltums tiek piegādāts centralizētajai siltumapgādes sistēmai).

Nodrošinot OI sistēmas darbības uzraudzību, Ekonomikas ministrija (līdz 2019.gada 31.decembrim) vai BVKB (no 2020.gada 1.janvāra):

- vērtē no komersanta (OI atbalsta saņēmēja) saņemtos gada pārskatus²⁴²;
- izveido darba grupu no komersanta saņemtās principiālā pieslēguma shēmas vērtēšanai²⁴³;
- izveido kontroles grupu gada pārskatu vērtēšanai un elektrostaciju pārbaudēm klātienē²⁴⁴;
- no 2017.gada 1.maija veic koģenerācijas un AER elektrostaciju pārkompensācijas vērtēšanu, vajadzības gadījumā lemjot par saražotās elektroenerģijas cenas diferencēšanas koeficienta piemērošanu, lai uzņēmuma (elektrostācijas) iekšējā peļņas norma visam atbalsta periodam nepārsniegtu 9%²⁴⁵.

Nodrošinot OI sistēmas darbības uzraudzību, AS "Enerģijas publiskais tirgotājs"²⁴⁶:

- veic elektrostaciju vienreizējus apsekojumus un pārbaudes²⁴⁷ ar mērķi pārliecināties par atbilstību normatīvo aktu prasībām;
- sniedz BVKB (līdz 2019.gada 31.decembrim – Ekonomikas ministrijai) ziņojumu par veiktajiem apsekojumiem un pārbaudēm²⁴⁸;
- piedalās BVKB (līdz 2019.gada 31.decembrim – Ekonomikas ministrijas) organizētajās darba grupās principiālo pieslēgumu shēmu izvērtēšanai un kontroles grupās elektrostaciju pārbaudēm klātienē un gada pārskata datu izvērtēšanai²⁴⁹;
- no 2017.gada 1.maija, saņemot no Ekonomikas ministrijas (līdz 2019.gada 31.decembrim) vai BVKB (no 2020.gada 1.janvāra) lēmumu par saražotās elektroenerģijas cenas diferencēšanas koeficienta pielietošanu, piemēro cenas diferencēšanas koeficientu, atbalsta saņēmēja pārkompensācijas novēršanai²⁵⁰.

Nodrošinot OI sistēmas darbības uzraudzību, sistēmas operators AS "Sadales tīkls":

- pārbauda elektrostaciju darbīgātību un izsniedz aktu par to²⁵¹;
- pieslēdz elektrostaciju tīklam, aprīko ar elektroenerģijas un tīklā nodotās elektroenerģijas uzskaites mēraparātiem²⁵²;
- sniedz informāciju Ekonomikas ministrijai (līdz 2019.gada 31.decembrim) vai BVKB (no 2020.gada 1.janvāra) par elektrostācijas tīklā nodoto un saņemto elektroenerģijas apjomu²⁵³;
- piedalās BVKB (līdz 2019.gada 31.decembrim – Ekonomikas ministrijas) organizētajās darba grupās principiālo pieslēgumu shēmu izvērtēšanai un kontroles grupās elektrostaciju pārbaudēm klātienē un gada pārskata datu izvērtēšanai²⁵⁴.

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – SPRK) kontrolē koģenerācijas elektrostacijas darbības atbilstību saskaņā ar normatīvajiem aktiem sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas jomā²⁵⁵. Bez minētās uzraudzības funkcijas SPRK arī apstiprina OIK²⁵⁶, kuru aprēķina AS “Enerģijas publiskais tirgotājs” saskaņā ar SPRK apstiprināto OIK un jaudas komponentes aprēķināšanas metodiku²⁵⁷.

SIA “PricewaterhouseCoopers” 2018.gadā veiktajā auditā²⁵⁸ konstatēja **nepilnības OI uzraudzību reglamentējošajā normatīvajā regulējumā:**

- neskaidri definēti elektrostaciju pašpatēriņa principa ievērošanas kontroles instrumenti un procedūras;
- neskaidri uzraudzībā iesaistīto institūciju pienākumi kontroles pasākumu īstenošanā;
- nepietiekams regulējums kontroles pasākumu īstenošanai nepieciešamo mērījumu veikšanai elektrostacijās;
- nepietiekams regulējums attiecībā uz elektrostaciju atbildību par OI atbalsta nosacījumu pārkāpšanu, tai skaitā, attiecībā uz nepamatoti saņemtā atbalsta apjoma noteikšanu un piedziņu no elektrostacijām.

OI atbalsta uzraudzības normatīvajā regulējumā 2018.gadā veiktie precizējumi²⁵⁹ skaidro kārtību, kādā ir nosakāms OI pārdodamās elektroenerģijas apjoms, ja elektrostacijai ir vairāk nekā viens pieslēgums pie sistēmas operatora tīkla: aprēķinot ikstundas tīklā nodotās elektroenerģijas daudzumu, kas atlicis pēc izlietošanas elektrostacijas vajadzībām un iepērkams OI ietvaros, no attiecīgajā stundā tīklā nodotā elektroenerģijas daudzuma atņem elektroenerģijas apjomu, kas iepirkts, izmantojot citu pieslēgumu²⁶⁰.

Lai gan normatīvajos aktos tikai 2018.gadā ir viennozīmīgi noteikts, ka Ekonomikas ministrijai ir jāizvērtē saražotās elektroenerģijas izlietojums elektrostacijas darbības nodrošināšanai saskaņā ar noteikumu prasībām (elektrostacijas pašpatēriņa nodrošināšana)²⁶¹, tomēr jau no OI sistēmas izveides brīža 1998.gadā Enerģētikas likumā²⁶² tika noteikts, ka no AER vai koģenerācijas stacijām var iepirkt visu saražotās elektroenerģijas atlikumu, kas palicis pēc elektroenerģijas izlietošanas koģenerācijas vai AER stacijas vajadzībām.

Līdzīgs regulējums tika iekļauts arī Elektroenerģijas tirgus likumā²⁶³, nosakot, ka no AER vai koģenerācijas stacijas var izmantot saražotās elektroenerģijas OI tiesības, ka elektrostacija atbilst Ministru kabineta noteiktajiem kritērijiem²⁶⁴ un publiskais tirgotājs var iepirkt visu saražotās elektroenerģijas atlikumu, kas palicis pēc elektroenerģijas izlietošanas koģenerācijas vai AER stacijas vajadzībām.

Līdz ar to revidenti secina, ka **pašpatēriņa princips** tika noteikts kopš OI sistēmas izveidošanas²⁶⁵, tostarp laikā kopš OI reglamentēšanas **Enerģētikas likuma (1998.gadā)** un **Elektroenerģijas tirgus likuma**²⁶⁶ **(2005.gadā) pieņemšanas**. Arī Satversmes tiesa savā spriedumā²⁶⁷ norāda, ka pašpatēriņa principa piemērošanas normu nepietiekama detalizācija Ministru kabineta noteikumos²⁶⁸ neatbrīvo elektroenerģijas ražotājus no pašpatēriņa principa ievērošanas un valsts pārvaldes iestādes no tām noteiktā uzdevuma kontrolēt pašpatēriņa

principa ievērošanu²⁶⁹.

OI atbalsta saņēmēju gadījumā pastāv iespēja no sistēmas operatora iegūt ikstundas datus par elektroenerģijas apjomu, kuru elektrostacija ir nodevusi tīklā un saņēmusi no tīkla²⁷⁰.

Vienīgais AER un koģenerācijas staciju OI atbalsta uzraudzības nodrošināšanas kontroles pasākums, kas tika iekļauts 2006. un 2007.gadā izdotajos Ministru kabineta noteikumos²⁷¹, bija gada pārskata iesniegšana un vērtēšana²⁷². Turklāt minētie noteikumi neparedzēja līdz ar efektivitātes kritēriju izpildi vērtēt arī pašpatēriņa principa ievērošanu.

Jau 2012.gada 28.augustā Ekonomikas ministrija informatīvajā ziņojumā²⁷³ atzina, ka nepilnības OI atbalsta uzraudzības mehānismā rada risku, ka elektrostacijas neievēro pašpatēriņa principu, bet elektrostacijas elektroenerģijas patēriņu nodrošina, iepērkot elektroenerģiju par tirgus cenu, tādējādi sniedzot iespēju komersantiem saņemt nepamatoti lielu OI atbalstu.

Nepieciešamība pārbaudēs pārliecināties par elektrostaciju pašpatēriņa principa ievērošanu tika minēta, tikai sākot ar 2013.gadu (noteikumu grozījumu anotācijā²⁷⁴), bet prasību par pašpatēriņa principa ievērošanas kontroli iekļāva Ministru kabineta noteikumos²⁷⁵ tikai 2018.gadā, nosakot, ka:

- Ekonomikas ministrija izvērtē saražotās elektroenerģijas izlietojumu koģenerācijas elektrostacijas (tai skaitā AER, ja atļauja pārdot elektroenerģiju ir saņemta, pamatojoties uz MK noteikumiem Nr.221) darbības nodrošināšanai atbilstību MK noteikumu Nr.221 prasībām²⁷⁶;
- Ekonomikas ministrija izvērtē AER elektrostacijas pašpatēriņa nodrošināšanu saskaņā ar MK noteikumiem Nr.262 prasībām²⁷⁷.

Revīzijā piesaistītie elektroenerģētikas eksperti²⁷⁸ secināja, ka 2018.gada aprīlī pieņemtie grozījumi Ministru kabineta noteikumos²⁷⁹, kas precizēja komersantu pienākumus par pašpatēriņā izmantotās enerģijas deklarēšanu, veicināja būtiskas izmaiņas elektrostaciju deklarētajos elektroenerģijas pašpatēriņa rādītājos 2019.gada otrajā pusē. Revīzijas izlasē iekļautie komersanti revīzijā vērtētajā periodā (2018.gadā un 2019.gada pirmajā pusē) koģenerācijas elektrostaciju darbības rādītāju deklarēšanā nav pēc būtības nodrošinājuši pašpatēriņa principa ievērošanu²⁸⁰, proti, pārskatu dati liecina, ka elektrostacijas ir pārdevušas AS "Enerģijas publiskais tirgotājs" gandrīz visu saražoto elektroenerģiju, bet elektrostacijas pašpatēriņu nodrošinājušas no citiem pieslēgumiem. Savukārt 2019.gada otrajā pusē komersanti rādītāju deklarēšanu ir centušies īstenot atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām²⁸¹, un no elektrostacijas saražotās elektroenerģijas pirms tās pārdošanas AS "Enerģijas publiskais tirgotājs" tika atņemts elektrostacijas pašpatēriņam izlietotais elektroenerģijas apjoms.

2.1. Vai Ekonomikas ministrijas veiktās izmaiņas OI mehānisma atbalsta saņēmēju kontroles stiprināšanā sniedz BVKB iespēju savlaicīgi konstatēt elektrostaciju pašpatēriņa datu nekorektu norādīšanu?

BVKB izstrādātā OI atbalsta saņēmēju uzraudzības un kontroles kārtība

Lai no 2020.gada 1.janvāra nodrošinātu OI atbalsta saņēmēju darbības uzraudzību, BVKB izstrādāja iekšējos noteikumus "Kārtība, kādā Būvniecības valsts kontroles birojs plāno, organizē un īsteno elektroenerģijas ražotāju darbības uzraudzību un kontroli" (turpmāk – BVKB kārtība), kas 2020.gada 3.aprīlī tika nosūtīti²⁸² saskaņošanai Ekonomikas ministrijai un tika apstiprināti 2020.gada 24.augustā²⁸³.

BVKB kārtība nosaka, kā ir veicama iesniegto elektrostaciju gada pārskatu pārbaude²⁸⁴, kā arī definē elektrostaciju klātienēs pārbaudžu plānošanas un īstenošanas kārtību²⁸⁵.

Izstrādājot kārtību, BVKB tajā iekļāva atsevišķas darbības, kas vērstas uz risku izvērtējumā balstītas pārbaudžu sistēmas izveidi, piemēram:

- veicot OI atbalsta saņēmēju iesniegto pārskatu izvērtēšanu, BVKB speciālistam ir jānodrošina elektrostācijas pašpatēriņa pārreķins, ņemot vērā elektrostācijas principiālā pieslēguma shēmā ietvertos iekārtu tehniskos parametrus un iekārtu tehnisko dokumentāciju, ja koģenerācijas elektrostācijas elektroenerģijas pašpatēriņš ir mazāks par 8% no saražotās elektroenerģijas vai ja koģenerācijas elektrostācijas siltumenerģijas pašpatēriņš ir lielāks par 30% no saražotās siltumenerģijas;
- plānojot kārtējā gadā veicamās klātienēs pārbaudes elektrostacijās, BVKB speciālistiem jānodrošina izlasē iekļauto elektrostaciju atbilstība atlases kritērijiem²⁸⁶, kas norāda uz iespējamo risku, ka elektrostaciju darbība neatbilst normatīvajiem aktiem, piemēram, gada pārskatā vai AS "Enerģijas publiskais tirgotājs" pārbaudžu protokolā ir konstatētas neatbilstības, tai skaitā pašpatēriņā.

Revidentu vērtējumā, šāda pieeja ļauj lielāku uzmanību veltīt tieši tiem OI atbalsta saņēmējiem, kuru darbības rādītāji norāda uz potenciālu normatīvo aktu neievērošanas risku.

Tomēr BVKB kārtībā paredzētais pārbaudžu plānošanas un veikšanas process ir jāpilnveido, lai uzlabotu risku identificēšanu un nodrošinātu katram elektroenerģijas ražošanas stacijas veidam atbilstošu kritēriju noteikšanu, piemēram:

- vēja un hidroelektrostacijām tehnoloģiskais elektroenerģijas pašpatēriņš ir nebūtisks un pašpatēriņa īpatsvars, kas ir mazāks par 8%, neliecina par pašpatēriņa principa neievērošanas risku;
- biomasas koģenerācijas stacijām (ORC jeb organiskā Renkina cikla stacijas) tehnoloģiskais elektroenerģijas pašpatēriņš ir būtiski augstāks un veido 25–30% no saražotās elektroenerģijas apjoma, tādējādi šāda tipa koģenerācijas stacijām 8% elektroenerģijas pašpatēriņa sliekšnis ir pārāk zems, lai identificētu iespējamo pašpatēriņa principa neievērošanas risku;

- biomasas koģenerācijas stacijām (ORC) tehnoloģiskais siltumenerģijas pašpatēriņš ir nebūtisks (praktiski nepastāv elektroenerģijas ražošanas nodrošināšanai, bet var veidoties, piemēram, elektrostacijas telpu apkurei vai ūdens uzsildīšanai darbinieku lietošanai), tāpēc šāda tipa koģenerācijas stacijām siltumenerģijas pašpatēriņa robežvērtība 30% ir pārāk augsta, lai raksturotu iespējamās koģenerācijas stacijas pārākumus saražotās siltumenerģijas uzskaitē.

Vērtējot koģenerācijas staciju siltumenerģijas izmantošanas atbilstību normatīvajos aktos definētajām prasībām par lietderīgu siltuma izmantošanu²⁸⁷, nepieciešams ne tikai pārbaudīt komersantu sniegto informāciju par saražoto un lietderīgi izmantoto siltumenerģijas apjomu, bet arī salīdzināt komersanta pārskatā norādītā saražotā siltuma apjoma atbilstību saražotās elektroenerģijas apjomam.

Kā revīzijas laikā norādīja Valsts kontroles piesaistītie eksperti, katrai koģenerācijas stacijai ir sava raksturīgā ģenerējošo jaudu elektrības un siltuma attiecība ($\alpha=E/Q$), kuru nosaka koģenerācijas iekārtas ražotājs, balstoties uz iekārtas tehniskajiem datiem. Šī jaudu attiecība norāda koeficienta α lielumu, strādājot koģenerācijas iekārtai ar nominālu noslodzi. Reālā stacijas darbībā nav iespējams pārsniegt elektroenerģijas izstrādes lielumu pret tajā pašā laikā izstrādāto siltuma enerģiju izstrādes apjomu. Piemēram, ja biomasas koģenerācijas stacijas $\alpha=0,2$, tad, koģenerācijas stacijai noteiktā laika vienībā saražojot elektroenerģiju 1 MWh apmērā, saražotās siltumenerģijas apjoms nevar būt mazāks par 5 MWh.

Izvērtējot revīzijas izlasē iekļauto astoņu koģenerācijas staciju pārskatus par darbību 2019.gadā, Valsts kontroles pieaicinātie eksperti konstatēja, ka, ņemot vērā koģenerācijas staciju tehniskajos datos norādīto elektrības un siltuma jaudu attiecību ($\alpha=E/Q$) un pārskatos norādīto saražotās elektroenerģijas apjomu, 2019.gadā četras koģenerācijas stacijas nebija nodrošinājušas saražotās siltumenerģijas uzskaiti 33 GWh apmērā (38% no šo koģenerācijas staciju saražotās siltumenerģijas). Citiem vārdiem – koģenerācijas procesā saražotais siltums netika lietderīgi izmantots, bet gan 38% no iegūtās siltumenerģijas tika “izkūpināti gaisā”, tādējādi atbilstoši ekspertu piesardzīgām aplēsēm²⁸⁸ komersantiem negūstot ieņēmumus vismaz 660 tūkst. euro apmērā.

Tik būtiska siltumenerģijas apjoma neiekļaušana koģenerācijas staciju pārskatos rada koģenerācijas stacijām normatīvajā aktā noteiktās efektivitātes prasības neizpildes risku, kā arī var ietekmēt elektrostacijas pārkompensācijas koeficienta aprēķinu gadījumos, kad komersants aprēķina iekšējās peļņas normu atbilstoši faktiskajiem koģenerācijas stacijas darbības rezultātiem²⁸⁹.

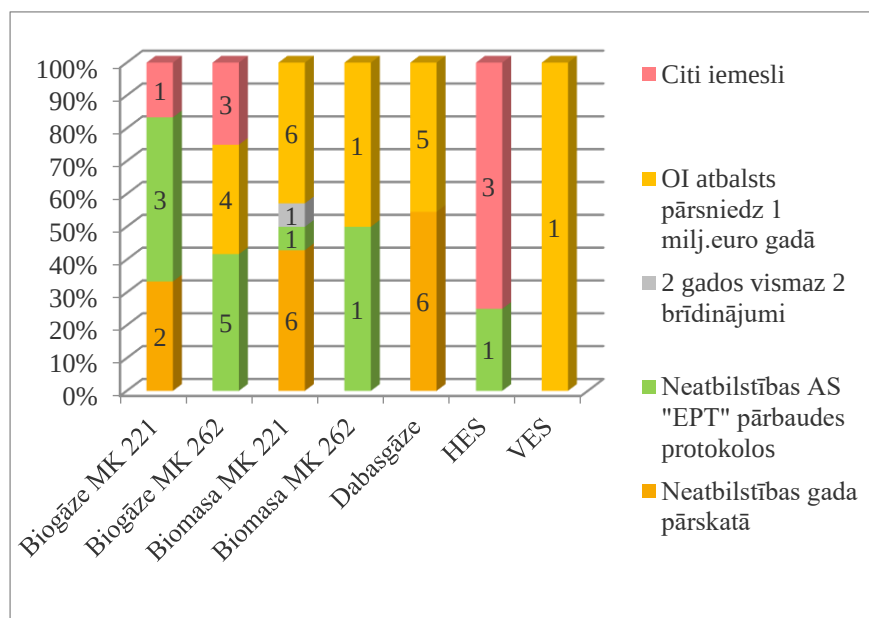
Ņemot vērā revidentu sadarbībā ar ekspertiem konstatētās nepilnības koģenerācijas staciju saražotās siltumenerģijas uzskaitē, un tam var būt būtiska loma saražotās elektroenerģijas OI cenas noteikšanā, BVKB ir pastiprināti jākontrolē saražotās siltumenerģijas atbilstošas uzskaites nodrošināšana koģenerācijas stacijās, papildinot BVKB kārtību ar atbilstošām uzraudzības darbībām.

BVKB veiktās darbības OI atbalsta saņēmēju darbības uzraudzībā

Lai gan BVKB kārtību apstiprināja tikai 2020.gada 24.augustā, BVKB 2020.gadā nodrošināja BVKB kārtībā paredzētās darbības OI atbalsta saņēmēju klātienes pārbažu plānošanā un pārbažu veikšanā.

Pamatojoties uz BVKB kārtībā paredzētajām darbībām, BVKB ir sagatavojis 2020.gada pārbažu plānu²⁹⁰, kurā tika iekļautas 50 elektrostacijas (par 20 vairāk nekā BVKB kārtībā paredzētais minimālais pārbaudāmo elektrostaciju skaits²⁹¹), kas atbilst BVKB kārtībā definētajiem kritērijiem²⁹²:

- komersanta pēdējā iesniegtajā gada pārskatā ir konstatētas neatbilstības, kas pirmšķietami liecina par būtiskiem pārkāpumiem (neatbilstošs pašpatēriņš, mēraparāti un mērļīdzekļu sistēmas, enerģijas lietderīgais izlietojums, uzskaitē);
- AS "Enerģijas publiskais tirgotājs" pārbažu protokolā konstatētas neatbilstības pašpatēriņā, mēraparātu un mērļīdzekļu sistēmās, enerģijas lietderīgajā izlietojumā un uzskaitē;
- iesniegta normatīvajiem aktiem neatbilstoša principiālā elektriskā pieslēguma shēma;
- pēdējo divu gadu laikā ir izteikti vismaz divi brīdinājumi;
- saņemtais atbalsts pārsniedz 1 milj. euro kalendārā gada ietvaros (īpatsvars 10% no pārbaudāmo elektrostaciju skaita).

7. attēls. BVKB 2020.gada pārbažu plānā iekļautās elektrostacijas dalījumā pēc atlases kritērijiem

BVKB risku izvērtējuma rezultātā izveidotā pārbaudāmo elektrostaciju struktūra dalījumā pēc elektrostacijas veida saskan ar revidentu un piesaistīto ekspertu²⁹³ novērtējumu, ka tieši koģenerācijas elektrostaciju darbībā ir vērojami vislielākie riski attiecībā uz saražotās un

realizētās elektroenerģijas un siltumenerģijas korektu uzskaiti. Piesaistīto ekspertu²⁹⁴ veiktajā izvērtējumā tika konstatēts, ka visas izlasē iekļautās koģenerācijas stacijas 2018.gada pārskatos ir norādījušas datus, kuri liecina par elektroenerģijas (biogāzes staciju gadījumā, arī siltumenerģijas) pašpatēriņu, kas neatbilst faktiskajam šo elektrostaciju ražošanas cikla tehnoloģiskajam pašpatēriņam.

Analizējot BVKB veikto komersantu pārskatu par elektrostacijas darbību 2019.gadā iesniegšanas uzraudzību un to satura pārbaudes, revidenti konstatēja, ka no 2020.gada 1.marta (gada pārskatu iesniegšanas termiņa) līdz 2020.gada 31.augustam BVKB izvērtēja visus iesniegtos 318 pārskatus. No tiem 96 gada pārskati (30% no kopā iesniegtajiem 2019.gada pārskatiem) ir izskatīti bez piezīmēm, 80 pārskati (25%) ir noraidīti labojumu veikšanai un par 142 pārskatiem (45% no visiem saņemtajiem pārskatiem) vēl nebija pabeigta lietu izskatīšana.

Komersantu pārskatu iesniegšanas uzraudzības rezultātā BVKB 10 komersantiem nosūtīja brīdinājumus par gada pārskata neiesniegšanu²⁹⁵ normatīvajos aktos noteiktajā termiņā.

Komersantu iesniegto pārskatu vērtēšanas procesā pieciem komersantiem tika nosūtīts brīdinājums par MK noteikumu Nr.262 un Nr.221 prasībām²⁹⁶ neatbilstošu datu norādīšanu pārskatā, proti, OI ietvaros pārdotās elektroenerģijas apjoms ir vienāds ar attiecīgajā gadā stacijas saražoto elektroenerģijas apjomu²⁹⁷.

Revidentu ieskatā, pozitīvi vērtējams tas, ka BVKB kārtībā paredzētā komersantu pārskatu vērtēšanas dokumentēšana, aprakstot BVKB darbinieka veikto pārbaudi gaitu un rezultātus gada pārskata pārbaudes lapā²⁹⁸, nodrošina vērtēšanas procesa izsekojamību.

BVKB pēc OI atbalsta uzraudzības funkcijas pārņemšanas 2020.gada janvārī izveidoja kontroles grupu²⁹⁹, lai pārbaudītu elektrostaciju darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām, un tā veic klātienes pārbaudes saskaņā ar BVKB apstiprināto pārbaudi gaitu plānu³⁰⁰.

Kontroles grupā ir iekļauti³⁰¹:

- BVKB Obligātā iepirkuma kontroles nodaļas eksperts;
- AS "Sadales tīkls" eksperts;
- Rīgas Tehniskās universitātes Enerģētikas un elektrotehnikas fakultātes enerģētikas eksperts;
- Patērētāju tiesību aizsardzības centra Preču un pakalpojumu uzraudzības daļas norīkots eksperts.

Vērtējot kontroles grupas izveidošanas rīkojuma³⁰² saturu un citu BVKB sniegto informāciju³⁰³, revidenti neguva pārliecību, ka izveidotās kontroles grupas ietvaros ir skaidri noteikta katra kontroles grupas eksperta kompetence pārbaudi veikšanā. Lai gan BVKB ir elektroniski iesniedzis kontroles grupas ekspertu atbildības jomu sadalījumu³⁰⁴, revidentu ieskatā, apstāklis, ka šis sadalījums nav dokumentāli nostiprināts, rada ekspertu kompetences jomu pārklāšanās un atsevišķu kontroles darbību neizpildes risku. Tāpēc, revidentu ieskatā, BVKB ir jāprecizē kontroles grupas izveidošanas rīkojums, papildinot to ar skaidru BVKB

piesaistīto ekspertu kompetenču sadalījumu, tādējādi nodrošinot, ka kontroles grupas eksperti nepārprotami izprot savus pienākumus.

Vienlaikus jāatzīmē, ka kopš BVKB pārņēma no Ekonomikas ministrijas OI atbalsta administrēšanas un kontroles funkciju, tika būtiski kāpināta OI atbalsta saņēmēju klātienes pārbaūžu intensitāte. Laika posmā no 2020.gada sākuma līdz 2020.gada 1.jūlijam BVKB izveidotā kontroles grupa veica 20 pārbaudes par elektrostaciju atbilstību Ministru kabineta noteikumos³⁰⁵ noteiktajām prasībām no 2020.gada pārbaūžu plānā³⁰⁶ kopā iekļautajām 50 elektrostacijām. Salīdzināšanai – Ekonomikas ministrijas izveidotā kontroles grupa 2019.gadā veica tikai četras OI atbalsta saņēmēju klātienes pārbaudes³⁰⁷.

2020.gadā pēc kontroles grupas pārbaudēm komersantiem ir izteikti 24 brīdinājumi, tai skaitā pieci no tiem par mēraparātu neesamību un deviņi par konstatētajām elektrostaciju neatbilstībām normatīvajos aktos noteiktajām prasībām enerģētikas jomā³⁰⁸.

Ņemot vērā konstatēto, revidenti secina, ka BVKB 2020.gada pirmajos astoņos mēnešos ir nodrošinājis iekšējās OI atbalsta saņēmēju uzraudzības kārtības izstrādāšanu un apstiprināšanu, kā arī nodrošināja BVKB kārtībā paredzēto darbību izpildi, tai skaitā komersantu iesniegto pārskatu par elektrostaciju darbību 2019.gadā izvērtēšanu saskaņā ar BVKB kārtību. Tomēr, revidentu vērtējumā, BVKB kārtība ir pilnveidojama, lai nodrošinātu mērķētas un būtisku risku izvērtējumā balstītas pārbaudes.

Jāatzīmē, ka, BVKB vērtējumā³⁰⁹, komersantu pārskatos iekļauto datu analīzes procesu apgrūtinā funkcionāli nepilnīga informācijas sistēma (ENER)³¹⁰, kas prasa veikt lielu skaitu darbību manuāli. Piemēram, no informācijas sistēmas nevar izveidot elektrostaciju sarakstus ar analīzei nepieciešamiem rādītājiem. Tāpēc BVKB plāno pilnveidot esošo informācijas sistēmu (ENER), izstrādājot nepieciešamo funkcionalitāti³¹¹.

Revidenti sadarbībā ar piesaistītajiem ekspertiem elektroenerģētikas jomā³¹² izvērtēja deviņu izlasē iekļauto elektrostaciju principiālo pieslēgumu shēmas, lai identificētu pieslēgumus, kuri var tikt izmantoti elektrostacijas ekspluatācijai veidā, kas ir pretrunā ar valsts atbalsta saņemšanas nosacījumiem. Tomēr analīzē tika konstatēts, ka šobrīd normatīvie akti nenosaka saistošus standartus, pēc kuriem ir jāizstrādā elektrostaciju principiālo pieslēgumu shēmas, un par saistošām ir uzskatāmas tikai normatīvajos aktos noteiktās mērierīču un pieslēguma tīklam izveides prasības³¹³, kas nodrošina enerģijas uzskaiti uz elektrostacijas robežas, bet nesniedz informāciju par enerģijas plūsmām pašā elektrostacijā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, revidenti secina, ka efektīvas OI atbalsta saņēmēju kontroles nodrošināšanai bez BVKB kārtības pilnveidojumiem ir nepieciešams veikt izmaiņas arī ārējos normatīvajos aktos, nosakot:

► skaidras un nepārprotamas prasības elektroenerģijas un siltumenerģijas plūsmu uzskaitē un nodrošinot uzraugošajām institūcijām operatīvu pieeju elektrostaciju enerģijas uzskaites un kontroles sistēmām;

►prasību OI atbalsta saņēmējiem nodrošināt elektrostaciju un citu energoietaišu vispārīgo shēmu, uzskaišu sistēmu un komutācijas shēmu projektēšanas vienotas prasības (piemēram, ievērojot energostandartu LEK 002 "Energoietaišu tehniskā ekspluatācija"), tādējādi arī precīzāk atspoguļojot elektrostaciju faktiskos ekspluatācijas nosacījumus.

2.2. Vai Ekonomikas ministrija un BVKB izvērtē iepriekš sniegtā atbalsta pamatotību gadījumos, kad elektrostaciju darbības pārskatu pārbaudēs tiek konstatēti elektroenerģijas uzskaites pārkāpumi, un nodrošina nepamatoti izmaksātā OI atbalsta atgūšanu?

Vai Ekonomikas ministrija līdz 2019.gada beigām nodrošināja OI atbalsta saņēmēju uzraudzību?

Normatīvie akti nosaka, ka komersantiem pārskats par elektrostācijas darbību iepriekšējā gadā ir jāiesniedz līdz 1.martam un Ekonomikas ministrijai (līdz 2019.gada 31.decembrim) iesniegtie pārskati ir jāizvērtē triju mēnešu laikā pēc to saņemšanas Ekonomikas ministrijā³¹⁴.

Revidenti secina, ka saskaņā ar Ekonomikas ministrijas struktūrvienību reglamentiem un amatpersonu amata aprakstiem Enerģētikas politikas administrēšanas departamenta amatpersonām iesniegto gada pārskatu par 2018.gadu, tai skaitā elektrostaciju elektroenerģijas izlietojuma atbilstības pašpatēriņa principam, izvērtēšana bija jānodrošina līdz 2019.gada 1.jūnijam.

Tomēr Ekonomikas ministrijas Enerģētikas politikas administrēšanas departaments 40 komersantiem (tai skaitā tikai viens komersants no revīzijas apjomā iekļautajiem komersantiem) pieprasījumus sniegt paskaidrojumus par pārskatos iekļauto informāciju nosūtīja tikai 2019.gada 22. un 30.novembrī³¹⁵, proti, astoņus mēnešus pēc 2018.gada pārskatu saņemšanas. Pārējo Valsts kontroles revīzijas izlasē iekļauto komersantu iesniegtie pārskati par elektrostaciju darbību 2018.gadā ENER³¹⁶ sistēmā tika atzīmēti ar statusu "Izskatīts" bez papildu informācijas pieprasījumiem.

Pārbaudot revīzijas izlasē iekļauto astoņu komersantu elektrostaciju (viena vēja elektrostacija un astoņas koģenerācijas stacijas) darbības rādītājus un ar to saistīto informāciju, revidenti sadarbībā ar pieaicinātajiem ekspertiem elektroenerģētikas jomā³¹⁷ konstatēja, ka septiņi komersanti elektrostaciju darbības pārskatos ir norādījuši tādu informāciju par saražoto un OI ietvaros pārdoto elektroenerģijas apjomu, kas tehnoloģiski nav iespējams. Minēto komersantu pārskatos par koģenerācijas staciju darbību 2018.gadā sniegtā informācija **norāda uz nepilnībām elektroenerģijas izlietojuma uzskaitē**, savukārt tas rada risku par **lielāka OI atbalsta saņemšanu, nekā to nosaka normatīvie akti (plašāka informācija sniegta**

ziņojuma 2.1.nodaļā).

Tai skaitā **par diviem komersantiem**, revidentu ieskatā, ir iegūti pietiekami pierādījumi par, iespējams, **nepamatoti saņemtu atbalstu OI ietvaros vismaz 498 927 euro apmērā (detalizēta informācija 6.pielikumā, kam noteikts ierobežotas pieejamības statuss³¹⁸)**:

- viens komersants 2018.gadā nav iekļāvis biogāzes koģenerācijas stacijas pašpatēriņā biogāzes ražošanas iekārtas darbināšanai izlieto to elektroenerģiju 1,3 GWh apmērā, bet 2019.gadā – 1,17 GWh apmērā (to apliecina AS “Sadales tīkls” sniegtā informācija par komersanta tīklā nodoto un no tīkla saņemto elektroenerģiju), tādējādi palielinot OI ietvaros pārdotās elektroenerģijas apjomu un, iespējams, nepamatoti saņemot atbalstu OI ietvaros (elektroenerģijas cenas daļa, kas pārsniedz tirgus vērtību) 289 095 euro apmērā;
- otrs komersants 2018. un 2019.gada pirmajā pusē biogāzes koģenerācijas stacijas pašpatēriņā nodrošināšanai izmantoja nevis koģenerācijas stacijā saražoto elektroenerģiju, kā to paredz pašpatēriņa princips, bet gan no AS “Sadales tīkls” iepirkto elektroenerģiju, izmantojot komersanta citu saimniecības ēku esošos pieslēgumus AS “Sadales tīkls” tīklam. Saskaņā ar revidentu veikto aprēķinu, pamatojoties uz AS “Sadales tīkls” sniegto informāciju par komersanta no sadales tīkla saņemto un nodoto elektroenerģiju visos komersanta pieslēguma punktos, kā arī paša komersanta pārskatos par elektrostacijas darbību 2018. un 2019.gadā sniegto informāciju, komersants 2018.gadā OI ietvaros, iespējams, nepamatoti pārdeva elektroenerģiju 1,24 GWh apjomā, bet 2019.gadā – 0,41 GWh apmērā, tādējādi iespējams nepamatoti saņemot atbalstu OI ietvaros (elektroenerģijas cenas daļa, kas pārsniedz tirgus vērtību) 209 832 euro apmērā.

Pamatojoties uz koģenerācijas staciju pārskatos norādīto elektroenerģijas un siltumenerģijas ģenerēšanas jaudu, revidenti sadarbībā ar piesaistītajiem ekspertiem³¹⁹ papildus aplēsa, ka četras no astoņām koģenerācijas stacijām pārskatos nav norādījušas visu koģenerācijas procesā saražoto siltumenerģiju (par to detalizēta informācija sniegta ziņojuma 2.1. nodaļā).

Ņemot vērā Valsts kontroles revidentu un ekspertu elektroenerģētikas jomā konstatētās izlasē iekļauto elektrostaciju darbības neatbilstības normatīvo aktu prasībām, kā rezultātā komersanti, iespējams, ir nepamatoti saņēmuši atbalstu OI ietvaros, revidenti secina, ka Ekonomikas ministrijas amatpersonas nav pēc būtības izvērtējušas komersantu iesniegtos pārskatus par elektrostaciju darbību 2018.gadā, tai skaitā nav nodrošinājušas elektrostaciju elektroenerģijas izlietojuma atbilstības normatīvajiem aktiem izvērtēšanu un struktūrvienības vadības līmenī netika nodrošināta departamenta reglamentā noteikto funkciju izpildes kontrole.

Tādējādi Ekonomikas ministrijas amatpersonu rīcības dēļ savlaicīgi nav konstatēta normatīvajiem aktiem iespējams neatbilstoša elektroenerģijas apjoma pārdošana OI ietvaros, komersantiem sniedzot atbalstu OI ietvaros lielākā apjomā, nekā nosaka normatīvie akti³²⁰, kā rezultātā elektroenerģijas lietotājiem OI izmaksas pieaug vismaz par **498 927 euro**.

Jāatzīmē, ka ministrijas administratīvais vadītājs ir valsts sekretārs³²¹ un iestādes vadītājs ir atbildīgs par iekšējās kontroles sistēmas izveidi, uzraudzību un uzlabošanu, nodrošinot pastāvīgu, ekonomisku, efektīvu un lietderīgu iestādes darbību atbilstoši normatīvo aktu

prasībām³²². Līdz ar to, vērtējot Ekonomikas ministrijas amatpersonu atbildību par komersantu iesniegto pārskatu nepienācīgu izvērtēšanu, būtu jāvērtē ne tikai par pārskatu izvērtēšanu atbildīgo amatpersonu bezdarbība, bet arī departamenta vadītāja un valsts sekretāra atbildība par Ekonomikas ministrijas iekšējās kontroles sistēmas izveidi un uzraudzību.

Vai Ekonomikas ministrija ir aktīvi rīkojusies, lai atgūtu nepamatoti izmaksāto OI atbalstu?

Ekonomikas ministrija revīzijas ietvaros sniedza informāciju³²³, ka Latvijas Republika, kuru pārstāv Ekonomikas ministrija, ir atzīta par cietušo sešos kriminālprocesos saistībā ar komersantu pārkāpumiem OI atbalsta saņemšanas jomā. Viens kriminālprocess ir uzsākts 2017.gada novembrī, viens – 2018.gada oktobrī un četri – 2019.gada jūnijā. 2017.gada novembrī un 2019.gada jūnijā uzsāktie kriminālprocesi saskaņā ar Ekonomikas ministrijas 2020.gada 3.septembrī sniegto informāciju ir izmeklēšanas stadijā.

Ekonomikas ministrija informēja³²⁴, ka laika posmā no 2018.gada 1.janvāra ir vērsusies policijā ar iesniegumu par divu komersantu pirmšķietamiem pārkāpumiem. Tomēr Ekonomikas ministrijas rīcībā nav informācijas, vai kāds no sešiem kriminālprocesiem ir uzsākts, pamatojoties uz Ekonomikas ministrijas iesniegumu, jo pamats var būt arī kādas citas personas iesniegums, bet kriminālprocesa laikā krimināllietā esošie materiāli ir izmeklēšanas noslēpums, un ar tiem drīkst iepazīties tikai amatpersonas, kuras veic kriminālprocesu³²⁵.

No visiem kriminālprocesiem, kuros Ekonomikas ministrija, pārstāvēt Latvijas valsti, ir atzīta par cietušo, tikai vienā kriminālprocesā Ekonomikas ministrija ir iesniegusi kaitējuma kompensācijas pieteikumu 2 544 782 euro apmērā³²⁶.

BVKB, sākot pildīt OI atbalsta administrēšanas un uzraudzības funkciju 2020.gada 1.janvārī, pārņēma no Ekonomikas ministrijas atbildētāja statusā 13 administratīvas tiesvedības³²⁷. Visu minēto lietu priekšmets ir Ekonomikas ministrijas vai BVKB izdotā administratīvā akta atcelšana. Prasību iesniedzēji – komersanti, kuriem Ekonomikas ministrija (līdz 2019.gada 31.decembrim) vai BVKB (kopš 2020.gada 1.janvāra) pieņēma lēmumu atcelt tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju OI ietvaros.

BVKB 2020.gada septembrī vēl turpina komersantu iesniegto pārskatu par elektrostaciju darbību 2019.gadā izvērtēšanu, tai skaitā turpina no komersantiem saņemt skaidrojumus par elektrostacijās uzstādītajām iekārtām, lai veiktu stacijas pašpatēriņa izvērtēšanu. Vienā gadījumā BVKB ir konstatējis pamatu iesniegt Valsts policijai informāciju par iespējamiem elektrostaciju pārkāpumiem saražotās elektroenerģijas izlietojumā vai tās uzskaitē. Vienlaikus 2020.gadā, atceļot obligātā iepirkuma tiesības komersantiem, BVKB 10 gadījumos ir noteicis komersantiem pienākumu atmaksāt AS "Enerģijas publiskais tirgotājs" nepamatoti izmaksāto valsts atbalstu par periodu kopš brīdinājuma saņemšanas vai kopš kārtējā gada pārskata iesniegšanas termiņa (2020.gada 1.marts).³²⁸

Izvērtējot Ekonomikas ministrijas un BVKB darbības OI atbalsta saņēmēju darbības uzraudzībā, kā arī ņemot vērā revidentu konstatētos iespējamos komersantu pārkāpumus elektroenerģijas un siltumenerģijas uzskaitē un OI ietvaros pārdotās elektroenerģijas apjoma noteikšanā, revidenti secina, ka Ekonomikas ministrija nav nodrošinājusi pienācīgu iepriekš sniegtā atbalsta pamatotības izvērtēšanu un nav rīkojusies pietiekami, lai atgūtu iespējams nepamatoti izmaksāto OI atbalstu.

Lai gan Ekonomikas ministrija, pārstāvēt Latvijas valsti, sešos kriminālprocesos ir atzīta par cietušo pusi, laika posmā no 2018.gada sākuma Ekonomikas ministrija tikai divos gadījumos ir vērsusies Valsts policijā ar iesniegumu par iespējamās komersantu pretlikumīgās darbības izvērtēšanu, kā arī tikai vienā kriminālprocesā Ekonomikas ministrija ir iesniegusi kaitējuma kompensācijas pieteikumu.

Ekonomikas ministrijas viedoklis

Ekonomikas ministrija, sadarbojoties ar BVKB, turpina darbu pie valsts interešu nodrošināšanas ierosinātajos tiesvedības procesos, tostarp saistībā ar valstij nodarītā kaitējuma kompensācijas pieteikumu iesniegšanu. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 351.pantu cietušajam ir tiesības iesniegt pieteikumu par radītā kaitējuma kompensāciju jebkurā kriminālprocesa stadijā līdz tiesas izmeklēšanas uzsākšanai pirmās instances tiesā. Ekonomikas ministrija, īstenojot elektrostaciju uzraudzību, ir vadījusies pēc MK noteikumos Nr.221 un Nr.262. noteiktās kārtības, kas par komersantu pieļautajiem pārkāpumiem, atkarībā no to veida, paredzēja atšķirīgu sankciju apmēru, tostarp gan OI tiesību atcelšanu, gan brīdinājumu izteikšanu. Vienlaikus uzraudzība tika īstenota tādā apjomā, kādā to nodrošināja šim mērķim paredzētā kapacitāte. Papildus jānorāda, ka Ekonomikas ministrija nav padziļināti vērtējusi ziņojuma projektā analizētos uzraudzības aspektus par iepriekšējiem gadiem, ņemot vērā, ka šobrīd uzraudzības funkciju kompetence ar 2020.gada 1.janvāri ir nodota BVKB.

Turklāt uz Valsts kontroles 2020.gada 23.jūlija informācijas pieprasījumu par Ekonomikas ministrijas laika posmā no 2018.gada 1.janvāra Valsts policijas iesniegtajiem iesniegumiem par iespējamām komersantu pārkāpumiem OI atbalsta saņemšanas jomā Ekonomikas ministrija atbildēja tikai 2020.gada 14.oktobrī (t.i., pēc 83 dienām), sniedzot informāciju par diviem iesniegumiem, pirms tam informācijas nesniegšanu sākotnēji noteiktajā termiņā (2020.gada 31.jūlijs) skaidrojot ar to, ka informācijas apkopošanai ir nepieciešams ilgāks laiks.

Revidentu ieskatā, tik nesamērīgi ilga informācijas apkopošana par diviem Ekonomikas ministrijas iesniegumiem Valsts policijai liecina par sistēmiskas pieejas trūkumu Ekonomikas ministrijas darbībā, kas saistītas ar OI atbalsta saņēmēju uzraudzību un kontroli, un liek apšaubīt Ekonomikas ministrijas spēju pārvaldīt tās lietvedībā esošās lietas – tas potenciāli var apdraudēt pilnvērtīgu Latvijas iedzīvotāju interešu aizstāvību ierosinātajos kriminālprocesos par iespējamām komersantu pārkāpumiem, saņemot OI atbalstu.

Ieteikumi

BVKB pilnveidot elektrostaciju risku izvērtējuma algoritmu, elektroenerģijas pašpatēriņa risku izvērtēšanā nosakot elektroenerģijas pašpatēriņa robežsliekšni atbilstoši elektrostaciju tehnoloģiskajam ciklam raksturīgajam pašpatēriņam, kā arī iekļaut BVKB kārtībā prasību pārrēķināt koģenerācijas staciju saražoto siltumenerģiju atbilstoši elektrostacijas saražotās elektroenerģijas apjomam un koģenerācijas stacijas tehniskajā dokumentācijā norādītajam elektroenerģijas un siltumenerģijas attiecības koeficientam ($\alpha=E/Q$).

Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar BVKB izvērtēt iespēju precizēt normatīvos aktus³²⁹, definējot prasības principiālo pieslēgumu shēmu detalizācijai, tādējādi nodrošinot kontrolējošām institūcijām funkciju izpildei nepieciešamo informāciju par elektrostacijas darbību.

Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar BVKB veikt darbības, lai nodrošinātu OI atbalsta saņēmēju iepriekšējos gados iesniegtajos pārskatos par elektrostacijas darbību iesniegto datu pārvērtēšanu ar mērķi konstatēt iepriekšējos periodos neatbilstoši deklarētos elektroenerģijas pašpatēriņa un siltumenerģijas izstrādes datus, un izvērtēt iespēju atgūt nepamatoti izmaksāto atbalstu OI ietvaros.

Ekonomikas ministrijas viedoklis

Par veikto revīziju

Ekonomikas ministrija ir gandarīta, ka Valsts kontrole revīziju ir veikusi tieši šobrīd, kad Ekonomikas ministrija mērķtiecīgi strādā pie visaptverošas elektroenerģijas OI sistēmas darbības pilnveides, īpašu uzmanību pievēršot finansējuma izlietojuma efektivitātei un samērīgumam, kā arī atbalsta saņēmēju uzraudzībai. Šajā procesā nozīmīga loma ir visu iesaistīto pušu ciešai sadarbībai un gatavībai piedāvāt ilgtermiņa risinājumus gan esošo atbalsta sistēmas trūkumu novēršanai, gan AER ražošanas turpmākai izaugsmei.

Par revīzijas secinājumiem

Atbalsta sistēma enerģijas ražošanai no atjaunojamajiem energoresursiem Latvijā tika aizsākta pirms aptuveni 25 gadiem – 1990.gadu vidū. Pa šo laiku ir ievērojami attīstījušās AER ražošanas tehnoloģijas, mainījušās to izmaksas, energoresursu cenas un citi faktori, kas ir radījis nepieciešamību atbilstoši pielāgot arī valsts atbalsta politikas normatīvo ietvaru. Nozīmīgs ir atbalsta sistēmas radītais finansiālais slogs elektroenerģijas gala lietotājiem. Obligātā iepirkuma komponente veido ne tikai daļu no iedzīvotāju maksājumiem par elektroenerģiju, bet arī augstākas elektroenerģijas cenas būtiski mazina Latvijas komersantu starptautisko konkurētspēju un investīciju piesaistes iespējas.

Līdz 2012.gadam, īstenojot OI mehānismu, valdība galveno uzmanību pievērša OI sistēmas izveidei un atjaunojamās enerģijas ražošanas veicināšanai. Tomēr, līdz ar valsts atbalstu saņemšo elektroenerģijas ražotāju skaita pieaugumu, palielinājās ar OI finansēšanu saistītais izmaksu slogs uz elektroenerģijas gala lietotājiem, radot nepieciešamību pārskatīt OI valsts atbalsta nosacījumus. Papildus izmaksu slogam, turpmākajos gados OI atbalsta sistēmā iezīmējās vairāki citi trūkumi, kas radīja riskus sistēmas ilgtspējai. Būtiskākie no tiem:

- nepilnības normatīvajos aktos, kas nenodrošina elektrostaciju efektīvu uzraudzību;
- uzraudzības un kontroles mehānisma nepilnības, tostarp institucionāli nenodalītas politikas veidošanas un uzraudzības funkcijas.

Lai to novērstu, bija nepieciešams pārskatīt līdz tam spēkā esošo OI valsts atbalsta politiku, pilnveidojot normatīvo regulējumu un novirzot lielāku valsts administratīvo resursu daļu OI elektrostaciju uzraudzībai. Sekojoši tika veikti grozījumi valsts atbalsta mehānismu regulējošajos tiesību aktos, tai skaitā Elektroenerģijas tirgus likumā un tam pakārtotajos Ministru kabineta noteikumos, tādējādi ierobežojot OI slogu uz tautsaimniecību. Tika arī pieņemts lēmums nepiešķirt jaunas tiesības pārdot elektroenerģiju OI ietvaros vai saņemt garantētu maksu par elektrostacijā uzstādīto jaudu (jaunas tiesības OI ietvaros netiek piešķirtas kopš 2012.gada).

Kopumā piekrītot Valsts kontroles izdarītajiem secinājumiem par valsts atbalsta politikas efektivitāti, būtiski ir uzsvērt, ka 2020.gadā vērojami uzlabojumi OI uzraudzībā ir iepriekšējo vairāku gadu laikā Ekonomikas ministrijas sistemātiski īstenotā darba rezultāts, kura nozīmīga daļa ir bijusi atbalstu saņemšo elektrostaciju uzraudzības un kontroles stiprināšana. Īstenotie pasākumi ietver gan normatīvās bāzes pilnveidošanu, piemēram, nosakot pienākumu AER ražotājiem iesniegt elektrostaciju principiālā

pieslēguma shēmas, gan politikas izstrādes un uzraudzības funkciju nodalīšanu, kas ir noslēgusies ar OI uzraudzības funkciju nodošanu Būvniecības valsts kontroles birojam (turpmāk - BVKB) no 2020.gada 1.janvāra.

Kopš OI ieviešanas ir īstenoti visaptveroši pasākumi OI izmaksu mazināšanai, tostarp ierobežots valsts atbalsta saņemšanas ilgums, samazināts OI komponentes apmērs, kā arī atbalsts AS "Latvenergo" Rīgas TEC-1 un Rīgas TEC-2 stacijām. Viens no virzieniem, kurā esam strādājuši, ir elektrostaciju pārkompensācijas novēršana. Vienlaikus tiek meklēti risinājumi AER ražošanai pēc atbalsta beigām, ar mērķi panākt, ka enerģijas ieguve no atjaunojamajiem energoresursiem kļūst konkurētspējīga un spēj iekļauties elektroenerģijas tirgū bez tieša valsts finansiāla atbalsta.

Raugoties nākotnē, atbilstoši 2020. gadā Elektroenerģijas tirgus likumā veiktajiem grozījumiem normatīvais regulējums jau ir papildināts ar siltumenerģijas lietderīgas izmantošanas prasībām koģenerācijas stacijām, kurināmā izejvielu prasībām biogāzes stacijām u.c. nosacījumiem ar OI izmaksas samazinošu ietekmi.

Vērtējot Valsts kontroles izdarītos secinājumus, jānorāda, ka Ekonomikas ministrijas veiktie pasākumi OI sistēmas sakārtošanai nav bijuši vērīgi vienīgi uz esošā atbalsta mehānisma pārskatīšanu un ierobežošanu. Lai arī galvenā uzmanība iepriekšējo gadu laikā tika veltīta esošās sistēmas trūkumu un to negatīvās ietekmes mazināšanai, vienlaikus ir īstenota arī virkne iniciatīvu AER plašākai veicināšanai ārpus OI sistēmas. Piemēram, ir apzināti administratīvie šķēršļi AER ražošanai un uzsākts darbs to mazināšanai, izstrādāti un ieviesti pasākumi AER pašpatēriņa veicināšanai, kā arī AER izmantošanas veicināšanai transporta jomā. Jauni rīcības virzieni AER ražošanas attīstīšanai ilgtermiņa perspektīvā tiek piedāvāti 2020. gada 4. februārī Ministru kabinetā apstiprinātajā Nacionālajā enerģētikas un klimata plānā 2021.-2030. gadam. Jāņem vērā, ka, ieviešot fundamentāli jaunu atbalsta mehānismu, kas aizstātu OI, valstij saglabātos saistības pret tiem komersantiem, kas atbalstu saņem līdzšinējā atbalsta mehānisma ietvaros. Tādējādi jaunas atbalsta sistēmas ieviešanas gadījumā valstij būtu jāuztur divas sistēmas, kuru finansēšanai, iespējams, caur elektroenerģijas lietotāju maksājumiem, būtu jānovirza papildu līdzekļi. Tāpat jaunas sistēmas gadījumā būtu jānodrošina tās pieejamība visiem komersantiem, kuri izpildītu kvalifikācijas kritērijus.

Latvijā īstenotās AER atbalsta sistēmas izmaksu un to samērīguma kontekstā jāņem vērā, ka spēkā esošais atbalsta mehānisms tika saskaņots ar Eiropas Komisiju, kas savā 2017. gada 24. aprīļa lēmumā par valsts atbalstu SA.43140 secināja, ka OI mehānisms ir samērīgs un atbilst pamatnostādņiem par valsts atbalstu vides aizsardzībai. Atbilstoši minētajam Eiropas Komisijas lēmumam Latvijas normatīvajos aktos komersantiem tika noteikta kopējo kapitālieguldījumu iekšējās peļņas normas likme 9% apmērā, kuru pārsniedzot, komersanta nākotnes atbalstam tiek piemērots elektroenerģijas iepirkuma cenu samazinošs koeficients. Līdz ar to tika ieviests mehānisms, lai novērstu risku, ka atbalstu saņemšie elektrostaciju projekti tiek pārkompensēti.

Analizējot atbalsta efektivitāti, būtiski ir uzsvērt, ka atbalsta sistēma ietver ne tikai atbalstu AER, bet arī atbalstu augstas efektivitātes koģenerācijai. Vērtējot atbalsta efektivitāti, jāņem vērā, ka katram no šiem atbalsta veidiem ir atšķirīgs mērķis un līdz ar to arī sasniegtie rezultāti.

Fundamentāls trūkums OI uzraudzībā jau no atbalsta sistēmas sākumposma bija atsevišķas uzraugošās institūcijas neesamība. Kopš OI ieviešanas ilgākā laika periodā - līdz brīdim, kad enerģētikas politikas īstenošanas funkcijas tika nodotas BVKB, OI uzraudzību īstenoja Ekonomikas ministrija atbilstoši pieejamajiem resursiem. Uzraudzības funkcijas daļēji pildīja arī Būvniecības, enerģētikas un mājokļu valsts aģentūra, kuru likvidēja 2010. gadā. Arī MK noteikumu līmenī uzraudzības un kontroles aspekti bija regulēti vispārēji. Kontroles funkcijas Ekonomikas ministrija veica kopējās enerģētikas politikas īstenošanas ietvaros, neizdalot to kā atsevišķu prioritāti. Ekonomikas ministrija bija tā institūcija, kas

sākotnēji norādīja uz to, ka esošais OI mehānisms nedarbojas optimāli, vienlaikus ierosinot tajā veikt principiālas izmaiņas, tostarp kāpinot uzraugošās institūcijas kapacitāti.

Par revīzijas ieteikumiem un to ieviešanu

Revīzijas ziņojums būs būtisks papildinājums valsts atbalsta politikas izvērtēšanas instrumentu klāstā un ļaus sekmīgāk novērst līdzšinējās sistēmas nepilnības, tādējādi nodrošinot, ka AER atbalsta politika Latvijā tiek īstenota efektīvi, ilgtspējīgi un līdzsvarojot dažādos tautsaimniecības mērķus enerģētikas jomā. Daļu no rekomendācijām Ekonomikas ministrija ir uzsākusi ieviest jau revīzijas laikā; turpināsim darbu pie pārējo ieteikumu savlaicīgas īstenošanas. Īpašu uzmanību pievērsīsim atjaunojamās enerģijas ražošanas ilgtspējai un tādas atjaunojamās enerģijas politikas īstenošanai, kas veicinātu šī enerģijas veida attīstību ārpus valsts atbalsta sistēmas, piemēram, tiesību aktu izstrādes procesā vērtējot tehnoloģiju neitralitātes aspektus. Tāpat strādāsim pie starpnozaru politiku saskaņotības nacionālajā līmenī un ES fondu finansējuma izlietojuma ciešas sasaistes ar Nacionālajā enerģētikas un klimata plānā 2021.-2030. gadam apstiprinātajiem sasniedzamajiem mērķiem. Pastāvīgi vērtēsim atjaunojamās enerģijas politikas iniciatīvu ietekmi uz Latvijas uzņēmumu konkurētspēju, īpaši energoietilpīgo apstrādes uzņēmumu starptautisko konkurētspēju, nepieciešamības gadījumā pielāgojot atbalsta saņemšanas kritērijus. Turpināsim iesākt darbu pie OI uzraudzības jautājumiem, tostarp nepamatoti izmaksātā valsts atbalsta atgūšanas.

Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes

Revīzijas mērķis

Gūt pārliecību, ka Ekonomikas ministrija ir nodrošinājusi mērķtiecīgu atjaunojamās enerģijas politikas īstenošanu un atjaunojamās enerģijas atbalsta pasākumu īstenošanas uzraudzību, tādējādi sekmējot OIK līdzekļu atbilstošu izlietojumu un Latvijas uzņemto atjaunojamās enerģijas izmantošanas mērķu sasniegšanu. Revīzijas mērķis ir arī pārliecināties, ka, veidojot atjaunojamās enerģijas politiku, ir ņemtas vērā sabiedrības intereses un radīti nosacījumi konkurētspējīgas tautsaimniecības attīstībai.

Juridiskais pamatojums

Apvienotā (atbilstības/lietderības) revīzija "Vai Latvijā tiek īstenota mērķtiecīga atjaunojamās enerģijas politika?" ir veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles 2019.gada darba plānu un Pirmā revīzijas departamenta 2019.gada 16.maija revīzijas grafiku Nr.2.4.1-17/2019.

Revīziju veica revīzijas grupas vadītājs vecākais valsts revidents Egīls Vidžups, vecākās valsts revidentes Elita Staļģe un Laila Kikuste un valsts revidentes Alda Smoļenska, Linda Kļava, Karina Baranovska (līdz 2020.gada 30.septembrim), Mārīte Cietvīra un Kristiāna Tauvēna.

Revidentu un revidējamās vienības atbildība

Valsts kontroles revidenti ir atbildīgi par revīzijas ziņojuma sniegšanu, kas pamatojas uz revīzijas laikā gūtiem atbilstošiem, pietiekamiem un ticamiem revīzijas pierādījumiem.

Ekonomikas ministrija un BVKB ir atbildīgi par normatīvo aktu ievērošanu un revidentiem sniegtās informācijas patiesumu.

Revīzijas apjoms un ierobežojums

Revīzija ir veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem revīzijas standartiem. Revīzija plānota un veikta tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par revīzijas apjomā iekļauto revidējamo vienību – Ekonomikas ministrijas un BVKB – veiktajiem pasākumiem, lai nodrošinātu AER enerģētikas politikas plānošanu un īstenošanu, kā arī ar to saistīto atbalsta pasākumu – OI mehānisma, atbalsta energoietilpīgajām nozarēm un Ekonomikas ministrijas pārraudzībā esošo ES fondu pasākumu – ieviešanu un uzraudzību.

Revīzija veikta par laika posmu no 2011.gada 1.janvāra līdz 2019.gada 31.decembrim.

Revīzijas apjomā iekļauti:

- Ekonomikas ministrija kā vadošā iestāde enerģētikas nozarē, kura izstrādā enerģētikas politiku, organizē un koordinē enerģētikas politikas īstenošanu;

- Būvniecības valsts kontroles birojs, kurš kopš 2020.gada 1.janvāra nodrošina OI atbalsta saņēmēju uzraudzību un kontroli (tikai attiecībā uz elektrostaciju elektroenerģijas pašpatēriņa kontroles pasākumu īstenošanas organizēšanu);
- izlases veidā atlasītie astoņi komersanti, kas revidējamā laika posmā ir saņēmuši atbalstu OI ietvaros.

Veidojot astoņu komersantu izlasi OI atbalsta saņēmēju pašpatēriņa principa ievērošanas pārbaudei, revidenti atlasīja tos komersantus, kas ieguva augstāko riska novērtējumu katrā no trim elektrostaciju grupām: elektrostacijas ar vienu pieslēgumu pie sadales tīkla operatora, elektrostacijas ar vismaz divām pieslēguma vietām pie sadales tīkla operatora un elektrostacijas, kas 2019.gadā ir pieprasījušas sadales tīkla operatoram palielināt esošā pieslēguma jaudu. Komersantu riska novērtējums tika veikts, pamatojoties uz sadarbībā ar Būvniecības valsts kontroles biroju izstrādātajiem kritērijiem.

Revīzijas ierobežojumi:

- vērtējot AER enerģētikas politikas īstenošanu, netika vērtēti Zemkopības ministrijas, Satiksmes ministrijas un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas veiktie pasākumi, kas veicina AER nozares attīstību;
- ņemot vērā būtiskās izmaiņas OI atbalsta sistēmas nosacījumos, kas tika veiktas 2020.gada sākumā, Latvijas Republikas Saeimai pieņemot grozījumus Elektroenerģijas tirgus likumā, revīzijā netika visaptveroši vērtēta OI atbalsta saņēmēju uzraudzības sistēma, bet gan tikai tās uzraudzības komponentes, kas saistītas ar elektroenerģijas ražotāju Elektroenerģijas tirgus likumā noteiktā pašpatēriņa principa ievērošanas kontroli;
- ņemot vērā citu institūciju iepriekš veiktās pārbaudes OI atļauju izsniegšanas jomā un publiski pieejamo informāciju par konstatētajiem pārkāpumiem OI atļauju izsniegšanas procesā, revīzijā netika atkārtoti pārbaudīta OI atļauju izsniegšana.

Vērtēšanas kritēriji

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts / sasniegts daļēji
1. Vai Latvijā ir izstrādāta ilgtermiņā efektīva un ekonomiski pamatota AER enerģētikas politika, kas nerada pārmērīgu slogu sabiedrībai un valsts budžetam?		
1.1. Vai Ekonomikas ministrija nodrošināja tāda AER attīstības atbalsta mehānisma ieviešanu, kas nodrošina AER mērķu sasniegšanu un respektē sabiedrības intereses – elektroenerģijas pieejamību par ekonomiski pamatotu cenu?	Ekonomikas ministrija ir nodrošinājusi AER atbalsta pasākumu alternatīvu izvērtēšanu un noteikusi ekonomiski pamatotu AER tehnoloģiju finanšu atbalsta apjomu, kas ir salīdzināms ar Igaunijā un Lietuvā sniegto finanšu atbalstu AER elektroenerģijas ražotājiem.	⊗ Kritērijs nav sasniegts. Ekonomikas ministrija, ieviešot OI atbalstu 2009.gadā, nebija nodrošinājusi AER atbalsta pasākumu alternatīvu izvērtēšanu un bija pieļāvusi ekonomiski nepamatotu atbalsta sniegšanu AER elektroenerģijas ražotājiem. Igaunijā sniegtais finansiālais atbalsts AER elektrostacijām bijis efektīvāks nekā Latvijā, jo Igaunijā sniegtais atbalsts AER elektrostacijām par vienu saražoto kilovatstundu ir divas reizes mazāks nekā Latvijā, lai gan saražotais AER elektroenerģijas apjoms Igaunijā bija gandrīz divas reizes lielāks nekā Latvijā. Lietuva ir mērķtiecīgāk veicinājusi vēja elektrostaciju attīstību. Līdz ar to laika posmā no 2011. līdz 2019.gadam Lietuvā vēja elektrostaciju jauda ir pieaugusi par 332 MW, savukārt Latvijā – par 42 MW. Turklāt jau 2019.gadā Lietuvā vēja elektrostacijas bijušas gatavas pārdot OI ietvaros elektroenerģiju bez piemaksas pie tirgus cenas.
	AER definētie mērķi ir sasniegti ar iespējami mazāko nepieciešamo finanšu atbalsta apjomu elektroenerģijas ražotājiem.	⊗ Kritērijs nav sasniegts. Lai gan Eiropas Komisija ir atzinīgi novērtējusi Latvijas sasniegto AER īpatsvara enerģijas patēriņa bilanci palielināšanā, tomēr vienlaikus norāda, ka izveidotā atbalsta shēma ir izrādījusies dārga. Tāpat Ekonomikas ministrija 2018.gada informatīvajā ziņojumā ir norādījusi, ka Latvijā ir viens no lielākajiem atbalstiem enerģētikas nozarei, kamēr kopumā ekonomiskajā attīstībā Latvija ir vien 65% līmenī no ES vidējā rādītāja (IKP pēc PPS uz vienu iedzīvotāju). No 2011.gada līdz 2019.gadam 80% no kopējā atbalsta OI ietvaros tika sniegti koģenerācijas stacijām, maksājot par katru elektroenerģijas kilovatstundu divreiz lielāku atbalstu, nekā šāda tipa stacijām maksā Igaunijā. Savukārt vēja elektrostacijām sniegtais atbalsts bija vien 8%, lai gan vēja enerģija ir lētākā uzstādītā elektroenerģiju ražojošā tehnoloģija ES dalībvalstīs.
	OI atbalsta ietekmē izveidotā AER elektroenerģijas ražošanas tehnoloģiju	⊗ Kritērijs nav sasniegts. Sākotnēji noteiktā AER elektroenerģijas ražošanas tehnoloģiju struktūra tā arī netika nodrošināta, un kopš 2011.gada tehnoloģiju struktūra nav būtiski mainījusies. To

struktūra ir ekonomiski pamatota un atbilst sabiedrības interesēm.

lielā mērā noteica līdz 2012.gadam pieņemtie lēmumi par tiesību piešķiršanu pārdot saražoto AER elektroenerģiju OI ietvaros, 80% no visa atbalsta piešķirot koģenerācijas stacijām. Veicot situācijas modelēšanu – kā mainītos OI ietvaros samaksātais atbalsts, ja Latvijā vēja elektrostacijas un koģenerācijas stacijas attīstītos līdzīgi kā Lietuvā –, revidenti aplēsa, ka tikai 2019.gadā visu elektroenerģijas lietotāju samaksātā OIK elektroenerģijas ražotāju atbalstam būtu par 25 milj. *euro* mazāka.

Ekonomikas ministrija AER politikas plānošanā ir nodrošinājusi attīstības plānošanas pamatprincipu³³⁰ ievērošanu, t.sk., finansiālo iespēju principa ievērošanu.

⊙ **Kritērijs sasniegts daļēji.** Ekonomikas ministrijas pieeja AER politikas plānošanā tikai daļēji nodrošina politikas veidošanas pamatprincipu ievērošanu. Ekonomikas ministrija savā darbā nav ievērojusi šādus attīstības plānošanas pamatprincipus: ilgtspējīgas attīstības principu, finansiālo iespēju principu, interešu saskaņotības principu.

1.2. Vai Ekonomikas ministrijas īstenotā AER enerģētikas politika sekmē atjaunojamās enerģētikas efektīvu attīstību ilgtermiņā?

Ekonomikas ministrija enerģētikas politikas plānošanas dokumentos ir definējusi atjaunojamās enerģētikas mērķu sasniegšanai nepieciešamos atbalsta pasākumus, to īstenošanai nepieciešamo finansējumu un tā avotus.

⊙ **Kritērijs sasniegts daļēji.** No 2011.gada līdz 2019.gadam atbalsts tika sniegts divos veidos: OI sistēmas ietvaros un ar mērķdotāciju investīcijām (izmantojot šim nolūkam Eiropas Savienības struktūrfondu līdzekļus). Enerģētikas politikas plānošanas dokumentos tika identificēti AER mērķu sasniegšanai veicamie pasākumi un to īstenošanas finansējuma avots, tomēr tie lielākoties ir bijuši saistīti ar politikas veidošanas procesu (normatīvo aktu vai dažāda veida ziņojumu izstrāde) un Ekonomikas ministrijas veiktās darbības AER enerģētikas politikas īstenošanā no 2011.gada līdz 2019.gadam lielākoties bija vērstas uz OI atbalsta mehānisma negatīvās ietekmes ierobežošanu, nevis aktīvu AER nozares attīstības veicināšanu.

AER elektrostacijas, pārtraucot tām OI atbalsta sniegšanu, turpina ražot elektroenerģiju, izmantojot AER.

⊗ **Kritērijs nav sasniegts.** No 2011.gada līdz 2019.gadam tikai 12% no 26 AER elektrostacijām, kas zaudēja OI atbalstu, turpināja pārdot elektroenerģiju par brīvā tirgus cenu. Savukārt no visām revīzijas izlasē iekļautajām stacijām (kopā 49), kas plānoja uzsākt elektroenerģijas ražošanu ar OI atbalstu, zaudējot tiesības pārdot elektroenerģiju OI ietvaros, tikai divas elektrostacijas uzsāka darbu un nodrošināja elektroenerģijas pārdošanu par tirgus cenu. No 2011.gada līdz 2019.gadam OI ietvaros izmaksātais atbalsts virs tirgus cenas 18 milj. *euro* 22 AER elektrostacijām, kuras, zaudējot tiesības pārdot

			elektroenerģiju OI ietvaros, neturpināja elektroenerģijas ražošanu.
1.3. Vai Ekonomikas ministrija nodrošināja efektīvu 2014.–2020.gada ES fondu plānošanas perioda līdzekļu izlietojumu AER enerģētikas atbalstam?	2014.–2020.gada ES fondu darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" prioritārā virziena "Pāreja uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisijas līmeni visās nozarēs" specifisko atbalsta mērķu ³³¹ projektu īstenošanas noteikumos definētie rādītāji atbilst intervences loģikai ³³² un tiek mērīti.	⊗	Kritērijs nav sasniegts. Lai gan Ekonomikas ministrija nodrošina iznākuma un rezultāta rādītāju mērīšanu, iznākuma rādītāji ir noteikti pārāk piesardzīgi, un nav ievērota plānoto rādītāju sasaiste ar pieejamo finansējumu – par to liecina būtiska plānoto rādītāju pārsniegšana. Turklāt iznākuma rādītāju izpildes ietekme uz rezultāta rādītājiem ir nebūtiska, tāpēc nav iespējams novērtēt ES fondu pasākumu ietvaros veiktās intervences ietekmi.
	Ir paredzams, ka definētie specifisko atbalsta mērķu rādītāji, kas mēra plānoto finanšu ieguldījumu ietekmi uz AER īpatsvara pieaugumu, tiks sasniegti līdz 2023.gada 31.decembrim.	⊗	Kritērijs sasniegts daļēji. Ņemot vērā iznākuma rādītāju un finanšu rādītāju izpildes dinamiku līdz 2019.gada beigām, revidentu ieskatā ir paredzams, ka izvērtēto specifisko atbalsta mērķu iznākuma rādītāji līdz 2023.gada 31.decembrim tiks sasniegti. Tomēr, rezultāta rādītāju izpildes dinamika norāda uz rezultāta rādītāju nesasniegšanas risku. Turklāt iznākuma rādītāju ietekme uz rezultāta rādītāju sasniegšanu ir nebūtiska un pastāv risks, ka rezultāta rādītāju sasniegšana var nebūt saistīta ar izvērtēto atbalsta pasākumu intervenci.
1.4. Vai līdzšinējais atbalsta mehānisms energoietilpīgo nozaru atbalstam ir sekmējis šo nozaru konkurētspējas saglabāšanos?	Apstiprinātie kvalifikācijas kritēriji ³³³ ir izpildāmi visu atbalstāmo nozaru komersantiem un ir atbilstoši atbalstāmo nozaru darbības specifikai.	⊗	Kritērijs nav sasniegts. 62% no visas atbalsta summas saņēma vienas apstrādes rūpniecības nozares komersanti, kas darbojas salīdzinoši zemas pievienotās vērtības produkcijas segmentā, turklāt gandrīz 70% no visa 30 komersantiem izmaksātā atbalsta ir saņēmuši vien pieci komersanti. Atbalsta pasākums nav pieejams komersantiem, kuri strādā atbalstāmajās nozarēs, bet kuru izmaksu struktūra neatbilst augstajam elektroenerģijas izmaksu intensitātes kritērijam, jo komersanti ražo augstas pievienotās vērtības produkciju.
2. Vai Ekonomikas ministrijas veiktās izmaiņas OI atbalsta saņēmēju kontroles stiprināšanā nodrošina iespēju savlaicīgi konstatēt elektrostaciju pašpatēriņa datu nekorektu norādīšanu un Ekonomikas ministrija nodrošina iepriekš nepamatoti izmaksātā atbalsta atgūšanu?			
2.1. Vai Ekonomikas	Balstoties uz ārējo	⊗	Kritērijs sasniegts daļēji. BVKB ir izstrādāta

ministrijas veiktās izmaiņas OI mehānisma atbalsta saņēmēju kontroles stiprināšanā sniedz BVKB iespēju savlaicīgi konstatēt elektrostaciju pašpatēriņa datu nekorektu norādīšanu?	normatīvo aktu prasībām, BVKB ir izstrādāta iekšējā OI uzraudzības organizēšanas kārtība, kas paredz elektrostaciju pašpatēriņa datu pārbaudes.	iekšējā OI uzraudzības organizēšanas kārtība, kas paredz elektrostaciju pašpatēriņa datu pārbaudes un riska izvērtējumā balstītu pārbaužu veikšanu, tomēr tajā ir jāveic pilnveidojumi, lai uzlabotu risku izvērtēšanas algoritmu.
	BVKB ir izveidota kontroles grupa, lai pārbaudītu elektrostaciju darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām, un tā veic klātienēs pārbaudes saskaņā ar risku novērtējumā balstīto pārbaužu plānu.	✔ Kritērijs ir sasniegts. BVKB ir izveidota kontroles grupa, un tā veic klātienēs pārbaudes saskaņā ar BVKB apstiprinātu pārbaužu plānu.
2.2. Vai Ekonomikas ministrija un BVKB izvērtē iepriekš sniegtā atbalsta pamatotību gadījumos, kad elektrostaciju darbības pārskatu pārbaudēs tiek konstatēti elektroenerģijas uzskaites pārkāpumi, un nodrošina nepamatoti izmaksātā OI atbalsta atgūšanu?	Pēc Ekonomikas ministrijas vai BVKB ierosinājuma ir uzsākti nepamatoti izmaksātā OI atbalsta piedziņas procesi.	✔ Kritērijs sasniegts daļēji. Lai gan Ekonomikas ministrija, pārstāvēt Latvijas valsti, sešos kriminālprocesos ir atzīta par cietušo pusi, tikai divos gadījumos Ekonomikas ministrija pati ir vērsusies Valsts policijā ar iesniegumu par iespējamās komersantu pretlikumīgās darbības izvērtēšanu, kā arī tikai vienā kriminālprocesā Ekonomikas ministrija ir iesniegusi kaitējuma kompensācijas pieteikumu. Turklāt revidenti konstatēja, ka Ekonomikas ministrijas amatpersonas nav pēc būtības izvērtējušas komersantu iesniegtos pārskatus par elektrostaciju darbību 2018.gadā, tai skaitā nav nodrošinājušas elektrostaciju elektroenerģijas izlietojuma atbilstības normatīvajiem aktiem izvērtēšanu, un struktūrvienības vadības līmenī netika nodrošināta departamenta reglamentā noteikto funkciju izpildes kontrole. Tādējādi Ekonomikas ministrijas amatpersonu rīcības dēļ savlaicīgi nav konstatēta normatīvajiem aktiem, iespējams, neatbilstoša elektroenerģijas apjoma pārdošana OI ietvaros, komersantiem sniedzot atbalstu lielākā apjomā, nekā nosaka normatīvie akti, kā rezultātā elektroenerģijas lietotājiem pieaug OIK izmaksas. BVKB 2020.gadā vienā gadījumā ir lūdzis Valsts policijai izvērtēt komersanta rīcību, pārskatā par darbību 2019.gadā sniedzot nekorektu informāciju par elektrostacijas pašpatēriņa datiem, kā arī 10 gadījumos, atceļot OI tiesības, ir noteicis komersantiem pienākumu atmaksāt nepamatoti

Vai "ZAĻĀS" ELEKTROENERĢIJAS ATBALSTS IR PĀRDOMĀTS?

izmaksāto valsts atbalstu, par periodu kopš brīdinājuma saņemšanas vai kopš kārtējā gada pārskata iesniegšanas termiņa (2020.gada 1.marts).

Revīzijas metodes

Revīzijā izmantotas šādas galvenās metodes:

- analizēti Eiropas Savienības AER politikas plānošanas dokumenti un tajos paredzētie mērķi Eiropas Savienības dalībvalstīm;
- analizēti enerģētikas politikas attīstības un plānošanas dokumenti, tajos noteiktie AER enerģētikas attīstības mērķi un mērķu sasniegšanai plānotie pasākumi;
- analizētas ārējo normatīvo aktu prasības un to izmaiņas;
- vērtētas Ekonomikas ministrijas darbības OI atbalsta saņēmēju kontroles nodrošināšanā pašpatēriņa principa ievērošanas jomā;
- vērtēta Būvniecības valsts kontroles biroja OI atbalsta saņēmēju uzraudzības un kontroles kārtība un tajā paredzēto darbību izpilde pašpatēriņa principa kontroles jomā;
- analizēti izlasē iekļauto komersantu, kas saņēma OI atbalstu, pārskati par elektrostaciju darbību 2018. un 2019.gadā;
- analizēti izlasē iekļauto komersantu, kas saņēma atbalstu energoietilpīgo nozaru atbalsta pasākuma ietvaros, finanšu pārskati un iesniegumi atbalsta saņemšanai;
- analizēti AS "Sadales tīkls" sniegtie dati par izlasē iekļauto elektrostaciju, kas saņēma OI atbalstu, sadales tīkla operatora tīklā nodotās un no tīkla saņemtās elektroenerģijas apjomu stundu griezumā;
- sadarbībā ar Lietuvas un Igaunijas augstākajām revīzijas iestādēm apzināta AER elektroenerģijas ražošanas atbalsta sistēma Lietuvā un Igaunijā;
- analizēti energoietilpīgo nozaru komersantu viedokļu aptaujas rezultāti;
- veiktas intervijas ar AER nozares nevalstiskajām organizācijām – Latvijas Atjaunojamo energoresursu federāciju un Vēja enerģijas asociāciju;
- veiktas intervijas ar Ekonomikas ministrijas un Būvniecības valsts kontroles biroja atbildīgajām personām;
- specifisku elektrostaciju darbības izvērtējumu veikšanai piesaistīti eksperti elektroenerģētikas jomā.

Sektora vadītāja

L.Reine

Departamenta direktore

I.Kalvāne

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI
PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Termini un skaidrojumi

Saīsinājums/termins	Skaidrojums
“Eiropa 2020” stratēģija	Eiropas Savienības stratēģija “Eiropa 2020”
AS	akciju sabiedrība
AER	atjaunojamie energoresursi
BVKB	Būvniecības valsts kontroles birojs
BVKB kārtība	BVKB iekšējie noteikumi “Kārtība, kādā Būvniecības valsts kontroles birojs plāno, organizē un īsteno elektroenerģijas ražotāju darbības uzraudzību un kontroli”
Direktīva 2012/27/ES	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/27/ES (25.10.2012.) par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK
EK Pamatnostādnes	Eiropas Komisijas Pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai 2014.–2020.gadam (ES OV C/200, 28.06.2014.)
ES	Eiropas Savienība
ETL	Elektroenerģijas tirgus likums
Latvijas NRP	Latvijas nacionālā reformu programma „Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai
MK noteikumi Nr.221	Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumi Nr.221 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā”
MK noteikumi Nr.262	Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumi Nr.262 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību”
MK noteikumi Nr.395	Ministru kabineta 2015.gada 14.jūlija noteikumi Nr.395 “Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam”
NEKP2030	Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030.gadam
OI	obligātais iepirkums

OIK	obligātā iepirkuma komponente
Pamatnostādnes 2007–2016	Enerģētikas attīstības pamatnostādnes 2007.–2016. gadam
Pamatnostādnes 2016–2020	Enerģētikas attīstības pamatnostādnes 2016.–2020.gadam
SAM 4.1.1.	Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 4.1.1.specifiskais atbalsta mērķis "Veicināt efektīvu energoresursu izmantošanu, enerģijas patēriņa samazināšanu un pāreju uz AER apstrādes rūpniecības nozarē"
SAM 4.3.1.	Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 4.3.1.specifiskais atbalsta mērķis "Veicināt energoefektivitāti un vietējo AER izmantošanu centralizētajā siltumapgādē"
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SPRK	Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija

1.pielikums. OI atbalsta normatīvā regulējuma izveides pamatojuma izvērtējums

Normatīvais akts	Informācija	Vai ir OI ietvaros sniedzamā atbalsta ietekmes izvērtējums, tai skaitā ekonomiskais pamatojums?
<i>Elektroenerģijas tirgus likums</i>		
Likumprojekta "Elektroenerģijas tirgus likums" anotācija	Likumprojekts paredz noteikt elektroenerģijas tirgus atvēršanas tiesisko reglamentāciju un ir izstrādāts atbilstoši direktīvai 2003/54/EC par elektroenerģijas iekšējā tirgus kopīgiem noteikumiem.	Aprakstošs pamatojums.
2013.gada 6.novembra likumprojekta "Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)	T.sk. par elektroenerģijas tirgus atvēršanu.	Aprakstošs pamatojums veiktajām izmaiņām.
2014.gada 17.decembra likumprojekta "Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)	T.sk. par atbalsta termiņa ierobežojumu, atsauce uz starptautisko pieredzi un pētījumiem.	Aprakstošs pamatojums veiktajām izmaiņām.
<i>MK262 Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību</i>		
MK noteikumu Nr.262 sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)	Noteikumu projekts saglabā cenas noteikšanas kārtību elektroenerģijai, kas ražota, izmantojot atjaunojamos energoresursus, kā arī nosacījumus obligātā iepirkuma īstenošanas un uzraudzības kārtībai.	Aprakstošs pamatojums.
Ministru kabineta 2011.gada 17.maija noteikumu Nr.365 "Grozījums Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību""	Ministrija konkursus par tiesību iegūšanu pārdot biomasas, biogāzes, saules vai vēja elektrostacijās saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros neorganizē, un ražotājs nevar kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma	Aprakstošs pamatojums veiktajām izmaiņām. Nav mainītas cenas.

sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)	ietvaros un tiesību iegūšanai saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu.	
Ministru kabineta 2012.gada 28.augusta noteikumu Nr.606 "Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)	Noteikumu projektā paredzēts precizēt 3.4.apakšpunktu, paredzot, ka uz noteikto elektroenerģijas iepirkumu cenu var pretendēt tikai mazas jaudas vēja ģeneratori (decentralizētā ražošana).	Aprakstošs pamatojums veiktajām izmaiņām. Nav mainītas cenas.
Ministru kabineta 2014.gada 22.aprīļa noteikumu Nr.209 "Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija);	Atsauces uz SIA "EKODOMA" 2013.gadā veikto pētījumu, kur secināts, ka OIK formulu pamatotības izvērtējums rāda, ka esošā atbalsta piesaiste dabasgāzes cenai biomasas un biogāzes koģenerācijas stacijām nav pamatota. Lai nodrošinātu obligātā iepirkuma izmaksu nepalielināšanos neprognozējamā dabasgāzes tirdzniecības tarifa pieauguma dēļ, ar noteikumu projektu paredzēts ierobežot obligātā iepirkuma cenas noteikšanas formulās iekļautās komponentes.	Jā, atsauce uz pētījumu. Aprakstošs pamatojums veiktajām izmaiņām.
Ministru kabineta 2015.gada 15.decembra noteikumu Nr.742 "Grozījums Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)	Noteikumu projekts paredz īslaicīgi, līdz 2020.gadam, pagarināt termiņu, kad elektroenerģijas ražotāji nevar saņemt jaunas tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros vai iegūt tiesības saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu.	Aprakstošs pamatojums veiktajām izmaiņām. Nav mainītas cenas.
Ministru kabineta 2016.gada 5.jūlija noteikumu Nr.444 "Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)	Precizē cenu formulas. Atsauces uz SIA "EKODOMA" 2013.gadā veikto pētījumu "Elektroenerģijas, kas ražota no atjaunojamiem energoresursiem un koģenerācijā, atbalsta izvērtējums un priekšlikumi atbalsta uzlabošanai", kur secināts, ka elektroenerģijas obligātā iepirkuma cenu formulu pamatotības izvērtējums rāda, ka esošā atbalsta piesaiste dabasgāzes cenai atjaunojamos energoresursus izmantojošām elektrostacijām un biomasas un biogāzes koģenerācijas stacijām nav pamatota.	Jā, atsauce uz pētījumu. Detalizēti aprakstošs pamatojums veiktajām izmaiņām.
<i>MK221 Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā</i>		

MK noteikumu Nr.221 projekta paskaidrojuma raksts	Atbilstoši Eiropas Komisijas lēmumam (21.12.2006.), kas nosaka harmonizētas lietderības koeficientu atsaucē vērtības atsevišķi elektroenerģijas un siltuma ražošanai, piemēram, izstrādāts noteikumu 1.pielikums "Lietderības koeficienti", kur noteiktas harmonizētas lietderības koeficientu atsaucē vērtības, kas koriģētas atbilstoši Latvijas klimatiskajiem apstākļiem.	Aprakstošs pamatojums veiktajām izmaiņām.
Ministru kabineta 2012.gada 28.augusta noteikumu Nr.604 "Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumos Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)	Atbilstoši Eiropas Komisijas 19.12.2011. lēmumam tika precizēti harmonizētie lietderības koeficienti ar klimata korekciju atsevišķai elektroenerģijas ražošanai.	Aprakstošs pamatojums veiktajām izmaiņām.
Ministru kabineta 2013.gada 30.jūlija noteikumu Nr.466 "Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumos Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)	Par jaudas komponenti.	Aprakstošs pamatojums veiktajām izmaiņām.
Ministru kabineta 2015.gada 15.decembra noteikumu Nr.741 "Grozījums Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumos Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)	Pagarina termiņu līdz 2020.gadam, kad nevar saņemt jaunas atļaujas.	Aprakstošs pamatojums veiktajām izmaiņām.
Ministru kabineta 2016.gada 5.jūlija noteikumu Nr.443 "Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumos Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)	Skatīta pārkompensācijas riska novēršana (atsauces uz Eiropas Komisijas valsts atbalsta lietām, Eiropas Komisijas vēstuli, Satversmes tiesas lēmumiem), kopējās kapitālieguldījumu iekšējās peļņas normas likme (atsauce uz SIA "Prudentia Energy Markets" vadlīnijām "Metodiskās vadlīnijas par iekšējās peļņas normas aprēķināšanu pārkompensācijas novēršanai komersantiem, kas ir saņēmuši tiesības pārdot elektroenerģiju OI ietvaros vai saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu"), cenas diferencēšanas koeficients (saistīts ar iekšējās peļņas normu) un dabasgāzes tirdzniecības gala tarifa	Jā, atsauce uz pētījumu. Detalizēti aprakstošs pamatojums veiktajām izmaiņām.

fiksēšana elektroenerģijas OI cenu formulās (**atsauce uz SIA "EKODOMA" 2013.gadā veikto pētījumu "Elektroenerģijas, kas ražota no atjaunojamiem energoresursiem un koģenerācijā, atbalsta izvērtējums un priekšlikumi atbalsta uzlabošanai", detalizēti aprakstīts pamatojums un izmaiņu veikšana**).

Nav spēkā / nav vērtēti

Nav vērtēti, jo ārpus revidējamā laika posma.

MK noteikumu Nr.198 sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija), projekta paskaidrojuma raksts. **Spēkā līdz 01.04.2010.**

MK noteikumu Nr.503 projekta paskaidrojuma raksts. **Spēkā līdz 14.03.2009.**

MK noteikumu Nr.921 projekta paskaidrojuma raksts. **Spēkā līdz 18.03.2009.**

Ministru kabineta 2009.gada 26.maija noteikumu Nr.486 "Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 24.februāra noteikumos Nr.198 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). **Spēkā līdz 01.04.2010.**

2.pielikums. Koģenerācijas stacijās neuzskaitītās un lietderīgi neizmantojās siltumenerģijas vērtības aprēķins

Revidenti, pamatojoties uz pieaicināto elektroenerģētikas ekspertu³³⁴ piedāvāto metodiku, veica aprēķinu par biogāzes un biomasas koģenerācijas stacijās neizmantojamo siltumenerģiju 2018. un 2019.gadā. Veiktās darbības:

- aprēķinā tika iekļautas visas biogāzes un biomasas elektrostacijas, kas 2018. un 2019.gadā OI ietvaros bija saņēmušas atbalstu;
- abos aprēķinos izmantota elektrostacijas ģenerējošo jaudu attiecība (uzstādītā elektriskā jauda (MW)/uzstādītā siltuma jauda (MW)) pēc stacijas tehniskiem datiem (atskaitēs norādītā informācija). Šī jaudu attiecība norāda koeficienta $[\alpha]$ lielumu, strādājot koģenerācijas iekārtai ar nominālu noslodzi. Koeficients $[\alpha]$ tiek izmantots, lai aprēķinātu teorētiski saražoto siltumenerģijas apjomu (faktiski saražoto elektroenerģijas apjomu dalot ar koeficientu);
- abos aprēķinos izmantota teorētiskā cena (euro/MWh), kas aprēķināta kā vidējā cena no visās atskaitēs norādītās lietderīgās siltumenerģijas pārdošanas cenās;
- neizmantojās siltumenerģijas aprēķins veikts pēc ekspertīzes ziņojumam "Par elektroenerģijas obligātā iepirkuma sistēmas ietvaros strādājošo elektrostaciju darbības rādītāju un principiālo shēmu atbilstību normatīvajiem aktiem un valsts atbalsta sistēmas mērķiem" pievienotajā pielikumā veiktā aprēķina parauga (pielikums "Apkopojums par pašpatēriņu, lietderīgo siltumu un siltuma un elektroenerģijas aprēķinu", darba lapa "Kopējā Q izstrāde"):
 - aprēķināts teorētiski saražotais siltumenerģijas apjoms (iespējamais siltumenerģijas izstrādes apjoms, kas novērtēts, izmantojot atskaitēs uzrādīto un koeficientu α);
 - aprēķināts siltumenerģijas tehnoloģiskais pašpatēriņš, kas noteikts pēc industrijā vidējiem rādītājiem (biogāzes stacijām 25%, ORC stacijām 0%), teorētiski saražotais siltumenerģijas apjoms reiz procenti;
 - aprēķināti siltumenerģijas zudumi (siltumenerģijas izstrāde pēc α mīnus siltumenerģijas izstrāde pēc atskaitēm), kas pēc būtības ir neuzskaitītā siltumenerģija;
 - aprēķināta neizmantojāmā siltumenerģija pēc atskaitēm (iespējamā siltumenerģijas izstrāde, kas noteikta pēc α , mīnus atskaitēs uzrādītā lietderīgā siltumenerģija un mīnus tehnoloģiskais pašpatēriņš);
- neuzskaitītās siltumenerģijas aprēķins veikts, no teorētiski saražotā siltumenerģijas apjoma atņemot faktiski saražoto siltumenerģijas apjomu;

- pamatojoties uz ekspertu sniegto viedokli – elektroenerģijas/siltumenerģijas attiecība α biogāzes stacijās, kuras izmanto iekšdedzes dzinējus, lielumi lielāki par 1–1,1 nav sastopami³³⁵, līdz ar to gadījumos, kad α biogāzes stacijām pārsniedza lielumu "1,1", aprēķinos tika izmantots lielums "1,1" (2018.gadā no 50 gadījumiem precizēts α tika deviņos gadījumos, un 2019.gadā no 50 gadījumiem precizēts α 12 gadījumos, jo trim stacijām pēc atskaitēm mainījusies uzstādītā siltumjauda).

Koģenerācijas stacijās neizmantotā siltumenerģija pēc revidentu aprēķiniem 2018. un 2019.gadā.

Stacijas veids	MK noteikumi, atbilstoši kuriem tika piešķirtas tiesības pārdot elektrostacijā saražoto elektroenerģiju OI ietvaros	Staciju skaits	Revidentu aprēķins			
			2018.gads		2019.gads	
			Neizmantotā siltumenerģija, MWh	Neizmantotā siltumenerģija, euro	Neizmantotā siltumenerģija, MWh	Neizmantotā siltumenerģija, euro
Biogāze	MK 221	18	409,59	10 465,92	1 039,80	28 594,75
	MK 262	32	90 596,15	2 314 939,56	101 241,21	2 783 416,29
Biomasa	MK 221	36	94 715,22	2 420 191,23	83 253,75	2 289 499,14
	MK 262	8	145 691,57	3 722 753,83	132 153,98	3 634 267,80
Kopā:		94	331 412,53	8 468 350,53	317 661,73	8 735 777,98
Kopā OI ietvaros izmaksātais atbalsts:			76 771 971 euro		76 343 125 euro	

Pēc revidentu aprēķiniem no biogāzes un biomasas elektrostacijām, kas saņēma atbalstu OI ietvaros, 2018.gadā iespējamais neizmantotais siltumenerģijas apjoms ir 331 GWh ar nosacīto vērtību 8,5 milj. euro, un līdzīga situācija ir vērojama 2019.gadā, kad iespējamais neizmantotais siltumenerģijas apjoms ir 318 GWh ar nosacīto vērtību 8,7 milj. euro. Gan 2018.gadā, gan 2019.gadā vidēji OI ietvaros biogāzes un biomasas elektrostacijām kopā tika izmaksāts atbalsts apmēram 76 milj. euro vērtībā. Lielākais iespējamais neizmantotās siltumenerģijas apjoms ir koģenerācijas stacijām, kuras darbojas atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem³³⁶ par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, tas varētu būt skaidrojams ar to, ka šie noteikumi nenoteica prasību lietderīgi izmantot saražoto siltumenerģiju.

Koģenerācijas stacijās neuzskaitītā siltumenerģija pēc revidentu aprēķiniem 2018. un 2019.gadā.

Stacijas veids	MK noteikumi, atbilstoši kuriem tika piešķirtas tiesības pārdot elektrostacijā saražoto elektroenerģiju OI ietvaros	Staciju skaits	Revidentu aprēķins					
			2018.gads			2019.gads		
			Neuzskaitītā siltumenerģija, MWh	Neuzskaitītā siltumenerģija vidēji uz 1 staciju, MWh	Neuzskaitītā siltumenerģija, euro	Neuzskaitītā siltumenerģija, MWh	Neuzskaitītā siltumenerģija vidēji uz 1 staciju, MWh	Neuzskaitītā siltumenerģija, euro
Biogāze	MK 221	18	7 765,19	431,40	198 418,46	6 654,11	369,67	182 989,76
	MK 262	32	65 754,41	2 054,83	1 680 176,05	62 929,24	1 966,54	1 730 570,01
Biomasa	MK 221	36	94 112,92	2 614,25	2 404 800,88	80 271,95	2 229,78	2 207 498,86
	MK 262	8	80 158,92	10 019,87	2 048 244,18	73 612,45	9 201,56	2 024 360,93
Kopā:		94	247 791,43	-	6 331 639,57	223 467,75	-	6 145 419,57
Kopā OI ietvaros izmaksātais atbalsts:			76 771 971 euro			76 343 125 euro		

Pēc revidentu aprēķiniem no biogāzes un biomasas elektrostacijām, kas saņēma atbalstu OI ietvaros, 2018.gadā iespējamais neuzskaitītās siltumenerģijas apjoms ir 248 GWh ar nosacīto vērtību 6,3 milj. *euro* un 2019.gadā – 223 GWh ar nosacīto vērtību 6,1 milj. *euro*. Gan 2018.gadā, gan 2019.gadā vidēji OI ietvaros biogāzes un biomasas elektrostacijām kopā tika izmaksāts atbalsts apmēram 76 milj. *euro* vērtībā. Lielākais iespējamais neuzskaitītās siltumenerģijas apjoms vidēji uz vienu koģenerācijas staciju ir tām stacijām, kuras darbojas atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem³³⁷ par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus.

3.pielikums. OI ietvaros samaksātā atbalsta modelēšana, AER koģenerācijas stacijās iegūto elektroenerģiju atvērēja elektrostacijās iegūto elektroenerģiju (Lietuvas OI atbalsta sistēmas struktūra)

Revīzijas ietvaros tika veikta situācijas modelēšana – kā mainītos samaksātais OI, ja Latvijā vēja elektrostaciju un koģenerācijas staciju jaudas struktūra OI atbalstītajā AER elektroenerģijas ražošanā attīstītos līdzīgi kā Lietuvā.

Veiktās darbības:

- izmantoti Ekonomikas ministrijas dati par OI ietvaros iepirkto elektrību, samaksāto atbalstu un aprēķināto vidējo piemaksu no 2011.gada līdz 2019.gadam;
- izmantota Lietuvas statistika par faktiski saražotajiem AER elektroenerģijas apjomiem no 2011.gada līdz 2019.gadam (nav pieejama detalizēta informācija par Lietuvā atbalsta ietvaros saražoto elektroenerģiju vēja stacijās);
- aprēķināts saražotās AER elektroenerģijas īpatsvars Lietuvā – koģenerācijas stacijām un vēja elektrostacijām pa gadiem;
- ņemot vērā, ka OI atbalsts netika sniegts jaunu hidroelektrostaciju izbūvei, modelēšanā hidroelektrostaciju saražotais un OI iepirktais elektroenerģijas apjoms ir saglabāts faktiskajā līmenī.

1.tabula

Latvijā maksājamā OIK par AER elektroenerģiju, ja elektroenerģijas ražošanas tehnoloģiju struktūra atbilst Lietuvas AER ražošanas struktūrai

Stacijas veids	2019.gads (situācijas modelēšana)					Laika posmā no 2011. līdz 2019.gadam (situācijas modelēšana)				
	Saražotā elektroenerģija, MWh un %		Samaksātais atbalsts OI ietvaros, euro un %		Vidējā piemaksa, euro/kWh	Saražotā elektroenerģija, MWh un %		Samaksātais atbalsts OI ietvaros, euro un %		Vidējā piemaksa, euro/kWh
Biogāzes stacijas	62 610	7,1	7 959 230	11,9	0,1271	422 112	6,5	53 016 814	10,3	0,1256
Biomases stacijas	153 605	17,4	15 438 101	23,2	0,1005	1 402 289	21,6	144 284 753	27,9	0,1029
Hidroelektrostacijas	58 564	6,6	5 688 684	8,5	0,0971	611 812	9,4	79 611 158	15,4	0,1301
Vēja elektrostacijas	608 013	68,9	37 581 489	56,4	0,0618	4 048 636	62,4	239 372 687	46,4	0,0591
Kopā	882 792	100	66 667 505	100	0,0755	6 484 849	100	516 285 411	100	0,0796
Faktiskā situācija	882 792	-	91 624 462	-	0,1038	6 484 849	-	697 707 412	-	0,1076
Starpība	-	-	24 956 957	-	0,0283	-	-	181 422 001	-	0,0280

Mainoties atbalstīto tehnoloģiju struktūrai atbilstoši Lietuvas situācijai (vēja enerģijas īpatsvars 68,9% un AER koģenerācijas staciju īpatsvars 24,5%), 2019.gadā OI ietvaros elektroenerģijas ražotājiem sniegtais atbalsts būtu par 25 milj. *euro* mazāks nekā pie esošās AER tehnoloģiju struktūras. Savukārt laika posmā no 2011. līdz 2019.gadam OI ietvaros elektroenerģijas ražotājiem sniegtais atbalsts būtu par 181,4 milj. *euro* mazāks. Ņemot vērā, ka OI ietvaros sniegtā atbalsta izmaksas sedz elektroenerģijas galalietotāji proporcionāli elektroenerģijas patēriņam (tā saucamā OIK), nodrošinot AER elektroenerģijas ieguvu, izmantojot lētākas tehnoloģijas, AER OIK būtu iespējams samazināt par 26%.

4.pielikums. OI atbalsta efektivitātes ilgtermiņā novērtējums

Lai novērtētu, vai Ekonomikas ministrijas izvēlētais AER enerģētikas atbalsta mehānisms – OI sistēma – nodrošina ilgtspējīgu AER nozares attīstību un paliekošu OI atbalsta efektu uz AER elektrostaciju saražotās elektroenerģijas īpatsvaru kopējā enerģijas patēriņā, tika pārbaudīts:

- vai AER elektrostacijas, kuras saņēma negatīvu lēmumu, kad jau bija uzsākta elektroenerģijas ražošana, izmantojot AER, turpināja ražot elektroenerģiju;
- vai AER elektrostacijas, kuras saņēma negatīvu lēmumu, pirms tika uzsākta elektroenerģijas ražošana, izmantojot AER, uzsāka un turpina ražot elektroenerģiju.

Veiktās darbības datu analīzē:

- līdz 31.12.2019. Ekonomikas ministrija un kopš 01.01.2020. Būvniecības valsts kontroles birojs reģistrē un uzskaita visus lēmumus, atbilstoši kuriem komersantam piešķirtas tiesības pārdot elektrostacijā saražoto elektroenerģiju OI ietvaros vai tiesības saņemt garantētu maksu par elektrostacijā uzstādīto elektrisko jaudu, tāpat tiek reģistrēti lēmumi, ar kuriem tiek atceltas komersantam piešķirtās tiesības. Ņemot vērā, ka revidējamais laika posms ir no 2011. līdz 2019.gadam un līdz 31.12.2019. reģistrāciju veica Ekonomikas ministrija, revīzijā ir izmantota Ekonomikas ministrijas apkopotā informācija par reģistrētajiem lēmumiem (versija uz 01.05.2020.);
- lai atlasītu tikai tās AER elektrostacijas, kuras saņēmušas negatīvu lēmumu revidējamā laika periodā, no datu masīva tika izslēgtas elektrostacijas, kurās kā kurināmā veids bija norādīts ne AER, kurām beidzies OI atbalsta termiņš, kuras nebija saņēmušas negatīvu lēmumu un kurās notiek tiesvedība un lēmuma darbība ir apturēta. Vienā gadījumā elektrostacija ir likvidēta un tabulā norādītais datums bija uzņēmuma likvidācijas datums, nevis lēmuma datums. Tāpat Būvniecības valsts kontroles birojs 16.06.2020. sniedza³³⁸ papildu informāciju un skaidrojumus par septiņiem nepilnīgiem ierakstiem. Tā kā, mainoties Ministru kabineta noteikumiem, vienai un tai pašai elektrostacijai sākotnēji piešķirtais lēmums tika anulēts un ar to pašu datuma tika izdots jauns lēmums un katrs šāds gadījums ir atspoguļots kā jauns ieraksts tabulā, šādos gadījumos izlasē tika atstāts ieraksts ar pēdējo lēmuma datumu;
- pēc tam dati tika sadalīti divās kopās: AER elektrostacijas, kuras saņēma negatīvu lēmumu, kad jau bija uzsākta elektroenerģijas ražošana, izmantojot AER un AER elektrostacijas, kuras saņēma negatīvu lēmumu, pirms tika uzsākta elektroenerģijas ražošana, izmantojot AER;
- darījumu grupas pārbaudei tika veidotas vienību izlases. Darījumu grupā "AER elektrostacijas, kuras saņēma negatīvu lēmumu, kad jau bija uzsākta elektroenerģijas ražošana, izmantojot AER" sākotnēji iekļauti visi 28 gadījumi (divi gadījumi revīzijas laikā izslēgti no izlases), un darījumu grupā "AER elektrostacijas, kuras saņēma negatīvu lēmumu, pirms tika uzsākta elektroenerģijas ražošana,

izmantojot AER" – pēc nejaušas izlases principa izlasē iekļauti 49 gadījumi no 435 gadījumiem;

- tika nosūtīts informācijas pieprasījums AS "Sadales tīkls", lai iegūtu informāciju par izlasē iekļauto komersantu elektrostacijās saražoto un AS "Sadales tīkls" tīklā nodoto elektroenerģijas apjomu norādītajā laika posmā pa mēnešiem un varētu veikt kritērija novērtējumu;
- tika apkopota informācija par laika posmu no 2011.gada līdz 2019.gadam AER elektrostacijām OI ietvaros izmaksāto atbalstu virs tirgus cenas³³⁹.

1.tabula

AER elektrostaciju darbība pēc negatīvā lēmuma saņemšanas un OI ietvaros izmaksātais atbalsts laika posmā no 2011. līdz 2019.gadam,
euro

AER elektrostaciju darbība pēc negatīvā lēmuma saņemšanas	AER elektrostācijas, kuras saņēma negatīvu lēmumu, pirms tika uzsākta elektroenerģijas ražošana, izmantojot AER	AER elektrostācijas, kuras saņēma negatīvu lēmumu, kad jau bija uzsākta elektroenerģijas ražošana, izmantojot AER	No 2011. līdz 2019.gadam AER elektrostacijām OI ietvaros izmaksātais atbalsts virs tirgus cenas, euro
Uzsāka/turpina ražot elektroenerģiju	2	3	4 241 225
Neuzsāka/neturpina ražot elektroenerģiju	47	20	17 982 251
Daļēji turpina ražot elektroenerģiju	-	3	1 864 159
Kopā (izlasē)	49	26	24 087 635

Vai AER elektrostācijas, kuras saņēma negatīvu lēmumu, kad jau bija uzsākta elektroenerģijas ražošana izmantojot AER, turpināja ražot elektroenerģiju?

Darījumu grupas apjoms ir 28 AER elektrostācijas. Izlase veidota pēc Ekonomikas ministrijas veiktā reģistra, veicot datu atlasi pēc kolonnas "Uzsākta elektroenerģijas ražošana". Saņemot informāciju no AS "Sadales tīkls", konstatēts, ka tomēr divās elektrostacijās nebija uzsākta elektroenerģijas ražošana, kā arī laika posmā no 2011. līdz 2019.gadam OI ietvaros nebija saņemts atbalsts, līdz ar to tās tika izslēgtas no izlases.

Izlasē tika iekļautas 26 AER elektrostacijas, kuras ir saņēmušas lēmumu par piešķirto tiesību pārdot elektrostacijā saražoto elektroenerģiju OI ietvaros atcelšanu, un Ekonomikas ministrijas reģistrā ir atzīme, ka attiecīgā AER elektrostacija ir uzsākusi elektroenerģijas ražošanu, kā arī OI ietvaros bija saņemts atbalsts. Izvērtējot revīzijas ietvaros saņemto informāciju no AS "Sadales tīkls" par izlasē iekļauto AER elektrostaciju saražoto un AS "Sadales tīkls" tīklā nodoto elektroenerģijas apjomu, konstatēts, ka:

- 20 AER elektrostacijas jeb 76% no izlasē iekļautajām AER elektrostacijām neturpināja elektroenerģijas ražošanu pēc negatīvā lēmuma saņemšanas (no tām 14 koģenerācijas stacijas un sešas hidroelektrostacijas), tai skaitā līdz 2019.gada beigām trīs komersanti ir izslēgti no komercreģistra, noteiktais elektroenerģijas iepirkuma apjoms – 68 338 MWh;
- trīs AER elektrostacijas jeb 12% no izlasē iekļautajām AER daļēji turpināja elektroenerģijas ražošanu pēc negatīvā lēmuma saņemšanas, tas ir, elektroenerģija tika ražota vairāk nekā sešus mēnešus, bet netika ražota pilnu laika posmu no negatīvā lēmuma datuma līdz 2019.gada beigām, kā arī vienā gadījumā elektroenerģija tika ražota pēdējo 2019.gada ceturksni (no tām viena koģenerācijas stacija un divas hidroelektrostacijas);
- trīs AER elektrostacijas jeb 12% no izlasē iekļautajām AER elektrostacijām turpināja elektroenerģijas ražošanu arī pēc negatīvā lēmuma saņemšanas (no tām divas hidroelektrostacijas un viena koģenerācijas stacija).

No 2011.gada līdz 2019.gadam 26 AER elektrostacijas saņēma 24,1 milj. *euro* atbalstu OI ietvaros, no tiem 18 milj. *euro* saņēma 20 AER elektrostacijas, kuras pēc lēmuma par piešķirto tiesību pārdot elektrostacijā saražoto elektroenerģiju OI ietvaros atcelšanu vairs neturpināja elektroenerģijas ražošanu, un 1,9 milj. *euro* saņēma trīs AER elektrostacijas, kuras daļēji turpināja ražot elektroenerģiju, savukārt tikai 4,2 milj. *euro* sasniedza plānoto mērķi, proti, AER elektrostacijas turpināja elektroenerģijas ražošanu.

Veicot datu analīzi, konstatēts, ka astoņas elektrostacijas daļēji ražoja elektroenerģiju, tas ir, elektroenerģija netika ražota pilnu laika posmu no negatīvā lēmuma saņemšanas datuma līdz 2019.gada beigām. Pieņemts lēmums trim elektrostacijām atstāt vērtējumu "daļēji", jo:

- viena elektrostacija elektroenerģiju ražoja 16 mēnešus;
- viena elektrostacija negatīvu lēmumu saņēma 2019.gada aprīlī un elektroenerģiju ražoja 2019.gada jūnijā un jūlijā un atkal no 2019.gada septembra līdz decembrim (dati pieejami līdz 2019.gada beigām);
- viena elektrostacija negatīvu lēmumu saņēma 2019.gada maijā un ar 2019.gada oktobri atsāka elektroenerģijas ražošanu un turpina līdz 2019.gada decembrim (dati pieejami līdz 2019.gada beigām), kā arī saražotais elektroenerģijas apjoms pirms un pēc negatīvā lēmuma saņemšanas ir salīdzināms – 30 768 kWh un 22 448 kWh.

Savukārt piecām elektrostacijām vērtējums "nē", jo:

- viena elektrostacija negatīvu lēmumu saņēma 2019.gada martā un elektroenerģiju ražoja vēl tikai 2019.gada aprīlī un maijā;
- viena elektrostacija negatīvu lēmumu saņēma 2017.gada maijā un elektroenerģiju ražoja vēl tikai no 2017.gada jūlija līdz septembrim;

- viena elektrostacija negatīvu lēmumu saņēma 2018.gada decembrī un elektroenerģiju ražoja vēl tikai 2019.gada janvārī un augustā;
- viena elektrostacija negatīvu lēmumu saņēma 2017.gada maijā un elektroenerģiju ražoja vēl tikai 2017.gada jūnijā un jūlijā;
- viena elektrostacija negatīvu lēmumu saņēma 2013.gada jūnijā un elektroenerģiju ražoja vēl tikai no 2015.gada aprīļa līdz jūlijam.

Vai AER elektrostacijas, kuras saņēma negatīvu lēmumu, pirms tika uzsākta elektroenerģijas ražošana, izmantojot AER, uzsāka un turpina ražot elektroenerģiju?

Darījumu grupas apjoms ir 435 AER elektrostacijas, tai skaitā vienam komersantam var būt vairākas elektrostacijas dažādās atrašanās vietās. Darījumu grupas pārbaudei tika veidota vienību izlase. Atbilstoši pārbaudāmo vienību skaitam izlasē pēc nejaušības principa tika iekļautas 49 AER elektrostacijas, kuras ir saņēmušas lēmumu par piešķirto tiesību pārdot elektrostacijā saražoto elektroenerģiju OI ietvaros atcelšanu un Ekonomikas ministrijas reģistrā nav atzīmes, ka attiecīgā AER elektrostacija ir uzsākusi elektroenerģijas ražošanu.

Izvērtējot revīzijas ietvaros saņemto informāciju no AS “Sadales tīkls” par izlasē iekļauto AER elektrostaciju saražoto un AS “Sadales tīkls” tīklā nodoto elektroenerģijas apjomu, konstatēts, ka:

- 47 AER elektrostacijas jeb 96% no izlasē iekļautajām AER elektrostacijām nav uzsākušas elektroenerģijas ražošanu pēc negatīvā lēmuma saņemšanas (no tām 45 koģenerācijas stacijas, viena hidroelektrostacija un viena vēja elektrostacija), tai skaitā līdz 2019.gada beigām 18 komersanti ir izslēgti no komercreģistra, plānotais elektroenerģijas iepirkuma apjoms – 418 802 MWh;
- divas koģenerācijas stacijas jeb 4% no izlasē iekļautajām AER elektrostacijām ir uzsākušas un turpina elektroenerģijas ražošanu arī pēc negatīvā lēmuma saņemšanas.

Viena AER elektrostacija negatīvu lēmumu saņēma 19.09.2011. un elektroenerģiju uzsāka ražot 2012.gada janvārī, savukārt otra elektrostacija negatīvu lēmumu saņēma 01.06.2011. un elektroenerģiju uzsāka ražot 2015.gada decembrī. Abas stacijas elektroenerģiju ir ražojušas un nodevušas tīklā līdz 2019.gada beigām (dati līdz šim periodam).

No AS “Sadales tīkls” saņemtajā informācijā pie piezīmēm katrai AER elektrostacijai ir norādīts – “Elektroenerģijas ražošanas objekts nav izbūvēts”, “ST klients nav reģistrēts” vai informācija par saražoto un tīklā nodoto elektroenerģijas apjomu pa mēnešiem. Piezīme “ST klients nav reģistrēts”, revidentu vērtējumā, tiek attiecināta pie sadalījuma, ka AER elektrostacija nav uzsākusi elektroenerģijas ražošanu pēc negatīvā lēmuma saņemšanas, jo tā nav arī AS “Augstsprieguma tīkls” klients (atbilstoši AS “Augstsprieguma tīkls” 2019.gada ilgtspējas pārskatam elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumi tiek sniegti tikai 19 klientiem, kuru elektroietaisies ir tieši pieslēgtas elektroenerģijas pārvades tīklam, – sešiem sadales tīklu uzņēmumiem, piecām termoelektrostacijām, četriem pārvades sistēmai pieslēgtiem patērētājiem, trim hidroelektrostacijām un vienam vēja parkam³⁴⁰).

5.pielikums. Ekonomikas ministrijas kā atbildīgās iestādes pārraudzībā esošie ES fondu 2014.-2020.plānošanas perioda specifiskie atbalsta mērķi un to rādītāji³⁴¹

Rādītāja kods	Nosaukums	Mērvienība	Sākotnējā mērķa vērtība	Aktuālā mērķa vērtība	Izmaiņas rādītāju vērtībā (+/- %)	Izpilde 2019 pret sākotnējo rādītāju (pabeigti projekti), %	Izpilde 2019 (pabeigti projekti), %	Izpilde 2019 (noslēgtie līgumi), %	Izpilde 2019 (pabeigti projekti)	Izpilde 2019 (noslēgtie līgumi)
SAM 4.1.1. Veicināt efektīvu energoresursu izmantošanu, enerģijas patēriņa samazināšanu un pāreju uz AER apstrādes rūpniecības nozarē										
i.4.1.1.ck (CO30)	No atjaunojamiem energoresursiem ražotā papildjauda	MW	5,4	11,8	119	167	76	81	9,00	9,51
i.4.1.1.a	Atbalstu saņemošo komersantu skaits	komersanti	65	52	-20	32	40	88	21,00	46,00
r.4.1.1.b	Atjaunojamo energoresursu īpatsvars apstrādes rūpniecības enerģijas patēriņā	%	40	51	28	108	84		43,00	
i.4.1.1.b	Enerģijas ietaupījums atbalstu saņēmušiem komersantiem	MWh/gadā	4 395	140 132	3088	1816	57	79	79 816,78	110 620,64
Finansējums (SAM 4.1.1.)		euro	32 555 030	23 733 826	-27	29	40	51	9 526 460,37	12 050 522,98

SAM 4.3.1. Veicināt energoefektivitāti un vietējo AER izmantošanu centralizētajā siltumapgādē										
i.4.3.1.ak (CO30)	No atjaunojamiem energoresursiem ražotā papildjauda	MW	28,0	9,0	-68	6	18	103	1,59	9,31
i.4.3.1.b	Atjaunojamās energoresursus izmantojošu siltumražošanas jaudu modernizācija un pieaugums centralizētajā siltumapgādē	MW	70	234	234	27	8	93	18,88	218,33
i.4.3.1.d	Siltumenerģijas zudumu samazinājums rekonstruētajos siltumtīklos	MWh/gadā	49 000	178 437	264	11	3	26	5 504,32	46 771,69
r.4.3.1.a	Atjaunojamo energoresursu īpatsvars saražotajā centralizētajā siltumenerģijā	%	20,7	60	190	227	78		47,00	
r.4.3.1 b	Kopējā atjaunojamo energoresursu siltumjauda	MW	1 314	1 820	38	131	95		1 723,40	
Finansējums (SAM 4.3.1.)		euro	53 194 494	60 000 269	13	49	44	83	26 285 723,38	49 581 517,44
Finansējums kopā		euro	85 749 524	83 734 095	-2	42	43	74	35 812 183,75	61 632 040,42

6.pielikums. Elektroenerģijas pašpatēriņa principa kontrole (ierobežota pieejamība)

Atsauces

- ¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/28/EK (2009.gada 23.aprīlis) par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un ar ko groza un sekojoši atceļ Direktīvas 2001/77/EK un 2003/30/EK, 3.pants un 1.pielikums.
- ² Elektroenerģijas tirgus likuma 28.panta piektā daļa un 28¹.panta ceturtnā daļa.
- ³ Revidentu apkopojums, pamatojoties uz Ekonomikas ministrijas tīmekļvietnē https://em.gov.lv/lv/nozares_politika/atjaunojama_enerģija_un_kogeneracija/informacija_par_izdotajiem_lemumiem_par_elektroenerģijas_obligato_iepirkumu/ pieejamo informāciju, resurss skatīts 24.01.2020., un BVKB tīmekļvietnē <https://bvkb.gov.lv/lv/content/lemumi> pieejamo informāciju, resurss skatīts 30.10.2020.
- ⁴ Saskaņā ar 07.02.2020. Eurostat aktualizētajiem datiem par AER mērķa sasniegšanas progresu 2018.gadā Latvija nodrošina AER īpatsvaru 40,292% apmērā: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nrg_ind_ren&lang=en, resurss skatīts 09.02.2020.
- ⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/data/shares> Excel datne "SHARES summary results 2018", resurss skatīts 09.02.2020.
- ⁶ Eiropas Komisijas 26.02.2020. ziņojums par Latviju "2020.gada Eiropas pusgads: novērtējums par progresu strukturālo reformu īstenošanā, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanā un koriģēšanā un saskaņā ar Regulu (ES) Nr.1176/2011 veikto padziļināto pārskatu rezultāti", 55.lapaspuse.
- ⁷ Naftas ekvivalenta mērvienība ktoe - thousand tonnes of oil equivalent.
- ⁸ Satversmes tiesas 14.10.2015. sprieduma "Par Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 100.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64.pantam" 4.1.apakšpunkts.
- ⁹ Ministru kabineta 17.05.2011. noteikumi Nr.365 "Grozījums Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību"".
- ¹⁰ Satversmes tiesas 14.10.2015. sprieduma "Par Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 100.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64.pantam" 4.3.apakšpunkts.
- ¹¹ Informatīvais ziņojums "Par atbalsta mehānismiem elektroenerģijas ražošanai, izmantojot atjaunojamus energoresursus", 25.lpp., resurss pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40246892>, resurss skatīts 27.09.2020.
- ¹² Piemēram, informatīvais ziņojums "Par atbalsta mehānismiem elektroenerģijas ražošanai, izmantojot atjaunojamus energoresursus", 25.lpp., resurss pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40246892>, resurss skatīts 27.09.2020., un informatīvais ziņojums "Latvijas Enerģētikas ilgtermiņa stratēģija 2030 – konkurētspējīga enerģētika sabiedrībai" (izskatīts Ministru kabinetā 28.05.2013.).
- ¹³ Ministru kabineta 16.02.2012. rīkojuma Nr.84 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Valda Dombrovskā vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" 64.uzdevums, Ministru kabineta 16.02.2015. rīkojuma Nr.78 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Laimdotas Straujuma vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" 58.2.uzdevums, Ministru kabineta 03.05.2016. rīkojuma Nr.275 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Māra Kučinska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" 13.1. un 13.2.pasākums.
- ¹⁴ Vadlīnijas, kas nosaka ES fondu 2014.–2020.gada plānošanas perioda darbības programmā iekļaujamo rādītāju izveides principus, resurss pieejams: https://www.esfondi.lv/upload/14-20_gads/20131126_VI_Vadlinijas_raditaji_clean.pdf, resurss skatīts 09.09.2020.
- ¹⁵ 2014.–2020.gada plānošanas perioda ES fondu ieviešanas progress līdz 31.12.2019., resurss pieejams: <https://www.esfondi.lv/finansu-un-raditaju-plani-to-izpilde>, resurss skatīts 03.11.2020.
- ¹⁶ Rādītāju sasniegtās vērtības 2019.gadā, resurss pieejams: <https://www.esfondi.lv/2019.gads>, resurss skatīts 03.11.2020.
- ¹⁷ 2014.–2020.gada plānošanas perioda ES fondu ieviešanas progress līdz 31.12.2019., resurss pieejams: <https://www.esfondi.lv/finansu-un-raditaju-plani-to-izpilde>, resurss skatīts 03.11.2020.

¹⁸ Ministru kabineta 14.07.2015. noteikumu Nr.395 “Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam” 2.3.apakšpunkts.

¹⁹ C16 Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana, C21 Farmaceutisko pamatvielu un farmaceitisko preparātu ražošana, C22 Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana, C23 Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana, C24 Metālu ražošana, C27 Elektrisko iekārtu ražošana. Ministru kabineta 14.07.2015. noteikumu Nr.395 “Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam” 1.pielikums.

²⁰ Eiropas Komisijas Pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai 2014.-2020.gadam (ES OV C/200, 28.06.2014.).

²¹ Ministru kabineta 14.07.2015. noteikumu Nr.395 “Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam”, 5.1.apakšpunkts.

²² Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2027 rīcības virziena “Produktivitāte, inovācijas un eksports” mērķis, 189.rindkopa, resurss pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/315879-par-latvijas-nacionalo-attistibas-planu-2012027-gadam-nap2027>, resurss skatīts 13.11.2020.

²³ Valsts kontroles un biedrības “Latvijas Elektroenerģētiku un Energobūvnieku asociācija” 18.06.2020. līgums Nr.3.7.5.4/4 “Par eksperta pakalpojuma sniegšanu uzņēmējdarbības, konkurences un labas pārvaldības jomā, valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību darbībā, nozares politikas jomā (enerģētikas sektorā)”.

²⁴ Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību” un Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumi Nr.221 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā”, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁵ Ministru kabineta 02.09.2020. noteikumi Nr.560 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās energoresursus, kā arī par cenu noteikšanas kārtību un uzraudzību” un Ministru kabineta 02.09.2020. noteikumi Nr.561 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, uzraudzību un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā”.

²⁶ Ministru kabineta 02.09.2020. noteikumi Nr.560 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās energoresursus, kā arī par cenu noteikšanas kārtību un uzraudzību” un Ministru kabineta 02.09.2020. noteikumi Nr.561 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, uzraudzību un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā”.

²⁷ Energy for the Future: Renewable Source of Energy. White Paper for a Community Strategy and Action Plan COM(97)599 final (26/11/1997).

Resurss pieejams: https://europa.eu/documents/comm/white_papers/pdf/com97_599_en.pdf

²⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/28/EK (2009.gada 23.aprīlis) par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un ar ko groza un sekojoši atceļ Direktīvas 2001/77/EK un 2003/30/EK.

²⁹ Ministru kabineta 26.04.2011. sēdes protokols Nr.27, 34.§.

³⁰ Ministru kabineta 01.08.2006. rīkojums Nr.571 „Par Enerģētikas attīstības pamatnostādņēm 2007.-2016.gadam”.

³¹ Ministru kabineta 09.02.2016. rīkojums Nr.129 “Par Enerģētikas attīstības pamatnostādņēm 2016.-2020.gadam”.

³² Noslēguma ziņojums Eiropas Komisijai par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” īstenošanu 2007.-2013.gada plānošanas periodā, resurss pieejams: https://www.esfondi.lv/upload/2007-2013_nosleguma_zinojums/3_op_fir_2007-2013_gala_31032017.pdf, resurss skatīts 19.02.2020.

³³ Darbības programma “Izaugsme un nodarbinātība”, resurss pieejams: https://www.esfondi.lv/upload/Planosana/FMProg_270115_DP_2.pdf, resurss skatīts 19.02.2020.

³⁴ AS “Augstsprieguma tīkls” Elektroenerģijas tirgus apskata dati par 2019.gadu, resurss pieejams: <https://ast.lv/lv/electricity-market-review?year=2019&month=13>, resurss skatīts 30.10.2020.

³⁵ Elektroenerģijas tirgus likuma 28.panta piektā daļa un 28¹.panta ceturtā daļa.

³⁶ Ministru kabineta 12.02.2014. rīkojums Nr.68 “Par akciju sabiedrības “Latvenergo” izšķirošo ietekmi jaundibināmā akciju sabiedrībā “Enerģijas publiskais tirgotājs””.

³⁷ Elektroenerģijas tirgus likuma 28.pants.

³⁸ Elektroenerģijas tirgus likuma 28.¹pants.

³⁹ Ministru kabineta 12.02.2014. rīkojums Nr.68 “Par akciju sabiedrības “Latvenergo” izšķirošo ietekmi jaundibināmā akciju sabiedrībā “Enerģijas publiskais tirgotājs””.

⁴⁰ Elektroenerģijas tirgus likuma 30. pants.

- ⁴¹ Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā, pieņemti Saeimā 06.11.2013., stājas spēkā 01.01.2014.
- ⁴² Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumi Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.
- ⁴³ Ministru kabineta 21.11.2017. rīkojums Nr.685 "Par garantētās maksas par koģenerācijas elektrostacijā uzstādīto elektrisko jaudu saistību samazināšanu akciju sabiedrībai "Latvenergo"".
- ⁴⁴ Revidentu apkopojums, pamatojoties uz Ekonomikas ministrijas tīmekļvietnē https://em.gov.lv/lv/nozares_politika/atjaunojama_enerģija_un_kogeneracija/informacija_par_izdotajiem_lemumiem_par_elektroenerģijas_obligato_iepirkumu/ pieejamo informāciju, resurss skatīts 24.01.2020., un BVKB tīmekļvietnē <https://bvkb.gov.lv/lv/content/lemumi> pieejamo informāciju, resurss skatīts 30.10.2020.
- ⁴⁵ Ministru kabineta 12.02.2014. rīkojums Nr.68 "Par akciju sabiedrības "Latvenergo" izšķirošo ietekmi jaundibināmā akciju sabiedrībā "Enerģijas publiskais tirgotājs"".
- ⁴⁶ Ministru kabineta 12.02.2014. rīkojums Nr.68 "Par akciju sabiedrības "Latvenergo" izšķirošo ietekmi jaundibināmā akciju sabiedrībā "Enerģijas publiskais tirgotājs"".
- ⁴⁷ Revidentu apkopojums, pamatojoties uz Ekonomikas ministrijas tīmekļvietnē https://em.gov.lv/lv/nozares_politika/atjaunojama_enerģija_un_kogeneracija/informacija_par_izdotajiem_lemumiem_par_elektroenerģijas_obligato_iepirkumu/ pieejamo informāciju, resurss skatīts 24.01.2020., un BVKB tīmekļvietnē <https://bvkb.gov.lv/lv/content/lemumi> pieejamo informāciju, resurss skatīts 30.10.2020.
- ⁴⁸ Saskaņā ar 07.02.2020. Eurostat aktualizētajiem datiem par AER mērķa sasniegšanas progresu 2018.gadā Latvija nodrošina AER īpatsvaru 40,292% apmērā: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nrg_ind_ren&lang=en, resurss skatīts 09.02.2020.
- ⁴⁹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/data/shares> Excel datne "SHARES summary results 2018", resurss skatīts 09.02.2020.
- ⁵⁰ Eiropas Komisijas 26.02.2020. ziņojums par Latviju "2020.gada Eiropas pusgads: novērtējums par progresu strukturālo reformu īstenošanā, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanā un koriģēšanā, un saskaņā ar Regulu (ES) Nr.1176/2011 veikto padziļināto pārskatu rezultāti".
- ⁵¹ Centrālās statistikas pārvaldes dati, iekšējās atsaucējs kods: ENG051, Atjaunīgo energoresursu (AER) īpatsvars, 2010.-2018.gads, pēdējo reizi atjaunots 04.02.2020.
- ⁵² Apstiprināts ar Ministru kabineta 2015.gada 17.septembra rīkojumu Nr.567 (prot.Nr.43, 2.§).
- ⁵³ Ministru kabineta 07.05.2018. rīkojums Nr.202 "Par elektroenerģijas kopējās obligātā iepirkuma un jaudas komponentes samazināšanu".
- ⁵⁴ Revidentu aprēķini, balstoties uz AS "Sadales tīkls" pieejamo tarifu kalkulatoru <https://www.sadalestikls.lv/klientiem/tarifi/tarifu-kalkulators/>, aprēķins veikts 25.02.2020.
- ⁵⁵ Revidentu aprēķins, pamatojoties uz Ekonomikas ministrijas tīmekļvietnē pieejamo informāciju. Komersantiem OI ietvaros izmaksātās summas. Resurss pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/atjaunojama_enerģija_un_kogeneracija/informacija_par_izdotajiem_lemumiem_par_elektroenerģijas_obligato_iepirkumu/, resurss skatīts 27.08.2020.
- ⁵⁶ Eiropas Revīzijas palātas vispārējā stāvokļa apskata "ES rīcība enerģētikas un klimata pārmaiņu jomā 2017" 64.punkts, resurss pieejams: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/LR17_01/LR_ENERGY_AND_CLIMATE_LV.pdf, resurss skatīts 19.02.2020.
- ⁵⁷ Naftas ekvivalents mērvienība ktOE – thousand tonnes of oil equivalent.
- ⁵⁸ Revidentu aprēķins, izmantojot Eurostat pieejamo informāciju: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/data/shares>, resurss skatīts 20.02.2020.
- ⁵⁹ Piemēram, Ekonomikas ministrijas 30.10.2017. ziņojums "Par izvērtējuma rezultātiem, plānoto rīcību un nepieciešamajām izmaiņām normatīvajos aktos, saistībā ar masu medijos izskanējušajām bažām, ka vairāki uzņēmumi varētu būt krāpušies ar atļaujām elektroenerģijas ražošanai obligātajā iepirkumā", Ekonomikas ministrijas Iekšējā audita 08.02.2018. ziņojums "Atjaunojamo energoresursu politikas izstrāde, koordinācija un ieviešana".
- ⁶⁰ SIA PricewaterhouseCoopers pēc Ekonomikas ministrijas pasūtījuma 18.07.2018. audita ziņojums "Lēmumu, ar kuriem piešķirtas tiesības pārdot no atjaunojamiem energoresursiem saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, pieņemšanas procesa atbilstības izvērtējums".
- ⁶¹ SIA PricewaterhouseCoopers pēc Ekonomikas ministrijas pasūtījuma 18.07.2018. audita ziņojums "Lēmumu, ar kuriem piešķirtas tiesības pārdot no atjaunojamiem energoresursiem saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, pieņemšanas procesa atbilstības izvērtējums".
- ⁶² Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 60.4.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz

09.09.2020., un Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 45.¹punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

⁶³ SIA PricewaterhouseCoopers 18.07.2018. audita ziņojums "Lēmumu, ar kuriem piešķirtas tiesības pārdot no atjaunojamiem energoresursiem saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, pieņemšanas procesa atbilstības izvērtējums".

⁶⁴ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 28²., 32¹., 98. un 99.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., un Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 56³., 57.¹, 113. un 114.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

⁶⁵ Ministru kabineta 12.02.2014. rīkojums Nr.68 "Par akciju sabiedrības "Latvenergo" izšķirošo ietekmi jaundibināmā akciju sabiedrībā "Enerģijas publiskais tirgotājs".

⁶⁶ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 49.¹punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 62.⁴punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

⁶⁷ Ministru kabineta 12.02.2014. rīkojums Nr.68 "Par akciju sabiedrības "Latvenergo" izšķirošo ietekmi jaundibināmā akciju sabiedrībā "Enerģijas publiskais tirgotājs".

⁶⁸ Resurss pieejams: https://em.gov.lv/lv/aktuali/atjaunojamo_energoresursu_politika/, resurss skatīts 27.02.2020.

⁶⁹ 2020. gada 30. janvāra likums "Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā".

⁷⁰ Elektroenerģijas tirgus likuma 31.²panta otrā daļa.

⁷¹ Elektroenerģijas tirgus likuma 31.⁴pants.

⁷² Elektroenerģijas tirgus likuma Pārejas noteikumu 75.punkts.

⁷³ Elektroenerģijas tirgus likuma 31.⁵pants.

⁷⁴ Elektroenerģijas tirgus likuma Pārejas noteikumu 80.punkts.

⁷⁵ Elektroenerģijas tirgus likuma 31.³pants.

⁷⁶ Elektroenerģijas tirgus likuma Pārejas noteikumu 74.punkts.

⁷⁷ Elektroenerģijas tirgus likuma 31.²panta trešā daļa.

⁷⁸ Elektroenerģijas tirgus likuma 31.²panta pirmā daļa.

⁷⁹ Elektroenerģijas tirgus likuma 31.²panta trešā daļa.

⁸⁰ Saeimas 23.05.2019. paziņojums "Par Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas "Par OIK atbalsta ieviešanas mērķiem, ietekmi, kritērijiem atbalsta saņemšanai, atbalsta intensitāti, Eiropas Komisijas 2017.gada 24.aprīļa lēmumu lietā SA.43140 (2015/NN) un par nodarīto kaitējumu un tiesību aizsardzības institūciju rīcību" izveidi".

⁸¹ Ministru kabineta 17.12.2019. noteikumi Nr. 687 "Grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 30. septembra noteikumos Nr. 576 "Būvniecības valsts kontroles biroja nolikums".

⁸² Valsts kontroles un biedrības "Latvijas Elektroenerģētiku un Energobūvnieku asociācija" 18.06.2020. līgums Nr.3.7.5.4/4 "Par eksperta pakalpojuma sniegšanu uzņēmējdarbības, konkurences un labas pārvaldības jomā, valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību darbībā, nozares politikas jomā (enerģētikas sektorā)".

⁸³ Naftas ekvivalenta mērvienība kt - thousand tonnes of oil equivalent.

⁸⁴ Informatīvais ziņojums "Par atbalsta mehānismiem elektroenerģijas ražošanai, izmantojot atjaunojamus energoresursus", 25.lpp., resurss pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40246892>, resurss skatīts 27.09.2020.

⁸⁵ Piemēram, informatīvais ziņojums "Par atbalsta mehānismiem elektroenerģijas ražošanai, izmantojot atjaunojamus energoresursus", 25.lpp., resurss pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40246892>, resurss skatīts 27.09.2020., un informatīvais ziņojums "Latvijas Enerģētikas ilgtermiņa stratēģija 2030 – konkurētspējīga enerģētika sabiedrībai" (izskatīts Ministru kabinetā 28.05.2013.).

⁸⁶ Ministru kabineta 16.02.2012. rīkojuma Nr.84 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Valda Dombrovskā vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" 64.uzdevums, Ministru kabineta 16.02.2015. rīkojuma Nr.78 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Laimdotas Straujuma vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" 58.2.uzdevums, Ministru kabineta 03.05.2016. rīkojuma Nr.275 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Māra Kučinska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" 13.1. un 13.2.pasākums.

⁸⁷ Vadlīnijas, kas nosaka ES fondu 2014.–2020.gada plānošanas perioda darbības programmā iekļaujamo rādītāju izveides principus, resurss pieejams: https://www.esfondi.lv/upload/14-20_gads/20131126_VI_Vadlinijas_raditaji_clean.pdf, resurss skatīts 09.09.2020.

⁸⁸ 2014.–2020.gada plānošanas perioda ES fondu ieviešanas progress līdz 31.12.2019., resurss pieejams: <https://www.esfondi.lv/finansu-un-raditaju-plani-to-izpilde>, resurss skatīts 03.11.2020.

⁸⁹ Rādītāju sasniegtās vērtības 2019.gadā, resurss pieejams: <https://www.esfondi.lv/2019.gads>, resurss skatīts 03.11.2020.

⁹⁰ 2014.–2020.gada plānošanas perioda ES fondu ieviešanas progress līdz 31.12.2019., resurss pieejams: <https://www.esfondi.lv/finansu-un-raditaju-plani-to-izpilde>, resurss skatīts 03.11.2020.

⁹¹ Ministru kabineta 14.07.2015. noteikumu Nr.395 "Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam" 2.3.apakšpunkts.

⁹² C16 Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana, C21 Farmaceutisko pamatvielu un farmaceitisko preparātu ražošana, C22 Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana, C23 Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana, C24 Metālu ražošana, C27 Elektrisko iekārtu ražošana.

⁹³ Ministru kabineta 14.07.2015. noteikumu Nr.395 "Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam", 5.1.apakšpunkts.

⁹⁴ Politikas plānošanas pamatnostādnes, 2001.gads. Resurss pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/391>, resurss skatīts 23.10.2020.

⁹⁵ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5.panta otrās daļas 1. un 5.punkts.

⁹⁶ Politikas veidošanas rokasgrāmata. Resurss pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/pkc_rokasgramata_090316_web.pdf, resurss skatīts 23.10.2020.

⁹⁷ Ministru kabineta 13.10.2009. noteikumu Nr.1178 "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi" 11.punkts (spēkā līdz 13.12.2014.).

⁹⁸ Ministru kabineta 02.12.2014. noteikumu Nr.737 "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi" 11.punkts.

⁹⁹ Ministru kabineta 02.12.2014. noteikumu Nr.737 "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi" 14.punkts.

¹⁰⁰ Politikas plānošana. Informatīvais ziņojums. Resurss pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/valsts-parvaldes-politika/arhivs/attistibas-planosana/strategiska-planosana/>, resurss skatīts 03.08.2020.

¹⁰¹ Ministru kabineta 23.03.2010. noteikumu Nr.271 "Ekonomikas ministrijas nolikums" 1.punkts un 5.3.3.apakšpunkts, spēkā līdz 21.09.2020., Ministru kabineta 22.09.2020. noteikumu Nr. 588 "Ekonomikas ministrijas nolikums", 4.1.3. apakšpunkts.

¹⁰² Revidentu apkopotā informācija.

¹⁰³ Ministru kabineta 04.02.2020. rīkojums Nr.46 "Par Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021.-2030.gadam".

¹⁰⁴ Ministru kabineta 24.04.2018. rīkojums Nr.172 "Par darba grupu elektroenerģijas obligātā iepirkuma maksājumu sistēmas atcelšanai".

¹⁰⁵ Kā Latvija sasniedz tās attīstības mērķus? Pārresoru koordinācijas centrs, 2017.gads. Resurss pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/NAP2020%20vidusposma%20zinojums_0.pdf, resurss skatīts 03.08.2020.

¹⁰⁶ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5.panta otrā daļa.

¹⁰⁷ Revidentu apkopojums, pamatojoties uz Ekonomikas ministrijas tīmekļvietnē pieejamo informāciju. Komersantiem OI ietvaros izmaksātās summas. Resurss pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/nozares-politika/atjaunojama-energijs-ogeneracija/informacija-par-izdotajiem-l-emumiem-par-elektroenergijs-obligato-iepirkumu/>, resurss skatīts 27.08.2020.

¹⁰⁸ Ekonomikas ministrijas Ilgtspējīgas enerģētikas politikas departamenta 12.08.2020. elektroniski sniegtā informācija.

¹⁰⁹ Valsts kontroles 15.02.2013. vēstule Nr.6.-5.1-2/212 "Par Valsts kontroles revīzijas izbeigšanu".

¹¹⁰ Ekonomikas ministrijas Ilgtspējīgas enerģētikas politikas departamenta 12.08.2020. elektroniski sniegtā informācija.

¹¹¹ Saeimas Parlamentārās izmeklēšanas komisijas 19.02.2020. galaziņojums "Parlamentārās izmeklēšanas komisijas "Par OIK atbalsta ieviešanas mērķiem, ietekmi, kritērijiem atbalsta saņemšanai, atbalsta intensitāti, Eiropas Komisijas 2017.gada 24.aprīļa lēmumu lietā SA.43140 (2015/NN) un par nodarīto kaitējumu un tiesību

aizsardzības institūciju rīcību" galaziņojums". Resurss pieejams: <https://titania.saeima.lv/livs/saeimasnotikumi.nsf/0/12559C1F7022F506C2258511003CF9B1?OpenDocument>, resurss skatīts 26.08.2020.

¹¹² Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģijas avotus, un cenu noteikšanas kārtību", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., un Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumi Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

¹¹³ Ekonomikas ministrijas Ilgtspējīgas enerģētikas politikas departamenta 12.08.2020. elektroniski sniegtā informācija.

¹¹⁴ Informatīvais ziņojums "Par energointensīvo uzņēmumu konkurētspējas veicināšanu" (izskatīts Ministru kabinetā 26.08.2014.).

¹¹⁵ Ekonomikas ministrijas Ilgtspējīgas enerģētikas politikas departamenta 12.08.2020. elektroniski sniegtā informācija.

¹¹⁶ Ministru kabineta 16.02.2012. rīkojuma Nr.84 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" 64.uzdevums, Ministru kabineta 16.02.2015. rīkojuma Nr.78 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" 58.2.uzdevums, Ministru kabineta 03.05.2016. rīkojuma Nr.275 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Māra Kučinska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" 13.1. un 13.2.pasākums.

¹¹⁷ Latvijas Nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021.-2030.gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta 04.02.2020. rīkojumu Nr.46) 60.lpp.

¹¹⁸ Ministru kabineta 17.05.2011. noteikumi Nr.365 "Grozījums Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģijas avotus, un cenu noteikšanas kārtību"", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

¹¹⁹ Ministru kabineta 17.05.2011. noteikumu Nr.365 „Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumos Nr.262 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģijas avotus, un cenu noteikšanas kārtību"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

¹²⁰ Ministru kabineta 17.05.2011. noteikumi Nr.365 "Grozījums Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģijas avotus, un cenu noteikšanas kārtību"", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., Ministru kabineta 28.08.2012. noteikumu Nr.606 "Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģijas avotus, un cenu noteikšanas kārtību"" 15.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., un Ministru kabineta 15.12.2015. noteikumi Nr. 742 "Grozījums Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģijas avotus, un cenu noteikšanas kārtību"", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

¹²¹ Satversmes tiesas 14.10.2015. sprieduma "Par Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģijas avotus, un cenu noteikšanas kārtību" 100.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64.pantam" 4.1.apakšpunkts.

¹²² Ministru kabineta 17.05.2011. noteikumi Nr.365 "Grozījums Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģijas avotus, un cenu noteikšanas kārtību"", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

¹²³ Satversmes tiesas 14.10.2015. sprieduma "Par Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģijas avotus, un cenu noteikšanas kārtību" 100.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64.pantam" 4.3.apakšpunkts.

¹²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/8/EK (2004.gada 11.februāris) par tādas koģenerācijas veicināšanu, kas balstīta uz lietderīgā siltuma pieprasījumu iekšējā enerģijas tirgū, un ar kuru groza Direktīvu 92/42/EEK.

¹²⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/8/EK (2004.gada 11.februāris) par tādas koģenerācijas veicināšanu, kas balstīta uz lietderīgā siltuma pieprasījumu iekšējā enerģijas tirgū, un ar kuru groza Direktīvu 92/42/EEK 7.panta 1.punkts.

¹²⁶ Resurss pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/NIM/?uri=CELEX:32004L0008>, resurss skatīts 24.08.2020.

¹²⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/27/ES (2012.gada 25.oktobris) par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK.

- ¹²⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2012/27/ES (2012.gada 25.oktobris) par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK 14.panta 11.punkts.
- ¹²⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2012/27/ES (2012.gada 25.oktobris) par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK II pielikums.
- ¹³⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2012/27/ES (2012.gada 25.oktobris) par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK 2.pants.
- ¹³¹ Resurss pieejams: https://www.em.gov.lv/files/energetika/SIA_Ekodoma_atksaite.pdf, resurss skatīts 02.09.2020.
- ¹³² Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību”, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.
- ¹³³ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumi Nr.221 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā”, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.
- ¹³⁴ Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību”, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.
- ¹³⁵ Valsts kontroles un biedrības “Latvijas Elektroenerģētiku un Energobūvnieku asociācija” 18.06.2020. līgums Nr.3.7.5.4/4 “Par eksperta pakalpojuma sniegšanu uzņēmējdarbības, konkurences un labas pārvaldības jomā, valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību darbībā, nozares politikas jomā (enerģētikas sektorā)”.
- ¹³⁶ Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību”, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.
- ¹³⁷ Informatīvais ziņojums “Par atbalsta mehānismiem elektroenerģijas ražošanai, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus”, 25.lpp., resurss pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40246892>, resurss skatīts 27.09.2020.
- ¹³⁸ Informatīvais ziņojums “Par atbalsta mehānismiem elektroenerģijas ražošanai, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus”, 28.lpp., resurss pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40246892>, resurss skatīts 27.09.2020.
- ¹³⁹ Informatīvais ziņojums “Latvijas Enerģētikas ilgtermiņa stratēģija 2030 – konkurētspējīga enerģētika sabiedrībai” (izskatīts Ministru kabinetā 28.05.2013.).
- ¹⁴⁰ Ministru kabineta 12.02.2014. rīkojums Nr.68 “Par akciju sabiedrības “Latvenergo” izšķirošo ietekmi jaundibināmā akciju sabiedrībā “Enerģijas publiskais tirgotājs””.
- ¹⁴¹ Ministru kabineta 12.10.2020. rīkojums Nr.595 “Par konceptuālo ziņojumu “Kompleksi pasākumi obligātā iepirkuma komponentes problemātikas risināšanai un elektroenerģijas tirgus attīstībai””.
- ¹⁴² Tieslietu ministrijas 18.05.2020. vēstule Nr. 1-11/1638 “Par likumprojektu “Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā” (Nr. 600/Lp13)”, resurss pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/32800CF0CD538A90C225856F00448BE3?OpenDocument>, resurss skatīts 17.11.2020.
- ¹⁴³ Satversmes tiesas 30.03.2011. sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 17.1. punkts un 07.06.2012. sprieduma lietā Nr. 2011-19-01 9.1. punkts.
- ¹⁴⁴ Satversmes tiesas 15.04.2009. sprieduma lietā Nr. 2008-36-01 10. punkts.
- ¹⁴⁵ Satversmes tiesas 20.05.2002. spriedums lietā Nr. 2002-01-03, 9.lpp.
- ¹⁴⁶ Satversmes tiesas 12.02.2020. sprieduma lietā Nr. 2019-05-01 16.2. punkts.
- ¹⁴⁷ Satversmes tiesas 08.03.2017. sprieduma lietā Nr. 2016-07-01 16.2. punkts.
- ¹⁴⁸ Satversmes tiesas 25.10.2004. sprieduma lietā Nr. 2004-03-01 7. punkts.
- ¹⁴⁹ Tieslietu ministrijas 18.05.2020. vēstule Nr. 1-11/1638 “Par likumprojektu “Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā” (Nr. 600/Lp13)”, resurss pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/32800CF0CD538A90C225856F00448BE3?OpenDocument>, resurss skatīts 17.11.2020.
- ¹⁵⁰ 2010.gadā Ekonomikas ministrija sagatavotais likumprojekts “Atjaunojamās enerģijas likums”.
- ¹⁵¹ Ģenerācijas tipi, 26.06.2020.-02.07.2020. Resurss pieejams: <https://www.ast.lv/lv/content/situacija-energossistema>, resurss skatīts 06.11.2020.; Nord Pool elektroenerģijas cenas Latvijas cenu apgabalā (26.06.2020.–02.07.2020.). Resurss pieejams: <https://www.nordpoolgroup.com/Market-data1/Dayahead/Area-Prices/ALL1/Hourly/?view=chart>, resurss skatīts 06.11.2020.
- ¹⁵² Igaunijas Augstākās revīzijas iestādes 25.06.2020. elektroniski sniegtā informācija.
- ¹⁵³ Resurss pieejams: https://ec.europa.eu/energy/topics/renewable-energy/national-renewable-energy-action-plans-2020_en#national-renewable-action-plan-database-portal, resurss skatīts 31.08.2020.

- ¹⁵⁴ Report by the Republic of Estonia in accordance with articles 6(3) and 10(2) of Directive 2004/8/EC of the European Parliament and of the Council on the promotion of cogeneration based on a useful heat demand in the internal energy market and amending Directive 92/42/EC.
- ¹⁵⁵ Pētījums "Augstas efektivitātes koģenerācijas un efektīvas centralizētās siltumapgādes un dzesēšanas izmantošanas potenciāla visaptverošs izvērtējums un izmaksu un ieguvumu analīze atbilstoši Direktīvas 2012/27/ES prasībām". Resurss pieejams: https://ec.europa.eu/energy/topics/renewable-energy/national-renewable-energy-action-plans-2020_en#national-renewable-action-plan-database-portal, resurss skatīts 31.08.2020.
- ¹⁵⁶ Igaunijas Elektroenerģijas tirgus likums (§59. Support). Resurss pieejams: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/528082014005/consolide/current>, resurss skatīts 27.08.2020.
- ¹⁵⁷ Revidentu aprēķins, pamatojoties uz Ekonomikas ministrijas tīmekļvietnē pieejamo informāciju: Komersantiem OI ietvaros izmaksātās summas. Resurss pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/atjaunojama_enerģija_un_kogeneracija/informacija_par_izdotajiem_l_emumiem_par_elektroenerģijas_obligato_iepirkumu/, resurss skatīts 27.08.2020.
- ¹⁵⁸ Revidentu aprēķins, pamatojoties uz Ekonomikas ministrijas tīmekļvietnē pieejamo informāciju. Komersantiem OI ietvaros izmaksātās summas. Resurss pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/atjaunojama_enerģija_un_kogeneracija/informacija_par_izdotajiem_l_emumiem_par_elektroenerģijas_obligato_iepirkumu/, resurss skatīts 27.08.2020.
- ¹⁵⁹ Īss apskats par Elering. Resurss pieejams: https://elering.ee/sites/default/files/public/Investorile/Elering_AA_2019_A4_ENG.pdf, resurss skatīts 30.08.2020.
- ¹⁶⁰ AER 2019.gadā. Resurss pieejams: <https://elering.ee/en/renewable-energy-covered-21-cent-total-electricity-consumption-last-year>, resurss skatīts 30.08.2020.
- ¹⁶¹ AER 2019.gadā. Resurss pieejams: <https://elering.ee/en/renewable-energy-covered-21-cent-total-electricity-consumption-last-year>, resurss skatīts 30.08.2020.
- ¹⁶² Atjaunojamās enerģijas maksa Igaunijā. Resurss pieejams: <https://elering.ee/en/renewable-energy-charge#tab1>, resurss skatīts 27.08.2020.
- ¹⁶³ Recent developments in the European wholesale markets of electricity - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014SC0310&qid=1558357809501&from=EN>, resurss skatīts 18.02.2020.
- ¹⁶⁴ Revidentu apkopotā informācija, balstoties uz Centrālās statistikas pārvaldes datiem (Latvija), Statistics Estonia (Igaunija), Official Statistics Portal (Lietuva).
- ¹⁶⁵ Ekonomikas ministrijas Ilgtspējīgas enerģētikas politikas departamenta 12.08.2020. elektroniski sniegtā informācija.
- ¹⁶⁶ Ekonomikas ministrijas Ilgtspējīgas enerģētikas politikas departamenta 12.08.2020. elektroniski sniegtā informācija.
- ¹⁶⁷ Latvijas Nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2030. gadam 3.1.2.2. apakšnodaļa.
- ¹⁶⁸ Latvijas Nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2030. gadam 3.1.2.2. virziens "Ne-emisiju tehnoloģiju izmantošanas veicināšana elektroenerģijas ražošanā".
- ¹⁶⁹ Latvijas Nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2030. gadam 3.1.2.2. virziens "Ne-emisiju tehnoloģiju izmantošanas veicināšana elektroenerģijas ražošanā".
- ¹⁷⁰ IRENA. Renewable Power Generation Costs in 2019, 47.lpp., 75.lpp. Resurss pieejams: <https://www.irena.org/publications/2020/Jun/Renewable-Power-Costs-in-2019>, resurss skatīts 25.09.2020.
- ¹⁷¹ IRENA. Renewable Power Generation Costs in 2019, 47.lpp., 75.lpp. Resurss pieejams: <https://www.irena.org/publications/2020/Jun/Renewable-Power-Costs-in-2019>, resurss skatīts 25.09.2020.
- ¹⁷² Resurss pieejams: <https://www.cleanenergywire.org/factsheets/whats-new-germanys-renewable-energy-act-2021>, resurss skatīts 24.09.2020.
- ¹⁷³ Lietuvas Augstākās revīzijas iestādes 03.07.2020. elektroniski sniegtā informācija.
- ¹⁷⁴ Lietuvas Augstākās revīzijas iestādes 03.07.2020. elektroniski sniegtā informācija.
- ¹⁷⁵ Resurss pieejams: <https://www.vert.lt/en/Pages/Auctions.aspx>, resurss skatīts 31.08.2020.
- ¹⁷⁶ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5.panta otrās daļas 1. un 5.punkts (spēkā no 01.01.2009.).
- ¹⁷⁷ Revidentu aplēse, ņemot vērā normatīvajos aktos noteikto AER elektrostaciju atbalsta laiku, publiski pieejamo informāciju par AER elektrostaciju ekspluatācijas uzsākšanu un līdz šim izmaksāto atbalstu OI sistēmas ietvaros.
- ¹⁷⁸ Elektroenerģijas tirgus likuma (redakcijā, kas stājas spēkā 15.02.2020.) 30.⁴pants.
- ¹⁷⁹ Elektroenerģijas tirgus likuma (redakcijā, kas stājas spēkā 15.02.2020.) 30.⁴pants.
- ¹⁸⁰ 24.09.2019. biedrības "Latvijas Atjaunojamās enerģijas federācija" pārstāvju intervijas protokols.

- ¹⁸¹ Ministru kabineta 04.02.2020. rīkojums Nr.46 “Par Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021.-2030.gadam”.
- ¹⁸² Ministru kabineta 2006.gada 1.augusta rīkojums Nr.571 „Par Enerģētikas attīstības pamatnostādņēm 2007.-2016.gadam”.
- ¹⁸³ Noslēguma ziņojums Eiropas Komisijai par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” īstenošanu 2007.-2013.gada plānošanas periodā, resurss pieejams: https://www.esfondi.lv/upload/2007-2013_nosleguma_zinojums/3_op_fir_2007-2013_gala_31032017.pdf, resurss skatīts 19.02.2020.
- ¹⁸⁴ <https://www.esfondi.lv/es-fondu-uzraudzibas-raditaju-progress>, resurss skatīts 19.02.2020.
- ¹⁸⁵ Latvijas Lauku attīstības programma 2007.-2013.gadam, resurss pieejams: https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/00/69/57/LAP_2007-213_versija_15_clean.pdf, resurss skatīts 19.02.2020.
- ¹⁸⁶ Ministru kabineta 04.02.2015. rīkojums Nr.62 “Par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.–2020.gada plānošanas perioda darbības programmu “Izaugsme un nodarbinātība””.
- ¹⁸⁷ 2014.-2020.gada plānošanas perioda ES fondu ieviešanas progress līdz 31.12.2019., resurss pieejams: <https://www.esfondi.lv/finansu-un-raditaju-plani-to-izpilde>, resurss skatīts 03.11.2020.
- ¹⁸⁸ Vadlīnijas, kas nosaka ES fondu 2014.–2020.gada plānošanas perioda darbības programmā iekļaujamo rādītāju izveides principus, resurss pieejams: https://www.esfondi.lv/upload/14-20_gads/20131126_VI_Vadlinijas_raditaji_clean.pdf, resurss skatīts 09.09.2020.
- ¹⁸⁹ Vadlīnijas, kas nosaka ES fondu 2014.–2020.gada plānošanas perioda darbības programmā iekļaujamo rādītāju izveides principus, resurss pieejams: https://www.esfondi.lv/upload/14-20_gads/20131126_VI_Vadlinijas_raditaji_clean.pdf, resurss skatīts 09.09.2020.
- ¹⁹⁰ Vadlīnijas, kas nosaka ES fondu 2014.–2020.gada plānošanas perioda darbības programmā iekļaujamo rādītāju izveides principus, resurss pieejams: https://www.esfondi.lv/upload/14-20_gads/20131126_VI_Vadlinijas_raditaji_clean.pdf, resurss skatīts 09.09.2020.
- ¹⁹¹ Vadlīnijas, kas nosaka ES fondu 2014.–2020.gada plānošanas perioda darbības programmā iekļaujamo rādītāju izveides principus, resurss pieejams: https://www.esfondi.lv/upload/14-20_gads/20131126_VI_Vadlinijas_raditaji_clean.pdf, resurss skatīts 09.09.2020.
- ¹⁹² Vadlīnijas, kas nosaka ES fondu 2014.–2020.gada plānošanas perioda darbības programmā iekļaujamo rādītāju izveides principus, resurss pieejams: https://www.esfondi.lv/upload/14-20_gads/20131126_VI_Vadlinijas_raditaji_clean.pdf, resurss skatīts 09.09.2020.
- ¹⁹³ Ekonomikas ministrijas 19.07.2016. Apstrādes rūpniecības nozares energoefektivitātes paaugstināšanas finanšu pieejamības *Ex-ante* izvērtējums, resurss pieejams: https://em.gov.lv/lv/es_fondi/atbalsta_pasakumi_2014_2020/energetika_un_energoefektivitate/, resurss skatīts 16.09.2020. un Ekonomikas ministrijas 08.2016. 4.3.1.specifiskā atbalsta mērķa „Veicināt energoefektivitāti un vietējo AER izmantošanu centralizētajā siltumapgādē” sākotnējais novērtējums, resurss pieejams: https://em.gov.lv/lv/es_fondi/atbalsta_pasakumi_2014_2020/energetika_un_energoefektivitate/, resurss skatīts 16.09.2020.
- ¹⁹⁴ Ministru kabineta 29.03.2017. rīkojums Nr.160 “Grozījumi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.-2020. gada plānošanas perioda darbības programmā “Izaugsme un nodarbinātība””.
- ¹⁹⁵ Ministru kabineta 22.01.2020. rīkojums Nr.25 “Grozījumi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.-2020. gada plānošanas perioda darbības programmā “Izaugsme un nodarbinātība””.
- ¹⁹⁶ Ekonomikas ministrijas Enerģētikas finanšu instrumentu nodaļas 14.09.2020. elektroniski sniegtais skaidrojums.
- ¹⁹⁷ 26.08.2014. Ministru kabineta sēdes protokola Nr.45 43.paragrāfs.
- ¹⁹⁸ 26.08.2014. Ministru kabineta sēdes protokola Nr.45 43.paragrāfs.
- ¹⁹⁹ Ministru kabineta noteikumu projekta “Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).
- ²⁰⁰ Eiropas Komisijas oficiālā tīmekļa vietne: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0628\(01\)&from=CS](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0628(01)&from=CS)
- ²⁰¹ Eiropas Komisijas Pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai 2014.–2020.gadam (2014/C 200/01), 182.punkts.
- ²⁰² Ministru kabineta 14.07.2015. noteikumu Nr.395 “Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam” 30.punkts.
- ²⁰³ Ministru kabineta 22.09.2017. rīkojums Nr.530 “Par konceptuālo ziņojumu “Kompleksi pasākumi elektroenerģijas tirgus attīstībai””.

- ²⁰⁴ Ministru kabineta 14.07.2015. noteikumu Nr.395 "Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam" 1.pielikums.
- ²⁰⁵ Centrālās statistikas pārvaldes dati par 2018.gadu, Ekonomiski aktīvi uzņēmumi sadalījumā pa galvenajiem darbības veidiem (NACE 2.red.), tabulas kods: SRG020, resurss pieejams: https://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/uzn/uzn_01_skaitis/SRG020.px, resurss skatīts 02.11.2020.
- ²⁰⁶ Būvniecības valsts kontroles biroja tīmekļvietnē publicētā informācija. Atbalsts energoietilpīgiem apstrādes rūpniecības uzņēmumiem. Resurss pieejams: <https://bvkb.gov.lv/lv/content/atbalsts-energoietilpīgiem-apstrades-rupniecibas-uznemumiem>, resurss skatīts 19.08.2020.
- ²⁰⁷ Būvniecības valsts kontroles biroja tīmekļvietnē publicētā informācija. Atbalsts energoietilpīgiem apstrādes rūpniecības uzņēmumiem. Resurss pieejams: <https://bvkb.gov.lv/lv/content/atbalsts-energoietilpīgiem-apstrades-rupniecibas-uznemumiem>, resurss skatīts 19.08.2020.
- ²⁰⁸ Ministru kabineta noteikumu projekta "Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).
- ²⁰⁹ Būvniecības valsts kontroles biroja tīmekļvietnē publicētā informācija. Atbalsts energoietilpīgiem apstrādes rūpniecības uzņēmumiem. Resurss pieejams: <https://bvkb.gov.lv/lv/content/atbalsts-energoietilpīgiem-apstrades-rupniecibas-uznemumiem>, resurss skatīts 19.08.2020.
- ²¹⁰ Būvniecības valsts kontroles biroja tīmekļvietnē publicētā informācija. Atbalsts energoietilpīgiem apstrādes rūpniecības uzņēmumiem. Resurss pieejams: <https://bvkb.gov.lv/lv/content/atbalsts-energoietilpīgiem-apstrades-rupniecibas-uznemumiem>, resurss skatīts 19.08.2020.
- ²¹¹ Centrālās statistikas pārvaldes datubāze, resurss pieejams: https://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/atirdz/atirdz_atirdz_nace_ikgad/ATG015.px
- ²¹² Ministru kabineta 14.07.2015. noteikumu Nr.395 "Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam" 1.pielikums.
- ²¹³ Eiropas Komisijas Pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai 2014.–2020.gadam (2014/C 200/01), 3., 5. pielikums
- ²¹⁴ Centrālās statistikas pārvaldes datubāze. Tabulas nr.: AT040c. Eksporta un importa struktūra atbilstoši uzņēmumu darbības veidam. Resurss pieejams: https://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/atirdz/atirdz_atirdz_nace_isterm/AT040c.px, resurss skatīts 26.08.2020.
- ²¹⁵ Eiropas Komisijas Pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai 2014.–2020.gadam (2014/C 200/01).
- ²¹⁶ Būvniecības valsts kontroles biroja tīmekļvietnē publicētā informācija. Atbalsts energoietilpīgiem apstrādes rūpniecības uzņēmumiem. Resurss pieejams: <https://bvkb.gov.lv/lv/content/atbalsts-energoietilpīgiem-apstrades-rupniecibas-uznemumiem>, resurss skatīts 19.08.2020.
- ²¹⁷ Būvniecības valsts kontroles biroja tīmekļvietnē publicētā informācija. Atbalsts energoietilpīgiem apstrādes rūpniecības uzņēmumiem. Resurss pieejams: <https://bvkb.gov.lv/lv/content/atbalsts-energoietilpīgiem-apstrades-rupniecibas-uznemumiem>, resurss skatīts 19.08.2020.
- ²¹⁸ Ministru kabineta noteikumu projekta "Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).
- ²¹⁹ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027. gadam. Resurss pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/NAP2027_apstiprin%C4%81ts%20Saeim%C4%81_1.pdf, resurss skatīts 19.08.2020.
- ²²⁰ Mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības asociācijas 27.07.2020. vēstule Nr. 22/20 "Viedoklis par atbalstu energoietilpīgiem apstrādes rūpniecības nozares uzņēmumiem saskaņā ar MK 14.07.2015. not. Nr.395".
- ²²¹ Centrālās statistikas pārvaldes datubāze. Tabulas kods: SRG020. Ekonomiski aktīvi uzņēmumi sadalījumā pa galvenajiem darbības veidiem (NACE 2.red.). Resurss pieejams: https://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/uzn/uzn_01_skaitis/SRG020.px, resurss skatīts 19.08.2020.
- ²²² Ministru kabineta 14.07.2015. noteikumu Nr.395 "Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam" 1.pielikums
- ²²³ Ministru kabineta noteikumu projekta "Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).
- ²²⁴ Centrālās statistikas pārvaldes datubāze. Tabula Nr.: IK10_040c. Iekšzemes kopprodukts pa darbības veidiem (NACE 2.red.). Resurss pieejams: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas->

[temas/ekonomika/ikp/tabulas/ik10_040c/iekszemes-kopprodukts-pa-darbibas-veidiem-nace-2red-pa,](#) resurss
skatīts 19.08.2020.

²²⁵ Ministru kabineta 12.10.2020. rīkojums Nr. 595 "Par konceptuālo ziņojumu "Kompleksi pasākumi obligātā iepirkuma komponentes problemātikas risināšanai un elektroenerģijas tirgus attīstībai"".

²²⁶ Noteikumu projekts Nr.VSS-973, izsludināts valsts sekretāru sanāksmē 12.11.2020.

²²⁷ Ministru kabineta 12.10.2020. rīkojums Nr.595 "Par konceptuālo ziņojumu "Kompleksi pasākumi obligātā iepirkuma komponentes problemātikas risināšanai un elektroenerģijas tirgus attīstībai"".

²²⁸ Noteikumu projekts Nr.VSS-973, izsludināts valsts sekretāru sanāksmē 12.11.2020.

²²⁹ Darbības programmas Latvijai 2021.-2027.gadam projekta 2.1.1. un 2.1.2. specifiskais atbalsta mērķis.

²³⁰ Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., un Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumi Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²³¹ Ministru kabineta 02.09.2020. noteikumi Nr.560 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās energoresursus, kā arī par cenu noteikšanas kārtību un uzraudzību" un Ministru kabineta 02.09.2020. noteikumi Nr.561 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, uzraudzību un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā".

²³² Elektroenerģijas tirgus likuma 28.panta trešā daļa un 30.panta pirmā prim daļa.

²³³ Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., un Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumi Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²³⁴ Ministru kabineta 12.02.2014. rīkojums Nr.68 "Par akciju sabiedrības "Latvenergo" izšķirošo ietekmi jaundibināmā akciju sabiedrībā "Enerģijas publiskais tirgotājs"".

²³⁵ Elektroenerģijas tirgus likuma (pamata redakcijā, kas stājās spēkā 08.06.2005.) 28.panta trešā daļa, Elektroenerģijas tirgus likuma (redakcijā, kas stājās spēkā 15.05.2008.) 30.panta pirmā prim daļa.

²³⁶ Ministru kabineta 12.02.2014. rīkojums Nr.68 "Par akciju sabiedrības "Latvenergo" izšķirošo ietekmi jaundibināmā akciju sabiedrībā "Enerģijas publiskais tirgotājs"".

²³⁷ Elektroenerģijas tirgus likuma 28.panta piektā daļa.

²³⁸ Elektroenerģijas tirgus likuma 28.panta otrā daļa, 28.¹panta otrā daļa, 29.panta ceturtā daļa.

²³⁹ Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., un Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumi Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁴⁰ Ministru kabineta 10.12.2019. noteikumi Nr.631 "Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumos Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā"", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., un Ministru kabineta 10.12.2019. noteikumi Nr.621 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību"", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁴¹ Ministru kabineta 12.02.2014. rīkojums Nr.68 "Par akciju sabiedrības "Latvenergo" izšķirošo ietekmi jaundibināmā akciju sabiedrībā "Enerģijas publiskais tirgotājs"".

²⁴² Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumi Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā", 44.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību", 60.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁴³ Ekonomikas ministrijas 31.01.2020. vēstule Nr. 3.3-10/2020/561N "Par informācijas sniegšanu revīzijas lietā Nr.2.4.1-17/2019", Ekonomikas ministrijas 24.05.2019.rīkojums Nr.1-6.1/2019/69 "Par darba grupas izveidi elektrostaciju principiālo elektrisko pieslēgumu shēmu izvērtēšanai"; Ekonomikas ministrijas 07.11.2019. rīkojums Nr.6.1/2019/132 "Par darba grupas izveidi elektrostaciju principiālo elektrisko pieslēgumu shēmu izvērtēšanai".

²⁴⁴ Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 60.⁴punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumi Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 45.¹punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁴⁵ Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 63.⁸, 63.¹⁰, 63.¹⁶ un 63.¹⁹ punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 56.¹, 56.², 56.⁴ un 56.¹⁹ punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁴⁶ Ministru kabineta 12.02.2014. rīkojums Nr.68 "Par akciju sabiedrības "Latvenergo" izšķirošo ietekmi jaundibināmā akciju sabiedrībā "Enerģijas publiskais tirgotājs".

²⁴⁷ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 49.¹ punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 62.⁴ punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁴⁸ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 49.² punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 62.⁵ punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁴⁹ Ekonomikas ministrijas 31.01.2020. vēstule Nr. 3.3-10/2020/561N "Par informācijas sniegšanu revīzijas lietā Nr.2.4.1-17/2019", Ekonomikas ministrijas 24.05.2019. rīkojums Nr.1-6.1/2019/69 "Par darba grupas izveidi elektrostaciju principiālo elektrisko pieslēgumu shēmu izvērtēšanai", Ekonomikas ministrijas 07.11.2019. rīkojums Nr.6.1/2019/132 "Par darba grupas izveidi elektrostaciju principiālo elektrisko pieslēgumu shēmu izvērtēšanai", Ekonomikas ministrijas 12.09.2019. rīkojums Nr.1-6.1/2019/109 "Par kontroles grupas izveidošanu".

²⁵⁰ Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 63.¹¹ punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā", 56.¹³ punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁵¹ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā", 51.¹ punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 56. punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁵² Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 26. punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 53. punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁵³ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 40. punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 60. punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁵⁴ Ekonomikas ministrijas 31.01.2020. vēstule Nr. 3.3-10/2020/561N "Par informācijas sniegšanu revīzijas lietā Nr.2.4.1-17/2019", Ekonomikas ministrijas 24.05.2019. rīkojums Nr.1-6.1/2019/69 "Par darba grupas izveidi elektrostaciju principiālo elektrisko pieslēgumu shēmu izvērtēšanai", Ekonomikas ministrijas 07.11.2019. rīkojums Nr.6.1/2019/132 "Par darba grupas izveidi elektrostaciju principiālo elektrisko pieslēgumu shēmu izvērtēšanai", Ekonomikas ministrijas 12.09.2019. rīkojums Nr.1-6.1/2019/109 "Par kontroles grupas izveidošanu".

²⁵⁵ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 43. punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁵⁶ Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas "Obligātā iepirkuma un jaudas komponentu aprēķināšanas metodika" (apstiprināta ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 14.09.2017. lēmumu Nr.1/24) 1. punkts.

²⁵⁷ Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 14.09.2017. lēmums Nr.1/24 "Obligātā iepirkuma un jaudas komponentu aprēķināšanas metodika".

²⁵⁸ SIA "PricewaterhouseCoopers" pēc Ekonomikas ministrijas pasūtījuma 18.07.2018. audita ziņojums "Lēmumu, ar kuriem piešķirtas tiesības pārdot no atjaunojamiem enerģoresursiem saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, pieņemšanas procesa atbilstības izvērtējums".

²⁵⁹ Ministru kabineta 10.04.2018. noteikumu Nr.214 "Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumos Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 10. punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁶⁰ Ministru kabineta 10.04.2018. noteikumu Nr.214 "Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumos Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma (anotācijas) 11.lpp.

²⁶¹ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 44.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 61.¹punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁶² Enerģētikas likuma 40.pants, 41.pants, redakcijās, kas bija spēkā no 03.09.1998. līdz 08.06.2005.

²⁶³ Elektroenerģijas tirgus likuma 28.panta trešā daļa, Elektroenerģijas tirgus likuma 30.panta pirmā prim daļa, redakcijā, kas stājās spēkā 15.05.2008.

²⁶⁴ Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., un Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumi Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁶⁵ Saskaņā ar Saeimas pārstāvja sniegto informāciju Satversmes tiesas 18.04.2019. sprieduma lietā Nr.2018-16-03 "Par Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 91., 92., 98. un 99. punkta, 8. pielikuma 2.punkta un Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 63.8.punkta pēdējā teikuma, 106., 107., 113. un 114.punkta, 10.pielikuma 2.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64.pantam" 4.1.apakšpunktā.

²⁶⁶ Elektroenerģijas tirgus likuma 28.panta trešā daļa, Elektroenerģijas tirgus likuma 30.panta pirmā prim daļa, redakcijā, kas stājās spēkā 15.05.2008.

²⁶⁷ Satversmes tiesas 18.04.2019. spriedums lietā Nr.2018-16-03 "Par Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 91., 92., 98. un 99. punkta, 8. pielikuma 2. punkta un Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 63.8 punkta pēdējā teikuma, 106., 107., 113. un 114. punkta, 10. pielikuma 2. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. pantam".

²⁶⁸ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumi Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., un Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁶⁹ Satversmes tiesas 18.04.2019. spriedums lietā Nr.2018-16-03 "Par Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 91., 92., 98. un 99. punkta, 8. pielikuma 2. punkta un Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 63.8 punkta pēdējā teikuma, 106., 107., 113. un 114. punkta, 10. pielikuma 2. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. pantam", 39. lpp.

²⁷⁰ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 40.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 60.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁷¹ Ministru kabineta 06.11.2006. noteikumi Nr.921 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā", Ministra kabineta 24.07.2007. noteikumi Nr.503 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus".

²⁷² Ministru kabineta 06.11.2006. noteikumu Nr.921 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā" 21. un 24.punkts, Ministra kabineta 24.07.2007. noteikumu Nr.503 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus" 73.punkts, Ministru kabineta 24.02.2009. noteikumu Nr.198 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 39. un 40 punkts, Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr. 221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 40. un 44.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās enerģoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 60. un 61.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁷³ Informatīvais ziņojums "Par atbalsta mehānismiem elektroenerģijas ražošanai, izmantojot atjaunojamus energoresursus", pieņemts zināšanai, Ministru kabineta 28.08.2012. protokols Nr.49, 41.§, resurss pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40246892>, resurss skatīts 02.09.2020.

²⁷⁴ Ministru kabineta 30.07.2013. noteikumu Nr.466 "Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumos Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija), Ministru kabineta 30.07.2013. noteikumu Nr.465 "Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

²⁷⁵ Ministru kabineta 10.04.2018. noteikumu Nr.214 "Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumos Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā"" 20.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., un Ministru kabineta 10.04.2018. noteikumu Nr.215 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību"" 24.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁷⁶ Ministru kabineta 10.04.2018. noteikumi Nr.214 "Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumos Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā"" 20.punkts, kas izsaka jaunā redakcijā Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 44.punktu, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁷⁷ Ministru kabineta 10.04.2018. noteikumi Nr.215 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību"" 24.punkts, kas papildina Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumus Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" ar 61.1punktu, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁷⁸ Valsts kontroles un biedrības "Latvijas Elektroenerģētiķu un Energobūvnieku asociācija" 18.06.2020. līgums Nr.3.7.5.4/4 "Par eksperta pakalpojuma sniegšanu uzņēmējdarbības, konkurences un labas pārvaldības jomā, valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību darbībā, nozares politikas jomā (enerģētikas sektorā)".

²⁷⁹ Ministru kabineta 10.04.2018. noteikumi Nr.214 "Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumos Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā"", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., un Ministru kabineta 10.04.2018. noteikumi Nr.215 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību"", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁸⁰ Elektroenerģijas tirgus likuma 30.pants.

²⁸¹ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 28.punkts un Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 56.1punkts.

²⁸² Būvniecības valsts kontroles biroja 03.04.2020. vēstule Nr.1-7.2/2020/974-nd "Par iekšējo noteikumu projekta nosūtīšanu saskaņošanai".

²⁸³ Būvniecības valsts kontroles biroja 24.08.2020. iekšējie noteikumi Nr.1-2.2/2020/13 "Kārtība, kādā Būvniecības valsts kontroles birojs plāno, organizē un īsteno elektroenerģijas ražotāju darbības uzraudzību un kontroli".

²⁸⁴ Būvniecības valsts kontroles biroja 24.08.2020. iekšējo noteikumu Nr.1-2.2/2020/13 "Kārtība, kādā Būvniecības valsts kontroles birojs plāno, organizē un īsteno elektroenerģijas ražotāju darbības uzraudzību un kontroli" IV nodaļa.

²⁸⁵ Būvniecības valsts kontroles biroja 24.08.2020. iekšējo noteikumu Nr.1-2.2/2020/13 "Kārtība, kādā Būvniecības valsts kontroles birojs plāno, organizē un īsteno elektroenerģijas ražotāju darbības uzraudzību un kontroli" I,II un III nodaļa.

²⁸⁶ Būvniecības valsts kontroles biroja 24.08.2020. iekšējo noteikumu Nr.1-2.2/2020/13 "Kārtība, kādā Būvniecības valsts kontroles birojs plāno, organizē un īsteno elektroenerģijas ražotāju darbības uzraudzību un kontroli" 7.punkts, 8.1.-8.6.apakšpunkts.

²⁸⁷ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā", 45.³¹. apakšpunkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁸⁸ Ekspertu veiktais aprēķins, pieņemot, ka siltumenerģiju var realizēt par cenu 20 euro/MWh.

²⁸⁹ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 56.³punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., un Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 63.¹⁸punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

²⁹⁰ Būvniecības valsts kontroles biroja 20.02.2020. apstiprinātais "Elektrostaciju pārbaužu plāns 2020.gadam".

²⁹¹ Būvniecības valsts kontroles biroja 24.08.2020. iekšējo noteikumu Nr.1-2.2/2020/13 "Kārtība, kādā Būvniecības valsts kontroles birojs plāno, organizē un īsteno elektroenerģijas ražotāju darbības uzraudzību un kontroli" 7.punkts.

²⁹² Būvniecības valsts kontroles biroja 24.08.2020. iekšējo noteikumu Nr.1-2.2/2020/13 "Kārtība, kādā Būvniecības valsts kontroles birojs plāno, organizē un īsteno elektroenerģijas ražotāju darbības uzraudzību un kontroli" 8.punkts.

²⁹³ Valsts kontroles un biedrības "Latvijas Elektroenerģētiķu un Energobūvnieku asociācija" 18.06.2020. līgums Nr.3.7.5.4/4 "Par eksperta pakalpojuma sniegšanu uzņēmējdarbības, konkurences un labas pārvaldības jomā, valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību darbībā, nozares politikas jomā (enerģētikas sektorā)".

²⁹⁴ Valsts kontroles un biedrības "Latvijas Elektroenerģētiķu un Energobūvnieku asociācija" 18.06.2020. līgums Nr.3.7.5.4/4 "Par eksperta pakalpojuma sniegšanu uzņēmējdarbības, konkurences un labas pārvaldības jomā, valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību darbībā, nozares politikas jomā (enerģētikas sektorā)".

²⁹⁵ Būvniecības valsts kontroles biroja 12.08.2020. elektroniskā sarakste par gada pārskatu vērtēšanu.

²⁹⁶ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 44.punkts, Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 61.¹punkts.

²⁹⁷ Būvniecības valsts kontroles biroja 19.08.2020. elektroniskā sarakste par gada pārskatu vērtēšanu.

²⁹⁸ Būvniecības valsts kontroles biroja 24.08.2020. iekšējo noteikumu Nr.1-2.2/2020/13 "Kārtība, kādā Būvniecības valsts kontroles birojs plāno, organizē un īsteno elektroenerģijas ražotāju darbības uzraudzību un kontroli" 28.punkts un 4.pielikums.

²⁹⁹ Būvniecības valsts kontroles biroja 17.01.2020. rīkojums Nr.1-3.1/2020/4 "Par kontroles grupas izveidi".

³⁰⁰ Būvniecības valsts kontroles biroja 20.02.2020. apstiprinātais "Elektrostaciju pārbaužu plāns 2020.gadam".

³⁰¹ Būvniecības valsts kontroles biroja 17.01.2020. rīkojums Nr.1-3.1/2020/4 "Par kontroles grupas izveidi".

³⁰² Būvniecības valsts kontroles biroja 17.01.2020. rīkojums Nr.1-3.1/2020/4 "Par kontroles grupas izveidi".

³⁰³ Būvniecības valsts kontroles biroja 14.01.2020. vēstule Nr.1-7.1/2020/60-nd "Par pārstāvja deleģēšanu kontroles grupā", Būvniecības valsts kontroles biroja Excel darba dokuments "Elektrības ekspertu kompetence" un Word darba dokuments "Siltuma ekspertu kompetence".

³⁰⁴ Būvniecības valsts kontroles biroja 14.01.2020. vēstule Nr.1-7.1/2020/60-nd "Par pārstāvja deleģēšanu kontroles grupā", Būvniecības valsts kontroles biroja Excel darba dokuments "Elektrības ekspertu kompetence" un Word darba dokuments "Siltuma ekspertu kompetence".

³⁰⁵ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumi Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā", Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību".

³⁰⁶ Būvniecības valsts kontroles biroja 20.02.2020. apstiprinātais "Elektrostaciju pārbaužu plāns 2020.gadam".

³⁰⁷ Ekonomikas ministrijas 13.11.2019. intervijas protokols.

³⁰⁸ Resurss pieejams: <https://bvkb.gov.lv/lv/news/sogad-atbalstu-zaudejusas-10-oik-elektrostacijas-ietaupiti-1463-milj-eur>, resurss skatīts 16.07.2020.

³⁰⁹ 20.05.2020. Būvniecības valsts kontroles biroja pārstāvju intervijas protokols.

³¹⁰ Elektroniskā sistēma enerģētikas sektoram jeb ENER (<https://ener.gov.lv>).

³¹¹ BVKB informēja, ka līdz 2020.gada beigām plāno izanalizēt esošās sistēmas funkcionalitāti un noteikt nepieciešamo funkcionalitāti.

³¹² Valsts kontroles un biedrības "Latvijas Elektroenerģētiķu un Energobūvnieku asociācija" 18.06.2020. līgums Nr.3.7.5.4/4 "Par eksperta pakalpojuma sniegšanu uzņēmējdarbības, konkurences un labas pārvaldības jomā, valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību darbībā, nozares politikas jomā (enerģētikas sektorā)".

³¹³ Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 26.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., un Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 53.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

³¹⁴ Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" 61.¹punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., un Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumu Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" 44.punkts, redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

³¹⁵ Būvniecības valsts kontroles biroja 29.01.2020. vēstule Nr.7-3.1/2020/202-nd "Par 2018.gada pārskatu informāciju".

³¹⁶ Elektroniskā sistēma enerģētikas sektoram jeb ENER (<https://ener.gov.lv>).

³¹⁷ Valsts kontroles un biedrības "Latvijas Elektroenerģētiķu un Energobūvnieku asociācija" 18.06.2020. līgums Nr.3.7.5.4/4 "Par eksperta pakalpojuma sniegšanu uzņēmējdarbības, konkurences un labas pārvaldības jomā, valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību darbībā, nozares politikas jomā (enerģētikas sektorā)".

³¹⁸ Saskaņā ar Informācijas atklātības likuma 7.pantu.

³¹⁹ Valsts kontroles un biedrības "Latvijas Elektroenerģētiķu un Energobūvnieku asociācija" 18.06.2020. līgums Nr.3.7.5.4/4 "Par eksperta pakalpojuma sniegšanu uzņēmējdarbības, konkurences un labas pārvaldības jomā, valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību darbībā, nozares politikas jomā (enerģētikas sektorā)".

³²⁰ Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020., un Ministru kabineta 10.03.2009. noteikumi Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

³²¹ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 23.panta pirmā daļa.

³²² Ministru kabineta 08.05.2012. noteikumu Nr.326 "Noteikumi par iekšējās kontroles sistēmu tiešās pārvaldes iestādēs" 11.punkts.

³²³ Ekonomikas ministrijas 03.09.2020. vēstule Nr. 3.3-8/2020/5311N "Par informācijas sniegšanu revīzijas lietā Nr.2.4.1-17/2019" un Ekonomikas ministrijas valsts sekretāra vietnieka enerģētikas jautājumos 14.10.2020. elektroniski sniegtā informācija.

³²⁴ Ekonomikas ministrijas valsts sekretāra vietnieka enerģētikas jautājumos 14.10.2020. elektroniski sniegtā informācija.

³²⁵ Kriminālprocesa likuma 375.panta pirmā daļa.

³²⁶ Ekonomikas ministrijas 03.09.2020. vēstule Nr.3.3-8/2020/5311N "Par informācijas sniegšanu revīzijas lietā Nr.2.4.1-17/2019" un Ekonomikas ministrijas valsts sekretāra vietnieka enerģētikas jautājumos 14.10.2020. elektroniski sniegtā informācija.

³²⁷ Būvniecības valsts kontroles biroja 21.07.2020. elektroniskā sarakste.

³²⁸ Būvniecības valsts kontroles biroja 15.12.2020. elektroniskā sarakste.

³²⁹ Ministru kabineta 02.09.2020. noteikumi Nr.560 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, kā arī par cenu noteikšanas kārtību un uzraudzību" un Ministru kabineta 02.09.2020. noteikumi Nr.561 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, uzraudzību un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā".

³³⁰ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5.panta otrā daļa.

³³¹ 4.1.1.specifiskais atbalsta mērķis "Veicināt efektīvu energoresursu izmantošanu, enerģijas patēriņa samazināšanu un pāreju uz AER apstrādes rūpniecības nozarē" un 4.3.1. specifiskais atbalsta mērķis "Veicināt energoefektivitāti un vietējo AER izmantošanu centralizētajā siltumapgādē".

³³² Pārresoru koordinācijas centra 2016.gada "Politikas veidošanas rokasgrāmata", resurss pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/Saturs/pkc_rokasgramata_090316_web.pdf, resurss skatīts 28.02.2020.

³³³ Ministru kabineta 14.07.2015. noteikumu Nr.395 "Kārtība, kādā energoietilpīgi apstrādes rūpniecības uzņēmumi iegūst tiesības uz samazinātu līdzdalību obligātā iepirkuma komponentes maksājumam" 5.punkts.

³³⁴ Valsts kontroles un biedrības "Latvijas Elektroenerģētiķu un Energobūvnieku asociācija" 18.06.2020. līgums Nr.3.7.5.4/4 "Par eksperta pakalpojuma sniegšanu uzņēmējdarbības, konkurences un labas pārvaldības jomā, valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību darbībā, nozares politikas jomā (enerģētikas sektorā)".

³³⁵ AS "Latvnergo" pārstāvja 01.10.2020. elektroniski sniegtā informācija.

³³⁶ Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

³³⁷ Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību", redakcijā, kas bija spēkā līdz 09.09.2020.

³³⁸ Būvniecības valsts kontroles biroja Obligātā iepirkuma kontroles nodaļas 16.06.2020. elektroniski sniegtā informācija.

VAI “ZAĻĀS” ELEKTROENERĢIJAS ATBALSTS IR PĀRDOMĀTS?

³³⁹ Komersantiem OI ietvaros izmaksātās summas. Resurss pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/atjaunojama_enerģija_un_kogeneracija/informacija_par_izdotajiem_lēmumiem_par_elektroenerģijas_obligato_iepirkumu/, resurss skatīts 21.08.2020.

³⁴⁰ AS “Augstsprieguma tīkls” 2019.gada ilgtspējas pārskats. Resurss pieejams: <https://ast.lv/lv/content/ilgtspējas-parskati>, resurss skatīts 12.08.2020.

³⁴¹ Revidentu apkopotā informācija, pamatojoties uz tīmekļvietnē esfondi.lv pieejamo informāciju: Rādītāju sasniegtās vērtības 2019.gadā, resurss pieejams: <https://www.esfondi.lv/2019.gads>, resurss skatīts 03.11.2020., 2014.-2020.gada plānošanas perioda ES fondu ieviešanas progress līdz 31.12.2019., resurss pieejams: <https://www.esfondi.lv/finansu-un-raditaju-plani-to-izpilde>, resurss skatīts 03.11.2020.